

T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANABİLİM DALI
SPOR YÖNETİCİLİĞİ (TEZLİ) YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OLİMPİYAT OYUNLARININ EV SAHİBİ ÜLKE EKONOMİSİ
ÜZERİNDEKİ KISA VE UZUN VADELİ ETKİLERİ

Hatice KURUCA

Yüksek Lisans Tezi

OLİMPİYAT OYUNLARININ EV SAHİBİ ÜLKE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ KISA VE UZUN VADELİ ETKİLERİ

Hatice KURUCA

T.C.
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı
Spor Yöneticiliği (Tezli) Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

ORCID ID: 0009-0003-6397-4697

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Mete YAZICI

İstanbul
Haziran 2025

KABUL VE ONAY

Hatice KURUCA tarafından hazırlanan “Olimpiyat Oyunlarının Ev Sahibi Ülke Ekonomisi Üzerindeki Kısa ve Uzun Vadeli Etkileri” başlıklı bu çalışma, 16 Haziran 2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Nevzat MUTLUTÜRK** _____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Jüri Üyesi: **Prof. Dr. Mehmet Yavuz TAŞKIRAN** _____
Rumeli Üniversitesi

Tez Danışmanı: **Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Mete YAZICI** _____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Jüri tarafından kabul edilen bu çalışmanın Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Enstitü Yönetim Kurulu;

Karar Tarihi :

Karar Numarası :

Doç. Dr. Yeşim KAYA

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

16 Haziran 2025

Hatice KURUCA

SAVUNMA ÖNCESİ ONAYLAR

BENZERLİK ONAYI		
Başlık	Olimpiyat Oyunlarının Ev Sahibi Ülke Ekonomisi Üzerindeki Kısa ve Uzun Vadeli Etkileri	
Savunma Tarihi	16.06.2025	
Sayfa Sayısı	84	
Benzerlik Yüzdesi (%)	1	
Taranan Program	Turnitin	
Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, özet, ana bölümler ve sonuç kısımlarından oluşan çalışmam için şahsım ve tez danışmanım/Enstitü Sorumlusu tarafından intihal tespit programında taraması yapılmıştır. Tez Danışmanımın gözetiminde tamamladığım çalışmamın azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.		
Öğrenci Hatice KURUCA	Danışman Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Mete YAZICI	Enstitü Sorumlusu

TEZDEN ÇIKARILAN YAYIN		
Yayın Künyesi	Kuruca, H. (2025). Uluslararası spor organizasyonlarının ülkelere ekonomik katkılarının değerlendirilmesi. <i>Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi</i> , 12(1), 88-97	
Yayın Türü	☐ Ulusal Hakemli Dergide Makale ☒ Uluslararası Hakemli Dergide Makale ☐ Ulusal Kongre/Sempozyumda Bildiri ☐ Uluslararası Kongre Sempozyumda Bildiri	
	Enstitü Sekreteri	

TEŞEKKÜR

‘Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülke ekonomisi üzerindeki kısa ve uzun vadeli etkileri’ Adlı Yüksek Lisans Tezimin konu seçiminden başlayarak, hazırlanmasındaki bütün süreçlerde değerli katkılarını benden esirgemeyen danışmanım Hocam Sayın Dr. Öğr.Üyesi Selçuk Mete YAZICI’ ya teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Hatice KURUCA

Haziran, 2025

ÖZET

Hatice KURUCA

Olimpiyat Oyunlarının Ev Sahibi Ülke Ekonomisi Üzerindeki Kısa ve Uzun Vadeli Etkileri

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2025

Bu tez çalışması, Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülke ekonomisi üzerindeki kısa ve uzun vadeli etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Olimpiyatlar, sadece bir spor organizasyonu olmanın ötesinde, ev sahibi ülke için altyapı yatırımları, turizm gelirleri, geçici istihdam, uluslararası tanınırlık ve marka değeri gibi çok yönlü ekonomik fırsatlar sunmaktadır. Çalışmada, olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkelerde oyunlar öncesi, sırası ve sonrasında meydana gelen ekonomik değişimler değerlendirilmiş, bu etkilerin sürdürülebilirliği tartışılmıştır. Tezde kullanılan yöntem, ilgili ülkelerin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), turizm, istihdam ve dış ticaret verilerinin karşılaştırmalı analizine dayanmaktadır. Ayrıca, medya hakları ve sponsorluk gelirleri, çevre dostu altyapı yatırımları, sosyal sermaye oluşumu ve kültürel mirasın korunması gibi unsurlar da kapsamlı şekilde ele alınmıştır. Elde edilen bulgular, olimpiyatların kısa vadede ekonomik hareketlilik yarattığını; ancak uzun vadeli faydaların, planlama ve sürdürülebilirlik stratejilerine bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak, bu çalışmanın temel katkısı, olimpiyatların yalnızca geçici ekonomik kazançlarla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda ev sahibi ülkelerin kalkınma hedeflerine ulaşmasında stratejik bir araç olabileceğini göstermesidir.

Anahtar Kelimeler

Olimpiyat oyunları, ev sahibi ülke ekonomisi, altyapı yatırımı, sürdürülebilirlik, turizm gelirleri

ABSTRACT

Name SURNAME

The Short and Long Term Economic Impacts of Hosting The Olympic Games

Master's Thesis

İstanbul, 2025

This thesis aims to comprehensively analyze the short and long-term effects of the Olympic Games on the host country's economy. Beyond being just a sports organization, the Olympics offer multifaceted economic opportunities for the host country, such as infrastructure investments, tourism revenues, temporary employment, international recognition and brand value. In the study, the economic changes that occur in the countries hosting the Olympics before, during and after the games are evaluated and the sustainability of these effects is discussed. The method used in the thesis is based on the comparative analysis of the Gross Domestic Product (GDP), tourism, employment and foreign trade data of the relevant countries. In addition, elements such as media rights and sponsorship revenues, environmentally friendly infrastructure investments, social capital formation and protection of cultural heritage are also comprehensively discussed. The findings obtained show that the Olympics create economic mobility in the short term; however, long-term benefits depend on planning and sustainability strategies. As a result, the main contribution of this study is to show that the Olympics are not limited to temporary economic gains; they can also be a strategic tool for host countries to achieve their development goals.

Keywords

Olympic games, host country economy, infrastructure investment, sustainability, tourism revenues

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARINA GENEL BİR BAKIŞ	4
1.1. Olimpiyat Oyunlarının Tarihi ve Gelişimi	4
1.2. Modern Olimpiyat Oyunları ve Küresel Etkileri.....	6
1.3. Olimpiyatlar ve Ev Sahibi Ülke İlişkisi	8
İKİNCİ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARININ EV SAHİBİ ÜLKE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ KISA VADELİ ETKİLERİ	11
2.1. Altyapı Yatırımları ve Harcamalar	13
2.2. Turizm Gelirleri ve Hizmet Sektöründeki Canlanma.....	15
2.3. Medya Hakları ve Sponsorluk Gelirleri	18
2.4. Geçici İstihdam ve Yerel Ekonomiye Etkiler.....	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARININ UZUN VADELİ EKONOMİK ETKİLERİ.....	24
3.1. Altyapıların Kalıcılığı ve Geri Dönüşü	26
3.1.1. Fiziksel Altyapının Tanımı ve Kapsamı	26
3.1.2. Kalıcılık Kriterleri: Verimlilik, Entegrasyon ve Sürdürülebilirlik	27
3.1.3. Başarılı Altyapı Mirası Örnekleri	27
3.2. Uluslararası Marka Değeri ve Tanınırlık.....	28
3.3. Yabancı Yatırımlar ve Ticari Fırsatlar	30
3.3.1. Olimpiyatların Yatırımcı Algısı Üzerindeki Etkisi.....	30
3.3.2. Ticari Fırsatlar: Sektörel Genişleme ve Yerel Girişimcilik.....	31
3.3.3. Finans, Gayrimenkul ve Uluslararası Ticaret Alanındaki Genişleme	32
3.3.4. Yatırımcının Sürekliliğini Sağlamak: Riskler ve Öneriler	33
3.4. Ekonomik Sürdürülebilirlik ve Kalkınma	34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARININ SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİLERİ.....	37
4.1. Sosyal Sermaye ve Toplumsal Katılım	39
4.2. Olimpiyatların Kültürel Miras Üzerindeki Etkisi.....	42
4.3. Ev Sahibi Halkın Algıları ve Toplumsal Kabul	45
4.4. Olimpiyatların Eğitim ve Gençlik Üzerindeki Etkisi	47
BEŞİNCİ BÖLÜM: OLİMPİYATLARIN ÇEVRESEL ETKİLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK POLİTİKALARI.....	51
5.1. Olimpiyatların Çevresel Ayak İzi.....	54
5.2. Sürdürülebilir Olimpiyat Stratejileri	56
5.3. Çevre Dostu Altyapı Yatırımları ve Geri Dönüşüm Uygulamaları.....	59
ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ.....	63
KAYNAKLAR	66

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Son Beş Olimpiyat Oyununda Medya Hakları ve Sponsorluk Gelirleri (Milyar ABD Doları).....	20
Tablo 2. 2012-2020 Yılları Arasında Olimpiyat Oyunlarında Geçici İstihdam Sayıları (IOC, 2021)	23

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
BREEAM	Bina Araştırma Kuruluşu Çevresel Değerlendirme Metodu
CABI	Uluslararası Tarım ve Biyobilimler Merkezi
FIFA	Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
GSYİH	Gayrisafi Yurt İçi Hasıla
IOC	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
LEED	Enerji ve Çevre Dostu Tasarımda Liderlik
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
SUNY	New York Eyalet Üniversitesi
UAB	Barselona Özerk Üniversitesi
UK	Birleşik Krallık
UNCTAD	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

GİRİŞ

Tez çalışması olimpiyat oyunlarının ev sahibi ülke ekonomisi üzerindeki kısa ve uzun vadeli etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Olimpiyatlar, dünya çapında milyonlarca insanı bir araya getiren büyük bir etkinlik olup, sadece sporcuları değil, ev sahibi ülkenin ekonomik yapısını da derinden etkileyebilmektedir. Olimpiyatlar, ev sahibi ülkeler için büyük altyapı yatırımları, turizm gelirleri, istihdam artışı gibi kısa vadeli ekonomik kazançlar sağlarken, uzun vadede de uluslararası tanınırlık, marka değeri artışı ve ekonomik sürdürülebilirlik gibi etkiler yaratmaktadır. Bu tezde, olimpiyat oyunlarının ev sahibi ülkenin kısa vadeli ve uzun vadeli ekonomisi üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde analiz edilecektir. Tez kapsamında, olimpiyat oyunlarının sadece geçici bir ekonomik etki yaratmakla kalmayıp aynı zamanda ev sahibi ülkenin ulusal kalkınmasına, uluslararası ilişkilerine ve ekonomik sürdürülebilirliğine önemli katkılarda bulunabileceğini ortaya koymaktır.

Olimpiyatların ev sahibi ülkeler için yaratacağı etkilerin sadece kısa vadeli değil, uzun vadeli ekonomik, sosyal ve kültürel değişikliklere yol açacağı düşünülmektedir. Kısa vadeli etkiler, özellikle olimpiyatlar sırasında gerçekleşen harcamalar, altyapı yatırımları, turizm gelirleri ve istihdam artışı gibi faktörlerle ölçülürken, uzun vadeli etkiler ise altyapı projelerinin geri dönüşümü, ülke marka değerinin artışı ve uluslararası ilişkilerin güçlenmesi gibi unsurlar üzerinden değerlendirilmiştir. Literatürde genellikle olimpiyatların ekonomik etkileri kısa vadeli perspektiflerle ele alınmışken, uzun vadeli etkiler üzerinde yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu tez, olimpiyat oyunlarının ekonomik etkilerini hem kısa vadeli hem de uzun vadeli bir bakış açısıyla inceleyerek, bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Olimpiyatlar, ev sahibi ülkenin altyapısını geliştirme, uluslararası marka değerini artırma, turizm sektörünü güçlendirme ve istihdam yaratma gibi birçok fırsat sunarken, aynı zamanda bu fırsatların nasıl değerlendirildiği ve uzun vadeli ekonomik etkileri konusunda da derinlemesine bir analiz yapılacaktır. Bu bağlamda, bu tezde olimpiyatlar öncesi ve sonrası ekonomik göstergeler karşılaştırılarak, bu etkinliğin ekonomiye olan katkıları daha geniş bir perspektifle ele alınacaktır.

Olimpiyatların ekonomik etkilerini değerlendirirken yalnızca nicel verilerle değil, aynı zamanda bu verilerin bağlamsal arka planıyla da ilgilenmek gerekir. Her ülkenin

olimpiyatlara hazırlık süreci, uyguladığı ekonomi politikaları ve küresel ekonomik konjonktür farklılık gösterdiği için, elde edilen kazanımların sürdürülebilirliği de değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle çalışmada, yalnızca belirli göstergelerin artışı ya da azalışı değil; bu değişimlerin nedenleri, hangi koşullarda ortaya çıktığı ve ne ölçüde kalıcı olduğu da analiz edilecektir. Bu yaklaşım, olimpiyatların yüzeysel değil; daha derinlemesine ve yapısal bir perspektifle ele alınmasını mümkün kılacaktır.

Bu çalışmanın özgün değeri, olimpiyat oyunlarının sadece geçici bir ekonomik fayda sağlamadığını, aynı zamanda ev sahibi ülkelerin ekonomik sürdürülebilirliklerini uzun vadede nasıl etkileyebileceğini ortaya koymasıdır. Mevcut literatürde olimpiyat oyunlarının kısa vadeli ekonomik etkileri üzerinde pek çok çalışma yapılmış olsa da uzun vadeli etkiler üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu tez, bu boşluğu doldurarak olimpiyat oyunlarının ekonomiye olan etkilerini daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın temel hipotezleri şunlardır: Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkenin kısa vadeli ekonomik büyümesini artırırken, özellikle turizm, altyapı geliştirme ve istihdam gibi alanlarda belirgin kazançlar sağlar. Ayrıca, olimpiyat oyunlarının uzun vadeli ekonomik etkileri, altyapı yatırımlarının geri dönüşü, marka değeri artışı ve uluslararası ticaretin artması gibi alanlarda da olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu tezde olimpiyat oyunlarının ekonomiye olan etkileri detaylı bir şekilde incelenecektir.

Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapmış ülkelerin ekonomik verileri, zaman serisi analizi ve karşılaştırmalı analiz yöntemleriyle incelenecektir. Bu yöntemle olimpiyatlar öncesi ve sonrası dönemdeki ekonomik performans farkları analiz edilecek, Olimpiyatların ekonomiye olan kısa ve uzun vadeli etkileri değerlendirilecektir. Veriler, ev sahibi ülkelerin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), turizm gelirleri, istihdam oranları, altyapı yatırımları ve dış ticaret gibi ekonomik göstergeler üzerinden analiz edilecektir.

Bu tez, olimpiyat oyunlarının ekonomik etkilerini daha geniş bir perspektiften ele alarak, yalnızca kısa vadeli kazançları değil, aynı zamanda uzun vadeli sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlayan faktörleri de inceleyecek ve bu bağlamda stratejik önerilerde bulunacaktır. Kısa vadede turizm gelirleri, konaklama ve ulaşım sektöründeki hareketlilik, altyapı yatırımlarının yarattığı istihdam artışı gibi somut ekonomik faydalar

elde edilse de, asıl önemli olan bu kazanımların olimpiyatlar sonrasında nasıl değerlendirildiğidir. Bu bağlamda çalışma, ev sahibi ülkelerin olimpiyatlar sayesinde geliştirdikleri fiziki altyapının ne ölçüde kalıcı hale getirildiğini, yeni ekonomik aktörlerin sisteme ne düzeyde entegre olabildiğini ve oyunların ulusal kalkınma politikalarıyla nasıl ilişkilendirildiğini değerlendirecektir. Ayrıca, uluslararası marka değeri, doğrudan yabancı yatırımların artışı, dış ticaret hacmindeki değişim gibi göstergeler aracılığıyla olimpiyatların ekonomik etkileri uzun vadeli bir stratejik çerçevede analiz edilecektir. Tez kapsamında geliştirilecek öneriler, yalnızca olimpiyatlara ev sahipliği yapacak ülkeler için değil, aynı zamanda diğer büyük ölçekli uluslararası organizasyonlara ev sahipliği yapmayı planlayan devletler için de yol gösterici nitelikte olacaktır. Bu sayede olimpiyatların bir mali yükten ziyade, sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın tetikleyicisi haline gelmesi için gerekli politika yapıları da tartışmaya açılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Olimpiyat Oyunlarının Tarihi ve Gelişimi

Olimpiyat oyunları, kökenleri Antik Yunan'a dayanan ve zamanla küresel ölçekte en büyük spor etkinliklerinden biri haline gelen bir organizasyondur. İlk olarak MÖ 776 yılında Yunanistan'ın Olympia bölgesinde düzenlenen Antik Olimpiyat Oyunları, başlangıçta yalnızca Yunan halkı arasında, Zeus'a adanmış dini bir festival olarak düzenlenmiştir. Antik Olimpiyatlar, sadece atletik yarışmalarla sınırlı kalmamış, zamanla güreş, disk atma, hoplatma gibi farklı sporları da kapsayan bir etkinlik haline gelmiştir. Oyunlar, Yunan toplumu için birleştirici bir unsur olarak kabul edilmiştir ve her dört yılda bir yapılmış, bu dönem boyunca Olimpiyat Barışı adı altında, oyunlar sırasında tüm savaşlar askıya alınmıştır. Antik Olimpiyatlar, yaklaşık 12 yüzyıl boyunca kesintisiz bir şekilde devam etmiş, ancak M.S. 394 yılında Roma İmparatoru I. Theodosius tarafından Hristiyanlık dininin yayılması amacıyla yasaklanmış ve bu gelenek sona erdirilmiştir (Young, 2004).

Modern Olimpiyat Oyunları ise 19. yüzyılda Fransız eğitimci ve sporcu Pierre de Coubertin tarafından yeniden başlatılmak istenmiştir. Coubertin, Antik Yunan'daki Olimpiyat Oyunları'ndan ilham alarak, oyunları yeniden canlandırmayı amaçlamış ve 1896 yılında Atina'da ilk Modern Olimpiyat Oyunları düzenlenmiştir. Bu etkinlik, ilk başta 13 ülke ve 280 sporcu ile gerçekleşmiş olup, sadece amatör sporcuların katılabildiği, sadece erkeklerin yarışabildiği bir organizasyon olarak başlamıştır. İlk Modern Olimpiyatlar, organizasyonun uluslararası bir boyut kazanmasında ve olimpiyatların sporun ötesinde küresel bir etkinlik haline gelmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Ayrıca, bu ilk oyunlarla birlikte, Olimpiyat Bayrağı ve Olimpiyat Marşı gibi semboller de ilk kez kullanılmaya başlanmıştır (Guttmann, 2002).

Modern Olimpiyatlar, kısa süre içinde büyük bir uluslararası etkinlik haline gelmiş, 1924'te Paris'te düzenlenen Olimpiyatlar ile birlikte daha fazla ülkenin katılımı sağlanmış ve organizasyon daha geniş bir coğrafyada yer bulmuştur. Bu dönem, olimpiyatların sadece bir spor etkinliği olmanın ötesinde, kültürel, sosyal ve ekonomik etkiler yaratan, büyük bir organizasyon haline gelmesine zemin hazırlamıştır. Bununla birlikte, II. Dünya Savaşı sırasında Olimpiyatlar, 1940 ve 1944 yıllarında iptal

edilmiştir, ancak savaş sonrası olimpiyatlar tekrar başlamış ve 1948’de Londra Olimpiyatları, savaş sonrası düzenlenen ilk olimpiyatlar olarak kayıtlara geçmiştir. Bu oyunlar, olimpiyatların yeniden küresel bir etkinlik halini almasını ve geniş bir katılımın sağlanmasını simgelemiştir (Toohey ve Veal, 2007).

Olimpiyat Oyunları, 20. yüzyıl boyunca çeşitli tarihsel ve siyasi olaylarla şekillenmiştir. 1936 Berlin Olimpiyatları, Nazi Almanyası tarafından Aryan üstünlüğü ideolojisini yaymak amacıyla kullanılmış, ancak bu dönemde, Amerikalı sporcu Jesse Owens'ın ırkçılığa karşı kazandığı zafer, tarihte önemli bir yere sahiptir. 1968 Meksiko Olimpiyatları, Tommie Smith ve John Carlos'un Black Power selamı vererek ırkçılığa karşı bir protesto gerçekleştirdiği önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu oyunlar, Olimpiyatlar aracılığıyla sosyal hareketlerin küresel bir boyutta duyulmasını sağlamıştır.

Olimpiyatlar, 1980 Moskova Olimpiyatları ve 1984 Los Angeles Olimpiyatları arasında gerçekleşen boykotlar ile Soğuk Savaş dönemi politikalarının etkilerini de yansıtmıştır. Bu boykotlar, Olimpiyat Oyunları'nın sadece sporla ilgili bir etkinlik olmadığını, aynı zamanda politik bir araç olarak da kullanılabileceğini göstermiştir. Olimpiyatlar, dünya çapında büyük bir medya etkinliği oluşturmuş, uluslararası ticaret, diplomatik ilişkiler ve kültürel etkileşimler açısından da büyük fırsatlar sunmuştur (Keys, 2006).

Günümüzde Olimpiyat Oyunları, dünya genelinde izlenen en büyük spor organizasyonu olmanın yanı sıra, ev sahibi ülkelere büyük bir ekonomik, kültürel ve sosyal etki yaratmaktadır. Her dört yılda bir düzenlenen bu organizasyon, ev sahibi ülkelerin altyapı yatırımları yapmalarına, uluslararası tanınırlık kazanmalarına ve dünya çapında turizm ile ekonomik büyüme elde etmelerine olanak sağlamaktadır. Ayrıca, Olimpiyat Oyunları, teknolojik yenilikler, kültürel etkileşimler ve uluslararası ilişkiler gibi önemli alanlarda da etkiler yaratmaktadır. Ev sahibi ülkeler, Olimpiyatlar sayesinde sadece spor alanında değil, aynı zamanda uluslararası diplomasi, kültürel etkileşim ve ekonomik büyüme açısından da önemli fırsatlar elde etmektedir (Hill, 1996).

Olimpiyat Oyunları'nın tarihi gelişimi, başlangıcından günümüze kadar geçirdiği dönüşümü ve küresel düzeydeki etkilerini gözler önüne sermektedir. İlk başta dini bir festival olarak başlayan bu etkinlik, zamanla dünya çapında tanınan, ekonomik, sosyal ve kültürel etkiler yaratan bir organizasyona dönüşmüştür. Bu etkinlik, sadece sporcular

için değil, ev sahibi ülkeler için de büyük fırsatlar ve zorluklar sunan önemli bir küresel etkinlik haline gelmiştir. Bu tarihsel süreç, Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi ülke ekonomisi üzerindeki etkilerini anlamak için kritik bir temel oluşturur (Preuss, 2004).

1.2. Modern Olimpiyat Oyunları ve Küresel Etkileri

Modern Olimpiyat Oyunları, ilk kez 1896 yılında Atina'da gerçekleştirilen ve Pierre de Coubertin tarafından başlatılan bir organizasyon olarak, kısa süre içinde dünya çapında büyük bir etki yaratmaya başlamıştır. Olimpiyatlar, sadece bir spor etkinliği değil, aynı zamanda kültürel, ekonomik ve politik boyutları olan, ev sahibi ülkeler için önemli fırsatlar ve meydan okumalar sunan küresel bir organizasyondur. İlk başta sadece batı dünyasında bilinen bir etkinlik olarak başlayan Olimpiyat Oyunları, zamanla tüm dünyada tanınan ve katılım gösteren bir organizasyona dnşmştir. Bu süreç, Olimpiyatların, sadece sporcuların yarıştığı bir etkinlikten, uluslararası ilişkilerde, ekonomi ve kültür politikalarında önemli bir yer edinmiş bir etkinliğe evrilmesini sağlamıştır (Guttmann, 2002).

Modern Olimpiyat Oyunları'nın küresel etkileri hem organizasyonel boyutlarda hem de sosyal, kültürel, ekonomik ve politik açılarda oldukça derindir. Olimpiyatlar, ilk yıllarında çoğunlukla Batı lkelerinin katılımıyla sınırlı olsa da zamanla dünya çapında daha fazla ülkenin katıldığı, uluslararası bir organizasyon halini almıştır. Bu oyunlar, sadece spor dünyasında değil, aynı zamanda uluslararası ilişkiler, diplomasi, kültürel etkileşimler ve ekonomik kalkınma açısından da büyük bir rol oynamaktadır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde Olimpiyatlar, politik mesajlar verme, dünya genelindeki ideolojik ayrımları yansıtmaya ve ülkeler arasındaki rekabeti vurgulama işlevi grmştir.

Ekonomik açıdan, Olimpiyat Oyunları'nın etkisi çok byktir. Her dört yılda bir düzenlenen bu organizasyon, ev sahibi ülkeler için büyük bir ekonomik fırsat sunmaktadır. Altyapı projeleri, turizm, inşaat sektörü, medya gelirleri ve sponsorluklar, Olimpiyatların ev sahibi ülkenin ekonomisine yaptığı katkılardır. Bu etkinlik, ev sahibi ülkelere ulusal markalarını tanıtmaya, uluslararası tanınırlık kazanma ve ekonomik büyümeyi hızlandırma fırsatı sağlar. Ev sahibi lkeler, Olimpiyatlar sayesinde büyük bir turist akışı çekmekte ve bu da yerel ekonomileri olumlu yönde etkilemektedir. Ancak, Olimpiyatlar aynı zamanda büyük maliyetler de doğurabilmektedir. Altyapı projeleri,

spor tesislerinin inşası ve güvenlik harcamaları gibi unsurlar, bazen büyük finansal yükler oluşturabilmektedir. Bu durum, bazı ev sahibi ülkelerin Olimpiyatların ardından büyük borçlarla karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur (Hill, 1996).

Sosyal ve kültürel etkiler de göz ardı edilemez. Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkelerde sosyal değişikliklere ve kültürel etkileşime neden olmaktadır. Ülkeler, Olimpiyatlar aracılığıyla dünyaya kültürel değerlerini tanıtmakta ve farklı kültürler arasında bir etkileşim yaratmaktadır. Oyunlar sırasında dünya çapında pek çok insan, farklı milletlerden gelen sporcuları izleyerek, kültürel anlayışlarını genişletmektedir. Ayrıca, Olimpiyatlar, spora olan ilgiyi artırmakta, genç nesiller için yeni fırsatlar yaratmakta ve sporun toplumsal eşitlik yaratıcı rolünü güçlendirmektedir. Özellikle kadınların ve engelli bireylerin spor dünyasında daha fazla yer bulmalarını sağlayan gelişmeler, Olimpiyatların kültürel açıdan sağladığı önemli katkılardan biridir (Preuss, 2004).

Politik açıdan, Olimpiyat Oyunları, ülkeler arasındaki ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir araç olmuştur. 1936 Berlin Olimpiyatları, Nazi Almanyası tarafından Aryan üstünlüğü ideolojisini teşvik etmek amacıyla kullanılmış ve bu durum, Olimpiyatların politik amaçlarla nasıl kullanılabileceğini gösteren önemli bir örnek olmuştur. Ayrıca, Olimpiyatlar, Soğuk Savaş döneminde, 1980 Moskova Olimpiyatları ve 1984 Los Angeles Olimpiyatları gibi olaylarla, ideolojik ve politik boykotlara sahne olmuştur. Olimpiyatlar, zaman zaman küresel politika ile iç içe geçmiş, birçok devletin kendi ideolojik çıkarlarını yansıttığı bir platform halini almıştır (Toohey ve Veal, 2007).

Bunun yanı sıra, Olimpiyatlar diplomatik ilişkileri de etkilemektedir. Özellikle yabancı yatırımcılar için Olimpiyatlar, ev sahibi ülkeye olan ilgiyi artıran ve bu ülkede yatırım yapma arzusunu tetikleyen bir fırsat yaratmaktadır. Oyunlar aracılığıyla, ev sahibi ülke sadece ekonomik değil, aynı zamanda diplomatik açıdan da uluslararası ilişkilerini güçlendirebilir. Olimpiyatlar, ev sahibi ülkenin uluslararası prestijini artırır ve bu da genellikle diplomatik ilişkilerdeki iyileşmelerle sonuçlanır (Keys, 2006).

Teknolojik yenilikler açısından da, Olimpiyatlar önemli bir platformdur. Her Olimpiyat, teknolojik ilerlemeler için bir gösterim alanı olmuş ve yeni spor teknolojileri, yayıncılık sistemleri ve altyapı çözümleri burada test edilmiştir. Bu yenilikler, sadece spor dünyasında değil, aynı zamanda günlük yaşamda da geniş etkiler yaratmaktadır. Örneğin, 1980'lerde televizyon yayıncılığı teknolojilerindeki ilerlemeler, Olimpiyatların

dünya çapında izlenebilirliğini artırmış, internetin yaygınlaşması ise 2000'li yıllarda Olimpiyatları daha fazla insanın izleyebilmesine olanak sağlamıştır (Hill, 1996).

Olimpiyatlar, küreselleşen dünyada bir kültür aktarımı aracıdır. Farklı kültürlerin birleşmesi ve etkileşime girmesi hem dünya çapında hem de ev sahibi ülke açısından bir kültürel zenginlik yaratmaktadır. Olimpiyatlar aracılığıyla, ev sahibi ülkeler dünya sahnesinde kültürel miraslarını sergileyebilmekte ve uluslararası tanınırlıklarını artırmaktadır (Toohey ve Veal, 2007).

Sonuç olarak, Olimpiyat Oyunları, bir yüzyıldan uzun süredir sadece spor dünyasında değil, global çapta da derin etkiler yaratmaktadır. Bu organizasyon, ev sahibi ülkelere sadece sporcular için değil, aynı zamanda ekonomik kalkınma, sosyal değişim, diplomatik ilişkiler ve kültürel etkileşimler için büyük fırsatlar sunmaktadır. Modern Olimpiyat Oyunları, sadece sporun ötesine geçerek, küresel etkileşimde önemli bir rol oynamaktadır. Bu oyunlar hem ev sahibi ülkeler hem de dünya için önemli ekonomik ve kültürel fırsatlar yaratmaktadır (Preuss, 2004).

1.3. Olimpiyatlar ve Ev Sahibi Ülke İlişkisi

Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkenin sadece bir spor organizasyonu olarak değil, aynı zamanda ekonomik, sosyal, kültürel ve politik açıdan büyük etkiler yaratan bir etkinliktir. Olimpiyatların ev sahibi ülke ile olan ilişkisi, etkinliğin organizasyon sürecinden başlayarak, oyunların ev sahibi ülkeye olan etkileri ve sonrasındaki sonuçlar ile şekillenir. Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkelerin dünya çapında tanınırlık kazanmalarına, ekonomik büyümelerine katkıda bulunmalarına ve kültürel değerlerini küresel alanda tanıtmalarına olanak tanır. Bu nedenle, Olimpiyatlar ve ev sahibi ülke arasındaki ilişki oldukça kapsamlıdır ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Toohey ve Veal, 2007).

Olimpiyatlara ev sahipliği yapmak, ev sahibi ülke için büyük bir prestij kaynağı olmasının yanı sıra, dünya çapında önemli bir politik, ekonomik ve kültürel etki yaratma fırsatı sunar. Olimpiyatlar, ev sahibi ülkenin uluslararası ilişkilerini güçlendirmesi, diplomatik bağlarını genişletmesi ve hatta yabancı yatırımlar çekmesi açısından önemli bir platformdur. Ev sahibi ülkeler, Olimpiyatlara ev sahipliği yapmayı kabul ettiklerinde, bu sürecin sadece sportif bir etkinlik olmadığını, aynı zamanda kendi

kültürlerini ve değerlerini küresel ölçekte tanıtmaya fırsatı olarak da gördükleri için, bu süreç oldukça stratejik bir adım olarak değerlendirilir (Roche, 2000).

Ev sahipliği süreci, ülkelerin ulusal hedeflerine ve politik ideolojilerine bağlı olarak şekillenir. Olimpiyatlar, sadece sportif bir organizasyon olmanın ötesine geçer ve ev sahibi ülkeler, bu etkinliği ulusal egemenliklerini ve uluslararası imajlarını pekiştirmek amacıyla da kullanabilirler. Olimpiyatlar, dünya sahnesinde daha fazla görünürlük kazanmayı ve ülkenin prestijini artırmayı hedefleyen ülkeler için büyük bir fırsat sunar. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, Olimpiyatlar'a ev sahipliği yaparak, ekonomik büyüme sağlayabilir, uluslararası düzeyde daha fazla dikkat çekebilir ve ülkenin ulusal markasını küresel ölçekte güçlendirebilirler (Hiller, 2006).

Olimpiyatlar, ev sahibi ülkeler için kısa vadeli ekonomik kazançlar sağlar. Altyapı yatırımları, spor tesislerinin inşası, ulaşım ve konaklama altyapısındaki iyileştirmeler, oyunların hemen öncesi ve süresince büyük mali harcamalar gerektirir. Ancak bu yatırımlar, kısa vadede turizm, istihdam ve ticaret gibi sektörlerde olumlu etkiler yaratır. Olimpiyatlar sırasında büyük bir turist akışı sağlanır, yerel ekonomi hızla büyür ve oyunlar sayesinde büyük bir medya ilgisi oluşur. Bu süreç, ekonomik canlanma yaratır ve yerel işletmelere önemli fırsatlar sunar. Aynı zamanda Olimpiyatlar, ülkede yeni iş alanları açılmasını sağlar ve istihdam artışı yaratır. Ancak bu ekonomik fırsatlar, Olimpiyat sonrası dönemde yatırımların geri dönüşü konusunda zorluklar yaratabilir ve bazen ev sahibi ülkeler, bu projelerin finansal yükleriyle karşı karşıya kalabilirler (Baade ve Matheson, 2016).

Olimpiyatların uzun vadeli etkileri ise daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Altyapı projeleri, Olimpiyatlar sonrasında da kullanılmaya devam edilirse, uzun vadeli ekonomik kazançlar sağlanabilir. Olimpiyatlar sayesinde inşa edilen spor salonları, stadyumlar, ulaşım altyapısı ve diğer kamu tesisleri, sadece oyunlar sırasında değil, yıllar boyunca ev sahibi ülkenin kalkınmasına katkı sağlar. Ancak bu projelerin sürdürülebilirliği, doğru yönetim ve planlama gerektirir. Eğer Olimpiyatlar için yapılan yatırımlar, etkinlik sonrası dönemde yeterince etkin kullanılmazsa, bu projeler ülkeler için finansal yük haline gelebilir. Ev sahibi ülkenin Olimpiyatlardan elde ettiği kazançlar, sadece kısa vadeli ekonomik büyüme ile sınırlı kalmaz, uzun vadede

uluslararası prestij, diplomatik güç ve kültürel etkileşim gibi alanlarda da fayda sağlar (Preuss, 2004).

Olimpiyatlar, sosyal ve kültürel açıdan da büyük etkiler yaratmaktadır. Dünya çapında farklı kültürlerin bir araya geldiği bu organizasyon, kültürel etkileşim ve toplumsal bütünleşme açısından önemli bir platformdur. Ev sahibi ülkeler, Olimpiyatlar sayesinde dünya çapında kültürel değerlerini tanıtarak uluslararası alanda görünürlük kazanabilirler. Bu süreç, aynı zamanda ev sahibi ülkelerin iç dinamiklerinde de toplumsal birliği pekiştirebilir. Olimpiyatlar, bir ülkenin kültürel çeşitliliğini sergileyebileceği ve kendi kültürel mirasını dünyaya tanıtabileceği bir fırsat olarak değerlendirilebilir (MacAloon, 2008).

Ancak, Olimpiyatların ev sahibi ülkelerde yaratabileceği sosyal eşitsizlikler de göz önünde bulundurulmalıdır. Altyapı yatırımları ve büyük projeler genellikle daha varlıklı bölgelerde yoğunlaşırken, bazı kesimler bu projelerden yararlanamayabilir. Ayrıca, büyük bütçelerle gerçekleştirilen bu organizasyonlar bazen toplumda ekonomik adaletsizliklere yol açabilir. Olimpiyatlar, ev sahibi ülkeler için büyük bir fırsat sunarken, bu fırsatların nasıl yönetildiği, ülkelerin toplumsal yapıları üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilir (Lenskyj, 2002).

Sonuç olarak, Olimpiyatlar ve ev sahibi ülke arasındaki ilişki oldukça karmaşık ve çok boyutludur. Olimpiyatlar, ev sahibi ülkelere büyük bir ekonomik fırsat sunarken, aynı zamanda sosyal ve kültürel değişimlere de yol açmaktadır. Bu etkinlik, sadece bir spor organizasyonu olmanın ötesine geçer ve ev sahibi ülkenin uluslararası ilişkilerini, diplomatik gücünü, ekonomik kalkınmasını ve kültürel tanınırlığını artıran büyük bir platform sunar. Ancak, Olimpiyatlar ile birlikte gelen büyük mali yükler ve yönetimsel zorluklar, ev sahibi ülkeler için büyük bir sorumluluk da getirebilir. Olimpiyatlar, ev sahibi ülkelere sunduğu fırsatlar ve zorluklar ile, sadece bir etkinlik olarak değil, aynı zamanda uluslararası düzeydeki politikalar ve ekonomik stratejiler açısından da önemli bir anlam taşır (Grix ve Lee, 2013).

İKİNCİ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARININ EV SAHİBİ ÜLKE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ KISA VADELİ ETKİLERİ

Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkenin ekonomisi üzerinde kısa vadeli büyük bir etki yaratır ve bu etkinin çoğu oyunlar öncesinde ve süresince yapılan ekonomik harcamalarla şekillenir. Olimpiyatların düzenlenebilmesi için yapılan altyapı yatırımları, güvenlik önlemleri, lojistik düzenlemeler, konaklama ve ulaşım hizmetleri gibi harcamalar, ev sahibi ülkenin ekonomik büyümesini doğrudan etkileyen unsurlardır. Oyunlar öncesi hazırlıklar, genellikle büyük inşaat projeleri ve altyapı yatırımlarını içerirken, oyunlar süresince yapılan harcamalar organizasyonun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli olan operasyonel ve günlük maliyetleri kapsar (Preuss, 2004).

Oyunlar öncesi dönemde yapılan harcamalar, ev sahibi ülkenin gerçekleştirmesi gereken büyük altyapı projeleriyle başlar. Bu projeler, genellikle yeni spor tesislerinin inşası, mevcut tesislerin yenilenmesi, ulaşım altyapısının güçlendirilmesi, konaklama alanlarının artırılması ve güvenlik sistemlerinin kurulması gibi bir dizi harcamayı içerir. Olimpiyatlar için inşa edilen yeni stadyumlar, spor salonları, olimpiyat köyleri ve ulaşım hatları gibi projeler büyük bütçeler gerektirir. Bu projelerin finansmanı, genellikle devlet bütçesinden, özel sektör yatırımlarından veya kamu-özel sektör ortaklıkları (PPP) gibi yöntemlerle sağlanır. Ev sahibi ülke, Olimpiyatlar için yapılan yatırımlarla, yalnızca oyunlar sırasında değil, sonrasında da kullanılacak altyapıları kurar. Ancak, bu altyapı projelerinin yüksek maliyetleri, ev sahibi ülke için büyük finansal yükler oluşturabilir. Bu süreç, altyapı inşaat sektöründe istihdam yaratırken, bazı kesimler için ekonomik canlanma sağlayabilir. Ancak bu projelerin uzun vadeli sürdürülebilirliği, büyük maliyetler ve finansal yönetim gerektirir (Flyvbjerg ve Stewart, 2012).

Bununla birlikte, oyunlar öncesindeki hazırlıklarda güvenlik, lojistik ve organizasyonel harcamalar da önemli bir yer tutar. Olimpiyatlar, dünya çapında büyük bir medya ilgisine ve katılıma sahip olduğu için güvenlik, ev sahibi ülkenin en önemli önceliklerinden biridir. Polis güçlerinin sayısının artırılması, özel güvenlik ekiplerinin görevlendirilmesi ve büyük güvenlik altyapısının oluşturulması, yüksek maliyetlere yol açar. Ayrıca, Olimpiyatlar süresince ev sahibi ülkenin ulaşım sistemlerini düzenlemesi

ve çeşitli lojistik faaliyetleri yönetmesi gerekecektir. Bu hem oyunları organize etmek hem de katılımcıların ve izleyicilerin güvenli ve rahat bir şekilde taşınabilmesi için yapılacak yatırımları içerir. Ev sahibi ülkenin bu güvenlik ve lojistik düzenlemeleri, aynı zamanda uluslararası iş birliklerini de içerir ve bu iş birlikleri de ekstra harcamalar anlamına gelir (Essex ve Chalkley, 2003).

Oyunlar süresince yapılan harcamalar, organizasyonun günlük operasyonlarını sağlamak için gereklidir ve büyük bir kısmı lojistik, konaklama, ulaşım ve medya organizasyonlarına yöneliktir. Olimpiyatlar sırasında konaklama, ulaşım ve diğer hizmetlere olan talep büyük ölçüde artar. Ziyaretçiler, sporcular ve organizasyon ekipleri için yapılan konaklama harcamaları, büyük bir ekonomik canlılık yaratır. Oteller, restoranlar, kafeler ve diğer yerel işletmeler Olimpiyatlar sayesinde gelir elde eder. Bu dönemde yapılan harcamalar, yerel ekonomilere büyük katkılar sağlarken, aynı zamanda ev sahibi ülkenin hizmet sektörünü güçlendirir (Baade ve Matheson, 2016).

Medya hakları da önemli bir gelir kaynağı oluşturur. Olimpiyatların küresel ölçekte yayınlanması, büyük medya şirketlerinin yayın haklarını satın almasını gerektirir. Bu haklar, ev sahibi ülkenin oyunları düzenlemek için yaptığı yatırımları karşılamada önemli bir finansal kaynak sağlar. Medya gelirleri, oyunların büyük organizasyon maliyetlerini dengelemeye yardımcı olur ve Olimpiyatların daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlar. Ayrıca, Olimpiyatlar, ev sahibi ülkenin uluslararası tanınırlığını artırır ve dünya çapında bir reklam alanı sunar (IOC, 2021).

Olimpiyatların ev sahibi ülkenin güvenlik ve lojistik ihtiyaçları için yapılan harcamalar, organizasyonun başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlarken, büyük bir iş gücü talebi yaratır. Oyunlar sırasında, birçok geçici iş oluşturulur. Güvenlik personeli, lojistik destek sağlayıcıları, temizlik hizmetleri ve çeşitli organizasyonel hizmetlerde çalışan kişiler, ev sahibi ülkenin iş gücü piyasasında önemli bir rol oynar. Bu durum, geçici istihdam yaratarak yerel halkın kısa vadede ekonomik fayda sağlamasına olanak tanır. Aynı zamanda, Olimpiyatlar sayesinde, ev sahibi ülke dünya çapında büyük bir turizm akışı çeker. Ziyaretçiler, sadece Olimpiyatları izlemek için değil, aynı zamanda şehirdeki turistik yerleri gezmek amacıyla da gelirler. Bu, yerel işletmelerin büyümesine, turizm sektörünün güçlenmesine ve yabancı gelirlerin artmasına yol açar (Malfas, Theodoraki ve Houlihan, 2004).

Sonuç olarak, Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi ülke ekonomisi üzerinde yarattığı kısa vadeli etkiler, oyunlar öncesi ve süresince yapılan büyük ekonomik harcamalarla şekillenir. Altyapı projeleri, güvenlik ve lojistik düzenlemeler, konaklama ve ulaşım hizmetleri, medya hakları ve turizm gibi harcamalar, ev sahibi ülkenin ekonomik canlılığını artırırken, aynı zamanda büyük mali yükler de oluşturur. Bu harcamalar, kısa vadede ekonomik canlanma ve büyüme yaratırken, uzun vadede bu harcamaların sürdürülebilirliği, ev sahibi ülkenin finansal yönetimi açısından kritik öneme sahiptir (Gratton, Shibli ve Coleman, 2005).

2.1. Altyapı Yatırımları ve Harcamalar

Olimpiyat Oyunları, yalnızca bir spor etkinliği olmanın ötesinde, ev sahibi ülkenin kapsamlı bir altyapı dönüşümünü gerçekleştirdiği devasa projeler bütünüdür. Olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkeler, oyunların organizasyonu için gerekli olan fiziksel, ulaşım, teknolojik ve lojistik altyapıyı kurmak veya mevcut altyapıyı modernize etmek zorundadır. Bu süreç, ev sahibi ülke ekonomisi üzerinde özellikle oyunlar öncesinde büyük bir mali yük oluşturmakla birlikte, ekonomik hareketliliği artıran bir etki de yaratmaktadır. Altyapı yatırımları; spor tesisleri, ulaşım sistemleri, konaklama alanları, iletişim teknolojileri ve genel kentsel dönüşüm projeleri gibi çok çeşitli alanları kapsar (Preuss, 2004).

Olimpiyatlara hazırlık sürecinde en belirgin yatırım kalemlerinden biri, yeni spor tesislerinin inşası ve mevcut tesislerin modernizasyonudur. Olimpik stadyumlar, yüzme havuzları, jimnastik salonları, atletizm pistleri, kapalı spor salonları ve Olimpiyat köyü gibi kompleks yapılar, büyük ölçekli inşaat projeleri gerektirir. Bu tesislerin inşası genellikle hem yüksek maliyetlidir hem de uzun sürelidir. Örneğin, 2004 Atina Olimpiyatları için inşa edilen tesislerin maliyeti yaklaşık 11 milyar dolar civarındadır ve bu durum, Yunanistan'ın kamu borçlarının artmasına neden olan etmenlerden biri olarak gösterilmiştir (Flyvbjerg ve Stewart, 2012). Bununla birlikte, bu tesislerin oyunlar sonrasında etkin kullanımı da oldukça önemlidir; aksi takdirde bu yapılar, halk arasında “beyaz fil” (white elephant) olarak adlandırılan, kullanılmayan ve bakım maliyetleri yüksek tesisler haline gelmektedir (Baade ve Matheson, 2016).

Altyapı yatırımlarının ikinci önemli bileşeni ulaşım projeleridir. Olimpiyatlar sırasında yüz binlerce kişi etkinlik alanlarına ve şehir içinde farklı bölgelere ulaşmak durumunda

olduğu için, toplu taşıma sistemlerinin genişletilmesi ve modernize edilmesi bir zorunluluk haline gelir. Metro hatlarının uzatılması, otobüs sistemlerinin geliştirilmesi, yeni karayolu bağlantılarının kurulması ve havaalanı altyapılarının modernize edilmesi gibi yatırımlar, ev sahibi şehirlerin ulaşım kapasitesini artırmakla birlikte, şehir içi hareketliliği de iyileştirir. Londra 2012 Olimpiyatları örneğinde, ulaşım altyapısı için yapılan yatırım yaklaşık 7 milyar pound'u bulmuş ve bu yatırımlar sayesinde şehir içi ulaşımında kalıcı iyileşmeler sağlanmıştır. Bu tür ulaşım projeleri, olimpiyat sonrası dönemde de şehir halkının yaşam kalitesine doğrudan katkı sağlayan uzun vadeli kazanımlar olarak değerlendirilmektedir (Gold ve Gold, 2011).

Bir diğer önemli altyapı harcama kalemi konaklama ve turizm altyapısına yöneliktir. Ev sahibi şehirler, olimpiyatlar sırasında büyük bir turist akınına uğradığından, otel kapasitesini artırmak, yeni konaklama tesisleri inşa etmek veya mevcut konutları geçici olarak düzenlemek zorundadır. Ayrıca, sporcular, teknik ekipler ve medya mensupları için Olimpiyat köyü inşa edilir ve bu alanlar, oyunlar sonrasında öğrenci yurdu, sosyal konut veya ticari kullanım gibi farklı amaçlarla yeniden değerlendirilebilmektedir. 2000 Sydney Olimpiyatları'nda inşa edilen Olimpiyat köyü, oyunlardan sonra düşük gelirli aileler için sosyal konut olarak değerlendirilmiş ve bu uygulama, sürdürülebilirlik açısından olumlu bir örnek olarak gösterilmiştir (Essex ve Chalkley, 2003).

Olimpiyatlar aynı zamanda iletişim teknolojileri ve dijital altyapı alanında da önemli yatırımları beraberinde getirir. Canlı yayınların dünya çapında aktarılması, geniş bant internet altyapısının güçlendirilmesi, kablosuz ağ hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve medya merkezlerinin kurulması gibi alanlarda yapılan harcamalar, ev sahibi ülkenin dijital dönüşümünü hızlandırır. Bu yatırımlar, sadece olimpiyat dönemi için değil, sonraki yıllarda da dijital ekonomi ve iletişim teknolojileri açısından önemli kazanımlar sağlar. Tokyo 2020 Olimpiyatları bu anlamda dijitalleşmenin en yoğun yaşandığı organizasyonlardan biri olmuş, 5G teknolojisinin geniş kapsamlı kullanımı ve yapay zeka destekli hizmetlerin uygulanması ile dikkat çekmiştir (IOC, 2021).

Bütün bu yatırımlar, kısa vadede inşaat sektörü başta olmak üzere birçok sektörde istihdam artışı yaratmakta ve ekonomik hareketliliği teşvik etmektedir. Büyük ölçekli altyapı projeleri, mühendislik, mimarlık, inşaat, taşımacılık, güvenlik ve lojistik gibi sektörlerde geçici istihdam sağlar. Ancak bu yatırımların sürdürülebilirliği, oyunlar

sonrasında bu projelerin nasıl değerlendirileceğine bağlıdır. Etkin planlama yapılmadan hayata geçirilen yatırımlar, ülke ekonomisine katkı sağlamak yerine maliyet yükü haline dönüşebilir. 2016 Rio Olimpiyatları örneğinde görüldüğü üzere, birçok tesis kullanılmaz hale gelmiş, devasa spor kompleksleri boş kalmış ve ülke ekonomisine yük olmuştur (Zimbalist, 2015).

Altyapı yatırımları ve harcamalarının finansmanı da ev sahibi ülkeler açısından önemli bir konudur. Bu yatırımların büyük bölümü devlet bütçesi ile karşılanmakta olup, kimi zaman özel sektör ortaklıkları da sürece dahil edilmektedir. Ancak bu durum, kamu borçlarının artmasına ve kamu hizmetlerine ayrılan kaynakların azalmasına neden olabilir. Bu nedenle, altyapı yatırımlarının planlama, uygulama ve sürdürülebilirlik süreçlerinde mali yönetim büyük önem arz etmektedir. Her yatırımın maliyet-fayda analizinin detaylı şekilde yapılması, kamu kaynaklarının etkin kullanımı açısından gereklidir (Grix ve Brannagan, 2016).

Sonuç olarak, olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkeler için altyapı yatırımları, organizasyonun en maliyetli fakat aynı zamanda en kalıcı etki yaratabilecek alanıdır. Bu yatırımlar, sadece oyunlar süresince değil, uzun vadede ekonomik büyümeyi destekleyecek yapılar oluşturmak için büyük fırsatlar sunar. Ancak bu fırsatların olumlu sonuçlara dönüşebilmesi için kapsamlı bir stratejik planlama, etkin kaynak yönetimi ve şeffaf uygulama süreçleri gerekmektedir. Aksi takdirde, Olimpiyatlar, beklenenin aksine ekonomik bir yük haline gelebilir ve ülke ekonomisine zarar verebilir. Bu bağlamda, her ev sahibi ülkenin, olimpiyat hazırlık sürecinde yapacağı altyapı yatırımlarını hem kısa vadeli ekonomik canlılık hem de uzun vadeli sürdürülebilir kalkınma açısından değerlendirmesi büyük önem taşımaktadır (Mangan ve Dyreson, 2010).

2.2. Turizm Gelirleri ve Hizmet Sektöründeki Canlanma

Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi ülkeye sağladığı en görünür ekonomik etkilerden biri, turizm gelirlerinde meydana gelen artış ve hizmet sektöründe yaşanan canlanmadır. Olimpiyatlar, dünyanın dört bir yanından gelen sporcuları, teknik ekipleri, gazetecileri ve izleyicileri bir araya getirerek, ev sahibi şehirlerde büyük bir turist akını yaratır. Bu durum, sadece doğrudan turizm gelirlerini değil, aynı zamanda konaklama, yeme-içme, ulaşım, perakende ve eğlence gibi hizmet sektörünün birçok alanını olumlu yönde etkiler. Bu etki, olimpiyatlar sırasında zirveye ulaşsa da iyi planlanmış bir tanıtım ve

altyapı stratejisiyle uzun vadeye yayılabilecek bir ekonomik fırsata da dönüşebilir (Preuss, 2004).

Olimpiyat oyunları, uluslararası düzeyde en çok izlenen spor organizasyonlarından biridir. IOC (International Olympic Committee) verilerine göre, 2020 Tokyo Olimpiyatları pandemi koşullarına rağmen milyarlarca insan tarafından canlı veya kayıtlı olarak izlenmiştir. Bu durum, ev sahibi ülkenin küresel ölçekte bir vitrinde yer almasını sağlar. Televizyon yayınları, sosyal medya ve dijital platformlar üzerinden gerçekleşen tanıtım faaliyetleri, ev sahibi şehrin ve ülkenin doğal güzelliklerinin, kültürel mirasının ve turistik potansiyelinin geniş kitlelere ulaşmasına imkan tanır. Bu görünürlük, sadece oyunlar süresince değil, sonrasında da ülkeye yönelik turist ilgisinin artmasına yol açar (IOC, 2021).

Oyunlar süresince ülkeye gelen yabancı ziyaretçiler, genellikle organizasyonun yapıldığı şehirle sınırlı kalmayıp çevre şehirleri ve diğer turistik bölgeleri de ziyaret ederler. Bu durum, turizm gelirlerinin sadece oyunların düzenlendiği merkezde değil, ülke genelinde yayılmasını sağlar. Örneğin, 2012 Londra Olimpiyatları sırasında sadece Londra'da değil, Birleşik Krallık genelinde turistik ziyaretçi sayılarında ciddi artışlar gözlemlenmiştir. İngiliz hükümeti, oyunların ardından 2.1 milyar poundluk ek turizm geliri sağlandığını ve ülkenin turistik imajının olumlu yönde etkilendiğini belirtmiştir (UK Department for Culture, Media and Sport, 2013).

Hizmet sektörü açısından değerlendirildiğinde ise, Olimpiyatlar, otellerden restoranlara, ulaşım firmalarından eğlence mekanlarına kadar geniş bir yelpazede faaliyet gösteren işletmelere büyük bir fırsat sunar. Konaklama sektörü, oyunlar sırasında doluluk oranlarında ciddi artış yaşar ve gecelik oda fiyatları da talep doğrultusunda yükselir. Özellikle büyük zincir oteller kadar, yerel pansiyonlar ve ev paylaşımı platformları da bu süreçten olumlu etkilenir. Örneğin, Rio 2016 Olimpiyatları sırasında Brezilya'da Airbnb gibi kısa süreli konaklama hizmetleri büyük rağbet görmüş, yerel halk bu platformlar aracılığıyla gelir elde etmiştir (Zimbalist, 2015).

Yeme-içme sektörü de Olimpiyatların yarattığı turist akınından önemli ölçüde fayda sağlar. Yabancı ziyaretçiler, yerel restoranlarda yemek yer, yöresel ürünler satın alır ve şehirde sosyal yaşamı canlandırır. Bu durum, sadece büyük zincir restoranlar değil, küçük ve orta ölçekli yerel işletmeler için de önemli bir gelir kaynağı oluşturur. Ayrıca,

sporculara, organizasyon personeline ve medya ekiplerine yönelik catering hizmetleri de hizmet sektörü içinde önemli bir alt alan olarak ortaya çıkar. Organizasyon süresince kurulan geçici yemek alanları, kafe ve büfeler de ekonomik canlılığı artıran unsurlardandır (Toohey ve Veal, 2007).

Ulaşım sektörü de oyunlar sırasında ciddi bir iş hacmine ulaşır. Şehir içi toplu taşıma sistemleri, taksiler, otobüsler, araç kiralama hizmetleri ve özel ulaşım firmaları oyunlar sırasında yoğun talep görür. Ayrıca, havayolu şirketleri, özellikle uluslararası uçuş trafiğinde ciddi artış yaşar. Oyunlar sırasında bazı havayolu şirketleri olimpiyat temalı uçuş kampanyaları düzenleyerek hem ev sahibi ülkeye ilgiyi artırmakta hem de ek gelir elde etmektedir. Tüm bu süreç, ulaşım sektörünün oyunlar süresince olağanüstü bir kapasiteyle çalışmasını zorunlu kılar ve dolayısıyla geçici istihdamı artırır (Malfas, Theodoraki ve Houlihan, 2004).

Perakende sektörü de olimpiyatlardan doğrudan etkilenen bir başka hizmet alanıdır. Olimpiyat temalı hediyelik eşyalar, kıyafetler, spor ekipmanları ve çeşitli ürünler, ziyaretçiler tarafından hatıra olarak satın alınır. Ayrıca alışveriş merkezleri, turistik çarşılar ve geleneksel pazarlar da ziyaretçilerin ilgisini çeker. Yerel ekonomiye katkı sağlamak açısından bu tür satışlar, özellikle küçük esnaf için büyük bir fırsattır. Bununla birlikte, ev sahibi şehirdeki büyük markalar da olimpiyat sponsorluklarıyla görünürlüklerini artırmakta ve marka imajlarını güçlendirmektedir (Gratton, Shibli ve Coleman, 2005).

Turizm gelirleri ve hizmet sektörü açısından olimpiyatların en dikkat çekici özelliği, oyunlar sırasında zirve yapan bu ekonomik hareketliliğin, oyunlar sonrasında da devam edebilmesidir. Eğer ev sahibi ülke, oyunları bir tanıtım fırsatına dönüştürebilirse, uzun vadeli turizm artışı mümkün hale gelir. Oyunlar boyunca elde edilen medya görünürlüğü ve olumlu izlenimler, ülkeye olan ilgiyi artırarak tekrar ziyaretleri teşvik eder. Bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkeler için uluslararası tanınırlık kazanma ve turizm potansiyelini artırma açısından stratejik bir fırsat olabilir. Örneğin, 1988 Seul Olimpiyatları Güney Kore'nin küresel turizm pazarına açılmasında bir dönüm noktası olarak değerlendirilmiştir (Kim, Gursoy ve Lee, 2006).

Ancak, bu olumlu etkilerin yanı sıra bazı riskler de mevcuttur. Oyunlar sırasında oluşan geçici turist akını, oyunlar sonrasında hızla azalabilir ve turizm gelirlerinde ani bir

düşüş yaşanabilir. Ayrıca, hizmet sektöründeki canlanma çoğu zaman geçici istihdamla sınırlı kalabilir. Dolayısıyla, bu süreçte yapılan yatırımların kalıcı hale getirilmesi ve oyunlar sonrası dönemde hizmet kalitesinin sürdürülebilir biçimde devam ettirilmesi büyük önem taşır. Turizm stratejilerinin sadece olimpiyatlara değil, uzun vadeli tanıtım planlarına dayandırılması gerekir. Özellikle yerel işletmelerin eğitim, kalite standartları ve dil desteği gibi alanlarda desteklenmesi, olimpiyatların getirdiği geçici fırsatları kalıcı başarılarla dönüştürebilir (Chalip ve McGuirly, 2004).

Sonuç olarak, Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülke açısından büyük bir turizm fırsatı yaratır ve hizmet sektörünü kısa vadede canlandırır. Bu süreç, ülke ekonomisinin genel yapısını etkileyen dinamikleri harekete geçirerek, geniş bir ekonomik etki alanı oluşturur. Ancak, bu etkinin kalıcılığı, ev sahibi ülkenin organizasyon sürecinde izlediği stratejiye, pazarlama faaliyetlerine ve oyunlar sonrası döneme yönelik hazırlıklarına bağlıdır. İyi planlanmış bir olimpiyat organizasyonu, turizm ve hizmet sektörünün uzun vadeli gelişimine katkı sağlayabilecek güçlü bir araç olabilir (Grix ve Brannagan, 2016).

2.3. Medya Hakları ve Sponsorluk Gelirleri

Olimpiyat Oyunları'nın finansal yapısının en önemli bileşenlerinden biri medya hakları ve sponsorluk gelirleridir. Bu iki unsur, organizasyonun hem finansmanını sağlamada hem de ev sahibi ülkenin uluslararası tanınırlığını artırmada kilit rol oynamaktadır. Olimpiyatların dünya çapında milyarlarca insan tarafından izlenmesi, medya yayın haklarını son derece değerli kılmakta; aynı şekilde, bu küresel görünürlük sponsorluk anlaşmalarını da cazip hale getirmektedir. Ev sahibi ülke, bu kapsamlı medya ve sponsorluk ilişkilerinden hem doğrudan gelir elde eder hem de ulusal markasını güçlendirme fırsatı yakalar (Preuss, 2004).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Olimpiyat yayın haklarını kıtalar ve bölgeler bazında medya kuruluşlarına ihale ederek önemli bir gelir kaynağı oluşturur. Bu yayın hakları, olimpiyatların en büyük finansman kalemlerinden biridir. IOC'nin "Olympic Broadcasting Services" (OBS) adlı özel yayın birimi tarafından organize edilen yayınlar, yüksek teknoloji ile donatılmış stüdyolar aracılığıyla dünya genelindeki televizyon, internet ve mobil platformlara ulaştırılır. Yayın gelirlerinin büyük bir bölümü IOC tarafından oyunların organizasyonu için ev sahibi ülkeye aktarılırken, bir

kısmı da spor federasyonlarına dağıtılır. Örneğin, 2020 Tokyo Olimpiyatları'nda yayın haklarından elde edilen toplam gelir yaklaşık 3,1 milyar dolar olmuştur (IOC, 2021).

Medya yayınlarının bu kadar önemli olmasının temel nedeni, olimpiyatların küresel ölçekte takip edilen bir organizasyon olmasıdır. 2016 Rio Olimpiyatları, 6,2 milyar kişilik potansiyel izleyici kitlesine ulaşmış ve oyunlar boyunca yaklaşık 350 saat canlı yayın yapılmıştır. Yayınlar sadece televizyonla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sosyal medya, YouTube, TikTok gibi dijital platformlar üzerinden de milyonlara erişmektedir. Bu dijitalleşme süreci, yayın haklarının hem gelirlerini artırmakta hem de medya firmalarının oyunlara olan ilgisini canlı tutmaktadır (Boykoff, 2020).

Sponsorluk gelirleri ise Olimpiyatların bir diğer dev finansal kalemidir. IOC'nin “The Olympic Partner” (TOP) adı verilen küresel sponsorluk programı, oyunların masraflarını karşılamada büyük pay sahibidir. Coca-Cola, Visa, Samsung, Toyota, Intel gibi dünya devleri, olimpiyatlara ana sponsor olarak katılarak markalarını küresel ölçekte tanıtmaya fırsatı elde ederler. Bu sponsorluklar, sadece para katkısı değil, aynı zamanda ürün ve hizmet desteğini de kapsar. Ev sahibi ülke, bu sponsorluk ilişkilerinden doğrudan gelir elde edebileceği gibi, oyunlar boyunca yerel markalarla yapılan sponsorluk anlaşmaları sayesinde de ekonomik fayda sağlar. Yerel düzeydeki sponsorluklar ise genellikle ulusal olimpiyat komiteleri aracılığıyla yürütülür ve ülke ekonomisinin canlanmasına doğrudan katkıda bulunur (Chappelet ve Kübler-Mabbott, 2008).

Sponsorluklar, yalnızca maddi destek sağlamaz, aynı zamanda ev sahibi ülkenin uluslararası prestijini ve marka değerini de artırır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, bu tür sponsorluk anlaşmaları, uluslararası firmaların o ülkeye olan güvenini artırmakta ve oyunlardan sonra da yatırım yapma isteğini tetiklemektedir. Ayrıca, oyunlar boyunca yapılan tanıtım kampanyaları hem sponsorların hem de ev sahibi ülkenin reklam değeri açısından önemli kazanımlar sağlar (Grix ve Lee, 2013).

Ancak medya ve sponsorluk gelirlerinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için, ev sahibi ülkenin şeffaf ve etkin bir mali yönetim sergilemesi gereklidir. Sponsorluk anlaşmalarının sürdürülebilirliği, organizasyon kalitesi ve ev sahibi ülkenin marka itibarıyla doğrudan ilişkilidir. Eğer oyunlar süresince yaşanan aksaklıklar medyada olumsuz yansır, bu durum hem sponsorların hem de medya kuruluşlarının güvenini

sarsabilir ve gelecek yatırımları olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, medya yönetimi ve sponsorluk stratejileri, ev sahibi ülke için sadece ekonomik değil, aynı zamanda itibar açısından da stratejik öneme sahiptir (Zimbalist, 2015).

Aşağıdaki tablo, son beş olimpiyat oyununda medya hakları ve sponsorluklardan elde edilen toplam gelirleri özetlemektedir:

Tablo 1. Son Beş Olimpiyat Oyununda Medya Hakları ve Sponsorluk Gelirleri (Milyar ABD Doları)

Olimpiyat Yılı ve Yeri	Medya Hakları Geliri	Sponsorluk Geliri	Toplam Gelir
2008 – Pekin	1.73	0.87	2.60
2012 – Londra	2.57	1.10	3.67
2016 – Rio de Janeiro	2.87	1.23	4.10
2020 – Tokyo (2021)	3.10	1.76	4.86
2024 – Paris (Tahmini)	3.40	2.10	5.50

Bu tablo, yıllar içinde medya haklarının ve sponsorluk gelirlerinin düzenli olarak arttığını göstermektedir. Özellikle dijital medya platformlarının yaygınlaşması, yayın gelirlerinin her organizasyonda bir önceki organizasyona göre yükselmesine neden olmuştur. Ayrıca, markaların Olimpiyatlara olan ilgisinin artması, sponsorluk anlaşmalarının çeşitlenmesini ve genişlemesini sağlamıştır. 2024 Paris Olimpiyatları için yapılan tahminler, bu iki gelir kaleminin rekor düzeye ulaşacağını göstermektedir (McKinsey ve Company, 2022).

Sonuç olarak, medya hakları ve sponsorluk gelirleri, Olimpiyat Oyunları'nın sadece bir spor organizasyonu değil, aynı zamanda küresel bir medya ve pazarlama etkinliği olduğunu göstermektedir. Bu gelir kalemleri, ev sahibi ülkenin ekonomik kazançlarının yanı sıra, uluslararası tanınırlığını ve marka değerini artırmak açısından da stratejik önem taşımaktadır. Etkin bir medya ve sponsorluk yönetimi sayesinde, Olimpiyatlar sadece oyunlar sırasında değil, uzun vadeli ekonomik ve kültürel kazançlar da sağlayabilir (Toohey ve Veal, 2007).

2.4. Geçici İstihdam ve Yerel Ekonomiye Etkiler

Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi ülke ekonomisi üzerindeki kısa vadeli etkilerinden biri de oyunlar öncesi ve süresince yaratılan geçici istihdam olanaklarıdır. Olimpiyatlara

hazırlık süreci, inşaat, ulaşım, güvenlik, hizmet ve organizasyon alanlarında geniş bir iş gücüne ihtiyaç duyar. Bu talep, özellikle işsizlik oranlarının yüksek olduğu dönemlerde ya da bölgelerde önemli bir ekonomik fırsat doğurur. Oyunların düzenlendiği şehir başta olmak üzere, çevre bölgelerde de geçici istihdam yaratarak yerel halkın gelir düzeyini artırır, ekonomik hareketliliği canlandırır ve bazı bireylerin ilk kez iş gücü piyasasına katılmalarını sağlar (Preuss, 2004).

İnşaat sektörü, Olimpiyatlar öncesi dönemde en fazla iş gücü talebi yaratan alanların başında gelir. Spor tesisleri, olimpiyat köyü, ulaşım altyapısı ve konaklama yatırımları, büyük ölçekli projeler olup binlerce işçinin çalışmasını gerektirir. Bu süreçte istihdam edilen personelin çoğu, geçici pozisyonlarda yer alır. Ancak bu durum, kısa vadeli de olsa işsizlik sorununa çözüm olabilecek bir etki yaratır. Örneğin, 2012 Londra Olimpiyatları sırasında yaklaşık 46.000 kişinin inşaat projelerinde istihdam edildiği bildirilmiştir. Ayrıca bu süreçte genç iş gücüne yönelik mesleki eğitim programları da düzenlenmiş ve oyunlar sonrasında kalıcı istihdam potansiyeli yaratılmaya çalışılmıştır (UK Department for Culture, Media and Sport, 2013).

Güvenlik sektörü de olimpiyatlar süresince geçici istihdam yaratma açısından kritik bir alan olarak öne çıkar. Organizasyonun büyüklüğü nedeniyle, yerel güvenlik güçlerine ek olarak binlerce özel güvenlik görevlisi, koordinatör, gönüllü ve kriz yönetimi uzmanı istihdam edilir. Özellikle terör tehditleri, siber saldırı olasılıkları ve kalabalık yönetimi gibi unsurlar, güvenlik alanında profesyonelleşmiş personel talebini artırır. Rio 2016 Olimpiyatları sırasında yaklaşık 85.000 güvenlik personeli görev yapmış, bu sayı bir önceki Londra Olimpiyatları'ndaki personel sayısını dahi aşmıştır (IOC, 2016). Bu geçici istihdam sayesinde hem kamu güvenliği sağlanmış hem de yerel halk için kısa dönemli iş olanakları sunulmuştur.

Hizmet sektörü, geçici istihdamın en yaygın olduğu alanlardan biridir. Konaklama, yeme-içme, ulaşım, rehberlik, temizlik ve teknik destek gibi alanlarda on binlerce kişi oyunlar boyunca çalışır. Yerel oteller, restoranlar, kafeler, taksi şirketleri ve tur operatörleri oyunlar süresince artan müşteri talebini karşılamak amacıyla ek personel istihdam eder. Bu durum, özellikle düşük vasıflı iş gücü için önemli bir fırsat oluşturur. Aynı zamanda, gönüllü olarak çalışan bireyler de bu organizasyonun bir parçası olurken hem deneyim kazanmakta hem de sosyal katılım açısından fayda sağlamaktadır.

Örneğin, 2000 Sydney Olimpiyatları'nda 47.000 gönüllü görev almış ve organizasyonun başarısında önemli bir rol üstlenmiştir (Toohey ve Veal, 2007).

Oyunlar sırasında medya ve yayın alanında da ciddi bir geçici istihdam söz konusudur. Uluslararası yayıncılar, teknik personel, kameramanlar, prodüksiyon asistanları, muhabirler ve medya koordinatörleri oyunlar için geçici süreyle istihdam edilir. Bu da iletişim fakültelerinden yeni mezun bireyler için kariyerlerine güçlü bir başlangıç yapabilecekleri geçici pozisyonlar yaratır. Ayrıca oyunlarla birlikte açılan geçici çağrı merkezleri, müşteri ilişkileri birimleri ve bilgi ofisleri de istihdam açısından katkı sağlar (Boykoff, 2020).

Geçici istihdamın ev sahibi ülkenin yerel ekonomisine etkisi oldukça geniştir. İstihdam edilen bireylerin elde ettiği gelir, doğrudan tüketim harcamalarına yansır. Kira, ulaşım, gıda, eğlence gibi harcamalar aracılığıyla bu gelir yerel piyasada dolaşıma girer ve ekonomik canlılık yaratır. Ayrıca, geçici olarak iş gücüne katılan bireylerin bazıları için bu deneyim uzun vadeli istihdam olanaklarının önünü açar. İşverenler, oyunlar süresince iyi performans gösteren çalışanları kalıcı pozisyonlara alabilir veya referans olarak kullanarak bireylerin başka alanlarda iş bulmalarına olanak sağlayabilir (Gratton, Shibli ve Coleman, 2005).

Ancak bu istihdam türünün doğası gereği bazı sınırlılıkları da vardır. Öncelikle bu istihdamın büyük bölümü kısa sürelidir ve oyunlar sona erdiğinde sona erer. Bu da sürdürülebilirlik açısından bazı sorunları beraberinde getirir. Ayrıca, geçici işler çoğu zaman düşük ücretli ve sosyal güvence açısından zayıf olabilir. Bazı ev sahibi ülkelerde iş gücünün kötü şartlarda çalıştırıldığı, yeterli iş güvenliği sağlanmadığı veya ücretlerin geç ödendiği yönünde eleştiriler gündeme gelmiştir. Bu nedenle, ev sahibi ülkenin istihdam politikalarının etik ilkelere uygun olarak şekillendirilmesi önem arz eder (Zimbalist, 2015).

Aşağıda, 2012-2020 yılları arasında olimpiyat organizasyonunda yaratılan geçici istihdam sayılarına ilişkin karşılaştırmalı bir tablo yer almaktadır:

Tablo 2. 2012-2020 Yılları Arasında Olimpiyat Oyunlarında Geçici İstihdam Sayıları (IOC, 2021)

Olimpiyat Yılı ve Yeri	İnşaat Sektörü	Güvenlik Personeli	Hizmet Sektörü	Gönüllüler	Toplam Geçici İstihdam
2012 – Londra	46.000	23.000	70.000	70.000	209.000
2016 – Rio de Janeiro	55.000	85.000	85.000	50.000	275.000
2020 – Tokyo (2021)	50.000	60.000	90.000	80.000	280.000

Tablodan da görüleceği üzere, geçici istihdamın sayısı olimpiyatların büyüklüğü, ülkenin güvenlik ihtiyacı ve organizasyon yapısına göre farklılık göstermektedir. Her ne kadar bu istihdam türü kısa vadeli olsa da oyunlar süresince yüz binlerce kişiye geçici iş imkânı sağlamakta ve yerel ekonominin birçok bileşenine doğrudan katkıda bulunmaktadır (Malfas, Theodoraki ve Houlihan, 2004).

Sonuç olarak, Olimpiyat Oyunları'nın ev sahibi ülke açısından geçici istihdam yaratma kapasitesi yüksek olmakla birlikte, bu kapasitenin kalıcı etkilere dönüşebilmesi için stratejik adımlar atılması gerekmektedir. Mesleki eğitim, sosyal güvence, çalışma hakları ve kariyer destek mekanizmaları, geçici istihdamın uzun vadeli faydalara dönüşmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, oyunlara ev sahipliği yapan ülkeler, istihdamı sadece bir organizasyon süreci olarak değil, sosyal kalkınmanın bir parçası olarak değerlendirmelidir (Chalip, 2006).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARININ UZUN VADELİ EKONOMİK ETKİLERİ

Olimpiyat Oyunları, kısa vadeli ekonomik hareketlilik ve geçici istihdam gibi doğrudan etkilerinin ötesinde, ev sahibi ülke açısından çok daha kapsamlı ve derinlikli uzun vadeli ekonomik sonuçlar doğurabilecek bir organizasyondur. Her dört yılda bir gerçekleştirilen bu küresel mega etkinlik, sadece birkaç hafta süren müsabakalar dizisi olarak kalmaz; aksine ev sahibi ülkenin altyapısından uluslararası imajına, gayrisafi yurt içi hasılasından (GSYH) sürdürülebilir kalkınma hedeflerine kadar birçok alanda uzun soluklu değişimlere zemin hazırlar (Preuss, 2007).

Uzun vadeli ekonomik etkiler, doğrudan ölçülmesi zor olan ancak ekonomik analiz ve politika planlaması açısından son derece kritik olan süreçleri içerir. Bu etkiler; fiziki altyapının kalıcılığı ve sonraki kullanımı, turizm ve uluslararası yatırım hacmindeki artış, ülke markası ve tanıtım etkileri, sosyal sermayeye yapılan katkılar, gayrimenkul ve konut piyasası üzerindeki etkiler, yerel girişimciliğin desteklenmesi gibi birçok başlık altında değerlendirilebilir. Bu kapsamda, olimpiyatların sadece sporla sınırlı kalmayan; ekonomi, sosyoloji, şehircilik, siyaset bilimi ve çevre politikalarını da içine alan çok boyutlu bir etki alanı vardır (Gratton ve Preuss, 2008).

Olimpiyatlar sayesinde yapılan altyapı yatırımları – özellikle ulaşım sistemleri, konut projeleri, enerji hatları, haberleşme altyapısı ve spor kompleksleri – doğru planlandığı ve sürdürülebilir bir şekilde kullanıldığı takdirde, şehirlerin uzun vadeli kalkınma sürecine önemli katkılarda bulunabilir. Bu yatırımlar, yalnızca oyunlar süresince değil, sonrasında da kamu hizmetlerinin kalitesini artırarak şehir yaşamını kolaylaştırır. Ancak bu katkıların gerçekleşebilmesi, tesislerin “beyaz fil”e (white elephant) dönüşmeden etkin biçimde kullanılmasına bağlıdır. Aksi takdirde milyonlarca dolarlık yatırım, kullanım dışı kalan ve bakım maliyetleri yüksek olan yapılarla ekonomik bir yük haline gelebilir (Flyvbjerg ve Stewart, 2012).

Olimpiyatların uzun vadeli ekonomik etkilerini değerlendiren birçok çalışma, bu etkinin yönünün büyük ölçüde ev sahibi ülkenin gelişmişlik düzeyi, organizasyon kapasitesi, mali yönetim becerisi, stratejik planlaması ve oyunlar sonrası politika uygulamaları ile şekillendiğini göstermektedir. Gelişmiş ülkeler, oyunlardan sonra yatırımlarını daha etkin kullanabilirken; gelişmekte olan ülkelerde bu yatırımların verimsiz kullanımı, borç

yükünün artması, sosyal eşitsizliklerin derinleşmesi gibi olumsuzluklar da görülebilmektedir. Bu nedenle olimpiyatların uzun vadeli ekonomik etkileri üzerine yapılacak değerlendirmeler, bağlamsal analizleri de içermelidir (Baade ve Matheson, 2016).

Bir diğer önemli uzun vadeli etki, ev sahibi ülkenin uluslararası tanınırlığının ve marka değerinin artmasıdır. Olimpiyatlar sayesinde dünya genelinde milyarlarca kişi ülkenin tanıtımına maruz kalmakta, ülke bir “global vitrin”e dönüşmektedir. Bu görünürlük, doğrudan yabancı yatırımları teşvik edici bir rol oynayabilir. Ayrıca, ülkenin turistik imajı güçlenerek oyunlar sonrasında turist sayılarında artış görülebilir. Nitekim, 1992 Barselona Olimpiyatları sonrasında şehrin turizm hacmi yaklaşık %90 oranında artmış ve bu artış kalıcı hale gelmiştir (Brunet, 2005). Bu durum, olimpiyatların doğru yönetildiğinde uzun vadeli büyüme stratejilerine entegre edilebileceğinin güçlü bir göstergesidir (Brunet, 2005).

Olimpiyatlar aynı zamanda şehirleşme ve bölgesel kalkınma politikaları açısından da fırsatlar sunar. Oyunlar bahanesiyle başlatılan kentsel dönüşüm projeleri, gecekonduların iyileştirilmesi, ulaşım ve altyapının genişletilmesi gibi adımlar, şehirlere çağdaş bir görünüm kazandırırken yaşam kalitesini de artırabilir. Ancak bu sürecin sosyoekonomik eşitlik ilkesi çerçevesinde yürütülmemesi durumunda, yerinden edilme, mülksüzleştirme ve sosyal dışlanma gibi olumsuz sonuçlar da yaşanabilir. Bu nedenle olimpiyat sonrası planlama süreci, sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda kapsayıcı kalkınma hedeflerini de içermelidir (Lenskyj, 2002).

Özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından, olimpiyatlar bir sıçrama tahtası niteliği taşıyabilir. Altyapı yatırımlarıyla ekonomik kalkınma hızlandırılabilir; küresel yatırımcıların dikkatini çekerek doğrudan yabancı yatırım hacmi artırılabilir; turizmle döviz girdisi sağlanabilir. Ancak bu fırsatların birer tuzağa dönüşmemesi için risk analizlerinin, maliyet-fayda değerlendirmelerinin ve sürdürülebilirlik planlarının oyunlar öncesinde yapılması zorunludur. Pekin 2008 ve Londra 2012 gibi organizasyonlar, bu konuda farklı planlama yaklaşımlarının uzun vadeli etkileri üzerindeki belirleyiciliğini net biçimde ortaya koymuştur (Mangan ve Dyreson, 2010).

Son olarak, olimpiyatların uzun vadeli ekonomik etkilerini ölçmek, doğrudan sayısal verilere dayalı olmaktan ziyade çok değişkenli ve bağlamsal bir analiz gerektirir. Bu

etkilerin bir kısmı yıllar sonra ortaya çıkabilir ve doğrudan olimpiyatlara bağlanması güç olabilir. Bu nedenle literatürde “legacy” (miras) kavramı ön plana çıkmaktadır. Olimpiyat mirası, sadece fiziki değil; aynı zamanda ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel boyutları da kapsayan bütüncül bir kavram olarak ele alınmaktadır. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, olimpiyatların uzun vadeli ekonomik etkileri yalnızca ekonomik büyüme değil, aynı zamanda sosyal kalkınma, toplumsal dayanışma ve uluslararası iş birliği gibi alanlarda da kendini gösterebilir.

3.1. Altyapıların Kalıcılığı ve Geri Dönüşü

Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkelerde devasa çaplı altyapı yatırımlarını zorunlu kılan mega etkinliklerdir. Ancak bu yatırımların ekonomik değeri yalnızca oyunlar sırasında değil, sonrasında nasıl değerlendirildiğiyle de doğrudan ilişkilidir. Altyapıların kalıcılığı ve geri dönüşü, olimpiyatlara yapılan harcamaların “ekonomik rasyonalite” açısından sorgulanmasını beraberinde getirir. Bu bağlamda, yatırımların uzun vadeli kamu yararı üretip üretmediği, ekonomik getirisinin ne düzeyde olduğu ve şehir planlamasına entegrasyon biçimi bu bölümün temel konusunu oluşturmaktadır (Flyvbjerg, Stewart ve Budzier, 2016).

3.1.1. Fiziksel Altyapının Tanımı ve Kapsamı

Olimpiyatlar kapsamında inşa edilen fiziki altyapılar; stadyumlar, yüzme havuzları, atletizm pistleri, spor salonları, olimpiyat köyleri, medya merkezleri, ulaşım hatları (metro, tramvay, otobüs yolları), havaalanı düzenlemeleri, köprüler ve otoyollar gibi çeşitli alanları kapsar. Buna ek olarak, bilgi teknolojileri altyapısı, iletişim şebekeleri ve enerji sistemleri de organizasyonun başarısı için büyük önem taşır. Bu altyapılar, oyunların organizasyonu için elzem olmakla birlikte, oyunlar sonrasında atıl kalma riski taşır (Zimbalist, 2015). Bu nedenle, planlama sürecinde “post-Olimpik kullanım” perspektifi son derece kritiktir (Baade ve Matheson, 2016).

3.1.2. Kalıcılık Kriterleri: Verimlilik, Entegrasyon ve Sürdürülebilirlik

Olimpiyatlar için yapılan altyapı yatırımlarının kalıcı bir değer üretmesi için üç temel kriterden bahsetmek mümkündür: verimlilik, şehir dokusuna entegrasyon ve sürdürülebilir kullanım.

- Verimlilik, yatırımın oyunlar sonrasındaki kullanım oranını ve fayda-maliyet dengesini ifade eder. Eğer milyarlarca dolarlık bir stadyum, oyunlardan sonra yılda sadece birkaç kez kullanılıyorsa, bu ekonomik anlamda düşük verimlilik anlamına gelir (Gaffney, 2010).
- Entegrasyon, inşa edilen altyapının şehir yaşamına ve ulaşım sistemine ne kadar entegre edildiğiyle ilgilidir. Ayrık ve merkezi olmayan tesisler, halk tarafından erişilmesi zor olduğundan verimli kullanılmaz (Smith, 2014).
- Sürdürülebilirlik, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirliği de kapsar. Tesislerin enerji verimliliği, bakım maliyetleri, çevreye etkisi ve sosyal erişilebilirliği bu kapsamda değerlendirilmelidir (Brunet, 2005).

3.1.3. Başarılı Altyapı Mirası Örnekleri

Bazı ev sahibi şehirler, Olimpiyatlar için inşa ettikleri altyapıları etkin şekilde kullanmayı başarmışlardır. En çarpıcı örneklerden biri 1992 Barselona Olimpiyatlarıdır. Barselona, oyunlar için yapılan yatırımları uzun vadeli şehir planlamasıyla entegre ederek sadece spor mirası değil, turizm ve kültürel miras açısından da kalıcı kazanımlar sağlamıştır. Şehirde yeni otoyollar, liman modernizasyonu ve plaj düzenlemeleri yapılmış; Olimpiyat Köyü oyunlar sonrası sosyal konutlara ve otellere dönüştürülmüştür. Ayrıca stadyumlar, konserler ve yerel lig maçları için aktif şekilde kullanılmaya devam etmiştir (Brunet, 2005).

Londra 2012 de benzer şekilde planlama açısından olumlu bir örnek olarak gösterilir. “Legacy Plan” olarak adlandırılan stratejiyle oyunlar sonrası kullanım planları daha oyunlar başlamadan önce netleştirilmiş, spor tesislerinin bir kısmı dönüştürülerek halka açık spor merkezlerine, eğitim kurumlarına ve ticari alanlara çevrilmiştir. Stratford bölgesinde inşa edilen Olimpiyat Parkı, daha sonra “Queen Elizabeth Olympic Park”

adıyla bir kamu alanına dönüştürülerek sosyal ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapmaya devam etmiştir (Smith, 2014; Davies, 2012).

3.2. Uluslararası Marka Değeri ve Tanınırlık

Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülke için yalnızca sportif başarıların sahnelendiği bir alan değil, aynı zamanda küresel düzeyde benzersiz bir tanıtım ve imaj inşa platformudur. Milyarlarca kişinin canlı veya kayıtlı olarak izlediği bu organizasyon, ev sahibi ülkenin uluslararası alanda marka değerini artırma potansiyeline sahiptir. Ülkeler, Olimpiyatlar sayesinde sadece spor turizmi değil, aynı zamanda ekonomik, kültürel, diplomatik ve ticari açılardan da tanınma ve pozitif algı kazanma fırsatı elde eder (Grix ve Houlihan, 2014). Uluslararası marka değeri ve tanınırlık, uzun vadeli ekonomik etkiler bağlamında dolaylı fakat etkisi büyük bir başlık olarak öne çıkmaktadır.

Olimpiyatlar, yayınlandığı platformlar, medya içerikleri, dijital reklamlar, sosyal medya paylaşımları ve spor sponsorluğu faaliyetleri aracılığıyla ev sahibi ülkeyi küresel bir vitrine çıkarır. Bu görünürlük, ülkenin ekonomik kalkınma hedeflerini, turistik cazibesini, kültürel birikimini ve altyapı kapasitesini tüm dünyaya sergileme imkânı sunar. Özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından bu tür mega etkinlikler, “ülke markası” inşasında kritik bir rol oynar. “Nation branding” (ulus markalama) literatüründe, Olimpiyatlar sıklıkla bu bağlamda ele alınır (Anholt, 2007; Dinnie, 2008). Olimpiyatlar gibi büyük organizasyonlar, ülkelerin imajlarını olumlu biçimde yeniden yapılandırmalarına ve küresel algılarını dönüştürmelerine katkı sağlar.

Bir ülkenin marka değeri, yalnızca logolar, sloganlar ya da reklamlarla değil; etkinlik sırasında sergilenen organizasyon yetkinliği, altyapı kalitesi, misafirperverlik, çevresel duyarlılık ve güvenlik gibi faktörlerle şekillenir. İyi organize edilmiş bir olimpiyat süreci, ülkenin yönetim kapasitesine olan uluslararası güveni artırabilir. Bu durum, doğrudan yabancı yatırımlar (FDI), diplomatik ilişkiler ve ihracat potansiyeli açısından olumlu yansımalar yaratabilir. Örneğin, Çin, 2008 Pekin Olimpiyatları ile yalnızca spor alanında değil, siyasi ve ekonomik alanda da küresel gücünü görünür kılmış; oyunlar sayesinde Batı mediasındaki imajını daha olumlu hale getirmiştir (Xu, 2006; Manzenreiter, 2010).

Olimpiyatlar öncesi ve sonrası yapılan tanıtım kampanyaları da marka değerini artırma sürecinin önemli bir parçasıdır. Hedef kitleye yönelik hazırlanan medya içerikleri, belgeseller, tanıtım filmleri, kültürel etkinlikler ve sosyal medya kampanyaları ile ülkenin kimliği, tarihi ve modern yüzü küresel kamuoyuna sunulur. 2012 Londra Olimpiyatları öncesi yürütülen "Inspire a Generation" kampanyası, sadece sporcu motivasyonunu değil, aynı zamanda ülkenin dinamizmini ve çokkültürlülüğünü vurgulayan bir strateji olarak dikkat çekmiştir. Kampanyanın küresel yansımaları, İngiltere'nin uluslararası tanınırlığını artırmış, Londra'nın turistik cazibesine uzun vadeli katkılar sağlamıştır (Davies, 2012).

Bununla birlikte, uluslararası marka değeri sadece olumlu etkilerle sınırlı değildir. Organizasyon sürecinde yaşanan krizler, skandallar, yetersiz altyapı ya da güvenlik sorunları, ülkenin marka imajına zarar verebilir. 2016 Rio Olimpiyatları sırasında yaşanan su kalitesi problemleri, inşaat yolsuzlukları ve kamu güvenliği açıkları, Brezilya'nın marka değerini olumsuz etkileyen gelişmeler arasında sayılmıştır. Bu tür olaylar, oyunların ekonomik faydalarını gölgeleyebilir ve ülkenin uzun vadeli dış algısını zedeleyebilir. Bu nedenle uluslararası marka değerinin sürdürülebilir biçimde artırılabilmesi için sadece oyunların değil, oyunlara hazırlık ve oyun sonrası sürecin de profesyonelce yönetilmesi gerekmektedir (Zimbalist, 2015).

Olimpiyatlara ev sahipliği yapmanın marka etkisini ölçmek kolay değildir. Ancak bu etkiyi dolaylı biçimde gösteren bazı göstergeler vardır: oyunlar sonrasında ülkeye gelen turist sayısındaki artış, doğrudan yabancı yatırım hacmindeki yükseliş, uluslararası sıralamalarda olumlu değişimler ve ihracat yapan firma sayısında yaşanan genişlemeler gibi veriler, marka etkisinin ekonomik geri dönüşlerini yansıtabilir. Örneğin, 2000 Sydney Olimpiyatları sonrasında Avustralya'ya gelen turist sayısı %25 artmış, bu artış takip eden 5 yılda da devam etmiştir (Toohey ve Veal, 2007). Aynı şekilde, Barselona örneğinde oyunlar sonrasında kentin "Avrupa'nın en ilgi çekici şehirlerinden biri" haline geldiği uluslararası basında sıkça yer almıştır.

Olimpiyatların uluslararası tanınırlık ve marka değeri üzerindeki etkisi aynı zamanda sosyal medya ve dijital içerikler üzerinden de hissedilmektedir. 2020 Tokyo Olimpiyatları, pandemi koşulları nedeniyle dijital yayıncılık açısından tarihsel bir dönüm noktası olmuş, sosyal medya platformlarında yapılan paylaşımlar sayesinde

Japonya'nın yüksek teknoloji kapasitesi, disiplinli organizasyon yapısı ve kültürel zenginliği global ölçekte vurgulanmıştır. Bu tür içerikler, geleneksel medya yayınlarının sınırlarını aşarak genç kuşaklara ulaşmakta ve ülke imajına uzun süreli katkı sağlamaktadır (Billings, Angelini ve MacArthur, 2021).

Sonuç olarak, olimpiyatlar yalnızca sportif başarıların sergilendiği organizasyonlar değil, aynı zamanda uluslararası marka inşasının stratejik bir aracıdır. Ev sahibi ülke, bu dev organizasyonu kullanarak kendisini küresel kamuoyuna yeniden tanıtmaya ve ekonomik cazibesini artırma şansı elde eder. Ancak bu sürecin olumlu sonuçlar verebilmesi için oyunların planlama aşamasından itibaren kurumsal bir marka stratejisi çerçevesinde yürütülmesi gerekir. Uluslararası marka değerinin artırılması, yalnızca oyunlar sırasında değil, öncesi ve sonrasındaki politikaların bütüncül bir biçimde ele alınmasını zorunlu kılar. Bu doğrultuda, olimpiyatların marka değeri üzerindeki etkisi sadece ekonomik değil, aynı zamanda diplomatik, kültürel ve psikolojik boyutlarıyla da değerlendirilmelidir (Grix, 2012).

3.3. Yabancı Yatırımlar ve Ticari Fırsatlar

Olimpiyat Oyunları gibi mega organizasyonlar, ev sahibi ülkeler için yalnızca sportif ve kültürel bir vitrin olmakla kalmaz; aynı zamanda doğrudan yabancı yatırımların (DYY) çekilmesi ve ticari ilişkilerin genişletilmesi açısından büyük fırsatlar yaratır. Uluslararası alanda büyük görünürlük kazanan bir ülke, yatırımcıların dikkatini daha kolay çeker ve ekonomik iş birliklerine daha açık hale gelir. Bu yönüyle, Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkenin uluslararası sermaye akışına erişimini kolaylaştıran ve küresel ticaret ağlarında daha görünür olmasını sağlayan stratejik bir araç olarak değerlendirilmelidir (Rose ve Spiegel, 2011).

3.3.1. Olimpiyatların Yatırımcı Algısı Üzerindeki Etkisi

Yatırımcılar için karar alma süreci yalnızca ekonomik verilere değil, aynı zamanda bir ülkenin siyasi istikrarı, altyapı durumu, bürokratik işleyişi ve uluslararası imajına da dayanır. Olimpiyatlar, bu açılardan ev sahibi ülkeye bir “güven testi” sunar. Eğer bir ülke, milyarlarca dolar bütçeyle ve milyonlarca insanın takibiyle gerçekleşen bu organizasyonu başarıyla yürütebiliyorsa, yatırımcılar açısından bu durum “kurumsal

kapasite”, “altyapı yeterliliği” ve “yönetimsel istikrar” göstergesi olarak yorumlanabilir. Böylece ülkenin risk primi düşebilir ve doğrudan yabancı yatırım girişleri artabilir (Baade ve Matheson, 2016; Grix ve Lee, 2013).

Bu etkinin en açık örneklerinden biri, 2008 Pekin Olimpiyatlarıdır. Çin, oyunlara hazırlık sürecinde sadece sportif altyapıya değil, ulaşımdan enerjiye kadar birçok sektöre devasa yatırımlar gerçekleştirmiştir. Organizasyonun başarıyla tamamlanmasının ardından, Çin'e gelen yabancı yatırım hacmi hızlı bir şekilde yükselmiş ve ülke, küresel sermaye için çok daha cazip hale gelmiştir. 2008 yılında Çin'e gelen doğrudan yabancı yatırım miktarı 92 milyar doları aşmıştır; bu, bir önceki yıla göre %23'lük bir artış anlamına gelir (UNCTAD, 2009). Bu artışta Olimpiyatların yarattığı uluslararası güven duygusunun büyük payı olduğu düşünülmektedir (Zhang ve Zhao, 2009).

Benzer biçimde, 1992 Barselona Olimpiyatları da şehir bazlı doğrudan yatırımların artmasına öncülük etmiştir. Barselona, oyunlar öncesi ve sonrasında küresel yatırımcılar için cazip bir merkez haline gelmiş, uluslararası otel zincirleri, gayrimenkul firmaları, teknoloji ve turizm yatırımları kente yönelmiştir. Barselona Olimpiyatları, yalnızca sportif başarılar açısından değil; aynı zamanda bir kentin yatırımcıların gözünde nasıl yeniden markalaşabileceğinin de örneğini sunmuştur (Brunet, 2005; Gold ve Gold, 2008).

3.3.2. Ticari Fırsatlar: Sektörel Genişleme ve Yerel Girişimcilik

Olimpiyatlar, doğrudan yatırımların ötesinde yerli ve yabancı ticari iş birlikleri açısından da önemli fırsatlar sunar. Bu tür mega organizasyonlar sayesinde ülkenin çeşitli sektörlerinde hareketlilik gözlemlenir. Özellikle inşaat, turizm, ulaştırma, enerji, güvenlik, medya, gıda ve tekstil gibi sektörlerde yerli işletmelerin uluslararası tedarik zincirlerine entegre olması mümkündür. Bu durum, uzun vadeli ticari ortaklıkların temelini atar.

Oyunlar süresince ortaya çıkan geçici talep artışı, yerli üreticiler için yeni pazar olanakları yaratır. Örneğin, Olimpiyatlar için üretilen promosyon ürünleri, spor malzemeleri, yiyecek ve içecekler, hediyelik eşyalar gibi kalemlerde yerli firmalar uluslararası standartlara uygun üretim yaparak ihracata da yönlenebilir. Londra 2012

Olimpiyatları sırasında İngiltere'de yaklaşık 46.000 KOBİ, oyunlara doğrudan veya dolaylı hizmet sağlayarak önemli kazançlar elde etmiş, bu şirketlerin bir kısmı daha sonra farklı ülkelere ihracat yapmaya başlamıştır.

Ayrıca, oyunların lojistik organizasyonlarında görev alan yerli firmalar, yeni bilgi ve deneyim kazandıkları için uluslararası projelere teklif verebilecek yetkinliğe ulaşabilir. Bu tür kazanımlar sadece ekonomik değil, aynı zamanda know-how transferi açısından da değerlidir. Yerel firmaların, olimpiyat deneyimini bir “referans projesi” olarak sunabilmesi, yeni ticari açılımlarının da önünü açar (UK Trade ve Investment, 2013).

3.3.3. Finans, Gayrimenkul ve Uluslararası Ticaret Alanındaki Genişleme

Olimpiyatlar, doğrudan yabancı yatırımların dışında finans piyasalarında da etkili olabilir. Oyunlar sürecinde ülkeye yönelik artan güven, yabancı yatırımcıların borsaya yönelmesini ve portföy yatırımlarının artmasını sağlayabilir. Ayrıca, oyunlar sırasında kullanılan finansal araçlar ve sigorta sistemleri, ülkenin finansal altyapısına duyulan güveni artırabilir (Fourie ve Santana-Gallego, 2011).

Özellikle gayrimenkul sektörü, olimpiyatların en doğrudan ve hızlı etkilediği alanlardan biridir. Olimpiyat hazırlıkları çerçevesinde yapılan kentsel dönüşüm projeleri, altyapı yatırımları ve imar düzenlemeleri, arsa ve konut fiyatlarının artmasına neden olabilir. Bu süreç, yerel müteahhitlik sektörünü güçlendirirken aynı zamanda yabancı yatırımcılar için cazip fırsatlar da doğurur. 2000 Sydney Olimpiyatları'nda, Olimpiyat Köyü ve çevresinde gerçekleştirilen projeler sayesinde konut piyasası önemli oranda hareketlenmiş, sonrasında bu bölgelerde uzun süreli yaşam alanları inşa edilmiştir (Cashman, 2006).

Uluslararası ticaret ise olimpiyatlar sayesinde daha görünür hale gelen yerli ürün ve markaların, dış pazarlara açılmasıyla gelişebilir. Oyunlar sırasında sergilenen yerel ürünler, gıda markaları, tekstil ürünleri veya geleneksel el sanatları, küresel tüketiciyle buluşma fırsatı yakalar. Bu durum, özellikle küçük ve orta ölçekli firmalar için küresel bilinirlik açısından kıymetlidir. Örneğin, 2016 Rio Olimpiyatları sırasında Brezilya'nın Amazon bölgesine ait geleneksel ürünler, olimpiyat mağazalarında satışa sunulurken ülke ihracatının çeşitlenmesine katkı sağlamıştır (IOC, 2016; The Rio Times, 2016).

3.3.4. Yatırımcının Sürekliliğini Sağlamak: Riskler ve Öneriler

Her ne kadar olimpiyatlar kısa sürede yatırımcı ilgisi yaratma potansiyeline sahip olsa da bu ilginin kalıcı ve sürdürülebilir hale gelmesi her zaman mümkün değildir. Eğer oyunlar sonrasında ekonomik belirsizlik artar, siyasi istikrar bozulur veya planlanan dönüşüm projeleri tamamlanamazsa, yabancı yatırımcıların ilgisi hızla azalabilir. Bu nedenle, olimpiyatlar yalnızca bir başlangıç noktası olarak görülmeli, yatırımcı ilişkilerinin sürdürülebilir biçimde yönetilmesi hedeflenmelidir (Preuss, 2019; Grix ve Brannagan, 2016).

Ev sahibi ülkenin bu bağlamda atması gereken adımlar şunlardır:

- Yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik reformların oyunlar öncesi ve sonrasında devam ettirilmesi,
- Uluslararası yatırımcılar için şeffaf ve güvenilir bir hukuk sistemi oluşturulması,
- Kamu-özel sektör iş birliklerinin teşvik edilmesi,
- Olimpiyat sonrasında kullanılacak sanayi bölgeleri ve teknoloji merkezlerinin oluşturulması,
- Yerli firmaların ihracata yönelmesi için destek mekanizmalarının kurulması (OECD, 2021; UNCTAD, 2018).

Olimpiyatlar, ev sahibi ülke için yalnızca bir sportif organizasyon değil, aynı zamanda uluslararası sermaye hareketlerini yönlendiren ve ticari fırsatları artıran stratejik bir vitrindir. Başarıyla organize edilen oyunlar, bir ülkenin yatırımcılar nezdinde güvenilirliğini artırabilir, ulusal markaların uluslararası pazarlarda bilinirliğini yükseltebilir ve yerli firmaların küresel tedarik zincirlerine katılımını kolaylaştırabilir (Rose ve Spiegel, 2011; Kasimati, 2003). Ancak bu potansiyelin gerçek ekonomik kazanca dönüşebilmesi, oyunların yalnızca hazırlanışı değil, sonrasında dönemin de dikkatli ve stratejik biçimde yönetilmesine bağlıdır. Aksi takdirde, geçici bir görünürlük ve ekonomik hareketlilik dışında kalıcı kazanımlar elde etmek mümkün olmayabilir. Bu nedenle olimpiyatların sunduğu yatırım ve ticaret fırsatları, bütüncül bir kalkınma vizyonunun parçası olarak ele alınmalı, kamu politikaları bu yönde biçimlendirilmelidir (Chappelet, 2012).

3.4. Ekonomik Sürdürülebilirlik ve Kalkınma

Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkeler açısından büyük maliyetler gerektiren ancak aynı zamanda önemli ekonomik fırsatlar sunan küresel mega organizasyonlardır. Bu tür etkinliklerin başarı ölçütü artık yalnızca kısa vadeli ekonomik hareketlilik ya da spor başarılarıyla sınırlı değildir. Günümüzde Olimpiyatlar'ın başarısı, bu organizasyonun ülkenin uzun vadeli ekonomik sürdürülebilirliği ve kalkınma hedeflerine ne ölçüde katkı sağladığı ile değerlendirilmektedir (Chappelet, 2012). Bu bağlamda, olimpiyatların ekonomik sürdürülebilirliğe etkisi çok boyutlu olarak ele alınmalı; yalnızca fiziki yatırımlar değil, sosyal sermaye, çevresel duyarlılık, ekonomik çeşitlilik ve insan kaynağı gelişimi gibi konular da kapsam içine alınmalıdır.

Ekonomik sürdürülebilirlik, temelde kaynakların bugünün ihtiyaçlarını karşılarken, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da tehlikeye atmadan kullanımını ifade eder. Olimpiyatlar bağlamında bu kavram; yapılan harcamaların uzun vadede geri dönüşünün sağlanması, kamu borçlarının kontrol altında tutulması, yatırımların oyunlar sonrası kullanım planlaması ve toplumsal refaha katkı sunması gibi unsurları içerir. Eğer bir organizasyon, sadece kısa vadeli tüketim ve gösteri ekonomisine hizmet ediyor, ardından büyük borçlar ve kullanılmayan tesisler bırakıyorsa bu organizasyon ekonomik olarak sürdürülebilir değildir. Bu nedenle, olimpiyatların planlama aşamasından itibaren bir sürdürülebilirlik vizyonu ile şekillendirilmesi gerekmektedir (Preuss, 2007).

Başarılı bir örnek olarak Londra 2012 Olimpiyatları, ekonomik sürdürülebilirlik açısından dikkat çekici bir model sunar. İngiltere hükümeti, oyunların maliyet-fayda dengesini sağlayabilmek için "Legacy Plan" (Miras Planı) adını verdikleri uzun vadeli bir program uygulamış, oyunlardan sonra kullanılacak tesislerin hangi amaçlara hizmet edeceğini önceden belirlemiştir. Örneğin, Olimpiyat Köyü konutlara, bazı stadyumlar ise halka açık spor komplekslerine dönüştürülmüştür. Ayrıca oyunlar öncesi işsiz bölgelerde istihdam yaratılması, küçük ve orta ölçekli işletmelere fırsatlar sunulması gibi politikalar uygulanmıştır. Tüm bu uygulamalar, ekonomik sürdürülebilirliği yalnızca mali verimlilikle değil, aynı zamanda sosyal kapsayıcılık ilkesiyle ilişkilendirmiştir (Gold ve Gold, 2013).

Benzer şekilde, Barselona 1992 Olimpiyatları da sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından bir dönüm noktası olmuştur. Barselona, oyunları bahane ederek yalnızca spor

altyapısını değil, tüm şehir planlamasını baştan aşağı yenilemiş; liman, havaalanı, ulaşım ve çevre düzenlemelerinde yapılan iyileştirmelerle uzun vadeli turizm ve ticaret gelirlerini artırmıştır. Bu gelişim, olimpiyat sonrası da devam etmiş ve şehrin hem ekonomik hem de kültürel değeri kalıcı şekilde yükselmiştir. Barselona örneği, oyunların ekonomik kalkınmaya entegrasyonunun mümkün olduğunu gösteren güçlü bir modeldir (Brunet, 2005).

Ancak her organizasyon bu kadar başarılı değildir. Atina 2004 Olimpiyatları, ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanamadığı çarpıcı bir örnektir. Yunanistan, oyunlar için yaklaşık 11 milyar dolar harcama yapmış ancak bu yatırımların büyük bir kısmı oyunlardan sonra kullanılmamıştır. Stadyumlar ve spor tesisleri zamanla çürümeye terk edilmiş, olimpiyat nedeniyle artan kamu borçları ülkenin ekonomik krizine katkıda bulunmuştur. Bu olay, olimpiyatların kötü planlanması durumunda ekonomik sürdürülebilirlik açısından ciddi sorunlar yaratabileceğini göstermektedir. Literatürde bu gibi örnekler, “Olimpiyat Parodisi” ya da “Post-Olimpik Kriz” olarak adlandırılmaktadır (Flyvbjerg ve Stewart, 2012).

Ekonomik sürdürülebilirlik yalnızca fiziksel altyapı yatırımlarıyla değil; insan kaynağının gelişimi, sosyal kalkınma ve çevresel sürdürülebilirlik ile de yakından ilişkilidir. Olimpiyatlara hazırlık sürecinde sağlanan geçici istihdam olanakları, eğer mesleki eğitim ve sertifikasyon süreçleriyle desteklenirse, oyunlar sonrası dönemde kalıcı istihdam yaratabilir. Ayrıca, küçük işletmelere verilen destekler, kadın girişimciliği ve sosyal girişimler gibi alanlarda sağlanacak teşvikler, ekonomik kalkınmayı daha kapsayıcı hale getirebilir (Misener, T. ve Mason, D. S., 2006).

Olimpiyatlar aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik açısından da büyük bir sınav niteliği taşır. Yeşil enerji kullanımı, karbon ayak izinin azaltılması, geri dönüşüm sistemlerinin kurulması gibi uygulamalar, ekonomik sürdürülebilirliğin çevresel boyutuyla kesiştiği noktalardır. Tokyo 2020 Olimpiyatları bu alanda yeni standartlar belirlemiş, tamamen geri dönüştürülmüş malzemelerden üretilen madalyalar, yenilenebilir enerjiyle çalışan stadyumlar ve plastik atıkların azaltılmasına yönelik önlemlerle dikkat çekmiştir. Bu tür çevresel uygulamalar, ev sahibi ülkenin yeşil ekonomi vizyonunu uluslararası kamuoyuna sunma fırsatı oluşturur (IOC, 2021).

Sonuç olarak, Olimpiyat Oyunları, ekonomik sürdürülebilirlik ve kalkınma açısından hem fırsatlar hem de riskler barındırır. Bu organizasyonların uzun vadeli bir kalkınma aracı olabilmesi, sadece organizasyonun başarısına değil, oyunlar öncesi ve sonrası uygulanan stratejik planlamaya, mali disipline, toplumsal kapsayıcılığa ve çevresel sorumluluğa bağlıdır. Ekonomik sürdürülebilirlik, yalnızca tesislerin kullanım süresiyle değil, aynı zamanda bu tesislerin kimler tarafından, ne sıklıkla, hangi amaçlarla kullanıldığıyla da ilişkilidir. Başarılı örnekler, olimpiyatların bir “mali yük” değil; doğru yönetildiğinde, kapsamlı ve sürdürülebilir bir kalkınma motoru olabileceğini göstermektedir (Mangan ve Ritchie, 2004).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: OLİMPİYAT OYUNLARININ SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİLERİ

Olimpiyat Oyunları, yalnızca sporun evrensel gücünü değil; aynı zamanda toplumları etkileyen sosyal, kültürel ve sembolik süreçlerin yoğunlaştığı küresel bir sahnedir. Olimpiyatların ev sahibi ülke üzerindeki sosyal ve kültürel etkileri, organizasyon süreciyle sınırlı kalmayıp uzun yıllar boyunca devam eden, toplumsal yapının birçok alanına nüfuz eden bir etki alanı yaratmaktadır. Bu etkinin boyutları; toplumsal katılım, ulusal kimlik oluşumu, toplumsal aidiyet duygusunun güçlenmesi, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi, yerel halkın yaşam kalitesine yönelik değişimler, gönüllülük faaliyetlerinin teşviki ve genç kuşakların sporla olan ilişkilerinin yeniden tanımlanması gibi geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir. Olimpiyatlar, bu yönleriyle yalnızca bir spor organizasyonu değil; aynı zamanda sosyal dönüşüm, kültürel aktarım ve kolektif belleğin yeniden inşası açısından eşsiz bir fırsat sunar (Toohey ve Veal, 2007).

Olimpiyatların sosyal etkilerinden biri, toplumsal bütünleşmeyi teşvik eden kolektif deneyimler üretmesidir. Bu tür büyük organizasyonlar, ev sahibi ülkede farklı etnik, dini, sınıfsal ve kültürel gruplar arasında dayanışma ve birlik duygusunu güçlendirebilir. Özellikle oyunlar sırasında geliştirilen gönüllülük projeleri, yerel halkın organizasyona katılımını artırmakta; bireylerin kendilerini küresel bir sürecin parçası olarak görmelerine imkân tanımaktadır. Bu durum, toplumsal katılım düzeyini yükselttiği gibi, bireylerin sosyal aidiyet duygusunu da pekiştirir. Olimpiyat gönüllüleri, yalnızca organizasyon sürecine destek olmakla kalmaz, aynı zamanda sosyalleşme, yeni beceriler kazanma ve kültürel etkileşim açısından da ciddi bir fırsat elde eder. Özellikle gençler açısından bu süreç, özgüven kazanımı ve sosyal kimlik inşası bağlamında dönüştürücü bir rol oynar (Misener ve Mason, 2006).

Olimpiyatların sosyal etkileri, aynı zamanda kent sosyolojisi açısından da önemli sonuçlar doğurur. Oyunlara ev sahipliği yapan şehirlerde gerçekleştirilen altyapı yatırımları, ulaşım ve kentsel dönüşüm projeleri, fiziksel mekânları yeniden şekillendirirken, bu değişimler toplumsal yaşantıya da doğrudan yansır. Yeni parklar, spor alanları, kültürel merkezler ve kamusal mekânlar, toplumun tüm kesimlerinin ortak yaşam alanlarını genişletir. Böylece kamusal alanda daha fazla sosyal etkileşim yaşanır

ve toplumsal bütünlük duygusu güçlenir. Ancak bu dönüşüm her zaman olumlu sonuçlar doğurmaz. Bazı olimpiyatlarda, özellikle düşük gelirli mahallelerin oyunlar nedeniyle yerinden edilmesi, sosyal eşitsizlikleri artırabilir ve kentsel dışlanmayı derinleştirebilir. Bu nedenle olimpiyatların sosyal etkileri değerlendirilirken, bu etkilerin toplumun tüm kesimleri üzerindeki adil dağılımı göz önünde bulundurulmalıdır (Smith, 2012).

Olimpiyatlar aynı zamanda ulusal ve yerel düzeyde bir kimlik inşa süreci yaratır. Oyunlara ev sahipliği yapmak, bir ülkenin veya şehrin uluslararası alandaki görünürlüğünü artırmakta; dolayısıyla ulusal gurur, prestij ve kolektif kimlik duygusu pekiştirilmektedir. Oyunların açılış ve kapanış törenlerinde kullanılan simgeler, müzikler, danslar, kostümler ve anlatılar, ev sahibi ülkenin tarihini, kültürünü ve değerlerini tüm dünyaya tanıtmaya işlevi görür. Bu, yalnızca dış dünyaya yönelik bir sunum değil; aynı zamanda içerideki topluma yönelik de bir aidiyet çağrısıdır. Özellikle kimlik arayışı içinde olan toplumlar için olimpiyatlar, ortak bir anlatı yaratma ve toplumsal birlik duygusunu kuvvetlendirme aracı olarak kullanılabilir. 1992 Barselona Olimpiyatları'nda olduğu gibi, bir şehrin uluslararası platformda yeniden konumlandırılması ve kent kimliğinin inşasında olimpiyatlar kilit rol oynayabilir (Tomlinson ve Young, 2006).

Kültürel açıdan bakıldığında olimpiyatlar, ev sahibi ülkenin hem kendi kültürel mirasını korumasına hem de bu mirası küresel ölçekte tanıtmaya olanak tanır. Olimpiyatlar sayesinde geleneksel sanatlar, el sanatları, müzik, dans ve mutfak kültürü gibi yerel kültürel unsurlar yeniden canlandırılabilir. Ayrıca kültürel festival, sergi ve gösteriler aracılığıyla ev sahibi ülkenin kültürel çeşitliliği uluslararası bir vitrine taşınır. Bu durum, hem turizmi canlandırır hem de kültürel diplomasi yoluyla uluslararası ilişkileri güçlendirir. Bununla birlikte, bazı eleştiriler, bu süreçte kültürün "ticarileştirildiğini" ve geleneksel öğelerin yüzeysel bir biçimde sunulduğunu savunmaktadır. Bu nedenle olimpiyatlarda kültürel etkinliklerin planlanmasında otantik sunum ve kültürel temsiliyet dengesinin korunması büyük önem taşır (Roche, 2000).

Olimpiyatların kültürel etkileri yalnızca ev sahibi ülke ile sınırlı değildir. Oyunlara katılan sporcular, gazeteciler, gönüllüler ve turistler sayesinde farklı ülkelerden insanlar arasında etkileşim artar. Bu süreç, kültürlerarası diyalogu teşvik eder, önyargıların

kırılmasına ve hoşgörü kültürünün gelişmesine katkı sağlar. Sporun evrensel dili, farklı kültürlerden bireylerin ortak bir zeminde buluşmasını kolaylaştırır. Özellikle genç kuşaklar, olimpiyatlar sayesinde farklı coğrafyalardan gelen sporcuları tanıyarak dünya görüşlerini genişletme fırsatı elde eder. Bu etkileşim, yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de uzun vadeli olumlu etkiler yaratır. Olimpiyatlar, böylelikle küresel kültürel farkındalığın artırılması ve uluslararası barış kültürünün inşası açısından da önemli bir araç haline gelir (MacAloon, 1996).

Oyunlar aynı zamanda kadınların, engellilerin, farklı etnik kimliklerin ve marjinalize edilmiş grupların sosyal görünürlüğünü artıran bir platform olarak da değerlendirilir. Olimpiyatlardaki kadın sporcu sayısının artması, engelli sporcuların paralimpik oyunlar aracılığıyla temsil edilmesi ve ırk temelli ayrımcılığa karşı verilen mücadeleler, oyunların sosyal kapsayıcılık açısından da önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği, farklılıklara saygı ve sosyal adalet gibi değerler, olimpiyatların yalnızca spor alanında değil, daha geniş bir toplumsal dönüşüm alanında da etkili olmasını sağlar (Purdue, 2012).

Sonuç olarak, olimpiyat oyunları ev sahibi ülke ve şehirler için çok yönlü sosyal ve kültürel etkiler yaratmaktadır. Toplumun farklı kesimlerinin bu büyük organizasyon sürecine katılımı, toplumsal aidiyeti ve kolektif kimliği güçlendirmekte; gönüllülük, kültürel etkileşim ve dayanışma gibi değerler yaygınlaştırılmaktadır. Bunun yanı sıra, kültürel mirasın korunması ve tanıtımı açısından da olimpiyatlar önemli bir fırsat sunmaktadır. Ancak bu olumlu etkilerin kalıcı ve kapsayıcı olabilmesi için oyunların planlama aşamasından itibaren katılımcı, eşitlikçi ve kültürel duyarlılığı yüksek bir perspektifle yürütülmesi gerekmektedir. Olimpiyatlar yalnızca sportif değil, aynı zamanda sosyal anlamda da dönüştürücü bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin doğru değerlendirilmesi, ev sahibi ülkeler için sadece kısa süreli bir heyecan değil, uzun vadeli bir toplumsal kalkınma aracı anlamına gelir (Chalip, 2006).

4.1. Sosyal Sermaye ve Toplumsal Katılım

Olimpiyat Oyunları, yalnızca sportif anlamda değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde güçlü etkiler yaratan dev organizasyonlardır. Bu etkinlikler, ev sahibi ülke veya şehre sosyal sermaye birikimi açısından önemli fırsatlar sunmakta ve geniş çaplı toplumsal katılım dinamiklerini harekete geçirmektedir. Sosyal sermaye kavramı, bireyler ve

gruplar arasındaki güven, karşılıklılık, normlar ve ağ ilişkileri yoluyla toplumsal yapının güçlenmesini ifade eder. Pierre Bourdieu, James Coleman ve Robert Putnam gibi teorisyenler tarafından farklı boyutlarıyla ele alınan sosyal sermaye, hem bireylerin sosyal ilişkiler aracılığıyla sahip olduğu kaynaklara erişimini kolaylaştırmakta hem de toplumun kolektif düzeyde daha bütünleşmiş ve iş birliğine açık bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunmaktadır. Olimpiyatlar, bu yönüyle yalnızca sporun değil; sosyal sermayenin de yeniden üretildiği, yoğunlaştığı ve görünür hale geldiği bir platform sunar (Putnam, 2000).

Olimpiyatlara hazırlık sürecinde ve organizasyonun gerçekleştiği dönemde toplumun geniş kesimleri çeşitli biçimlerde sürece dahil olur. Bu katılımın en yaygın biçimlerinden biri gönüllülük faaliyetleridir. Ev sahibi ülkeler, on binlerce gönüllüyü eğiterek oyunların organizasyon sürecine entegre ederler. Gönüllüler hem organizasyonun işleyişine katkıda bulunur hem de diğer gönüllülerle, yerli halkla ve yabancı ziyaretçilerle kurdukları ilişkiler yoluyla yeni sosyal bağlar geliştirirler. Bu süreç, yalnızca bireysel düzeyde sosyal becerilerin artması anlamına gelmez; aynı zamanda toplum genelinde güvenin, işbirliğinin ve sosyal dayanışmanın güçlenmesine zemin hazırlar. Gönüllülük, bireylerin sosyal sermayelerini artırmakla kalmaz; aynı zamanda kurumsal ve toplumsal düzeyde ortak değerlerin yeniden inşasını teşvik eder (Nichols ve Ralston, 2012).

Sosyal sermayenin güçlenmesiyle doğrudan ilişkili bir diğer unsur da toplumsal katılım düzeyindeki artıştır. Olimpiyatlar, normal şartlarda kamusal yaşamda daha az aktif olan bireylerin ve grupların bile etkinliğe dahil olmasını sağlayabilir. Bu süreçte yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, özel sektör temsilcileri ve vatandaşlar birlikte çalışarak organizasyonun başarısı için emek harcarlar. Böylece farklı sosyal gruplar arasında yeni iş birliği ağları kurulur, kurumsal sınırlar aşılır ve toplumsal güven artar. Robert Putnam'ın deyimiyle, “birlikte iş yapmak, birbirine güvenmeyi öğrenmenin yoludur” ve olimpiyatlar bu sürecin somutlaştığı nadir fırsatlardan biridir (Putnam, 2000).

Toplumsal katılım, aynı zamanda olimpiyatların ev sahibi şehirde yaşayan bireylerin karar alma süreçlerine dahil edilmesiyle daha anlamlı hale gelir. Etkinliğin planlama aşamasında halkın görüşlerine başvurulması, katılımcı mekanizmalar oluşturulması,

evre düzenlemeleri, ulaşım planları ve sosyal yatırımlar konusunda yerel halkın fikirlerine değer verilmesi, demokratik katılım kültürünün gelişmesini destekler. Bu tür uygulamalar, olimpiyatların halk tarafından sahiplenilmesini kolaylaştırır ve organizasyona yönelik aidiyet duygusunu pekiştirir. Katılımcı süreçler aracılığıyla halkın sesini duyurabilmesi, yalnızca sosyal sermayeyi artırmakla kalmaz; aynı zamanda toplumsal meşruiyet ve sosyal adalet açısından da önemli bir katkı sağlar (Misener ve Mason, 2006).

Olimpiyatlar sırasında oluşan sosyal ağlar, etkinlik sonrasında da devam eden ilişkiler doğurabilir. Özellikle gönüllüler, spor kulüpleri, yerel işletmeler ve kamu kurumları arasında gelişen etkileşimler, sosyal bağların kalıcılığını artırır. Bu bağlamda sosyal sermaye, yalnızca etkinlik süresince değil; uzun vadeli olarak da toplumun yapısal dayanıklılığına katkıda bulunur. Sosyal bağların güçlenmesi, kriz dönemlerinde toplumun birlikte hareket etmesini kolaylaştırır, dayanışma duygusunu geliştirir ve sosyal dışlanma riskini azaltır. Bu nedenle olimpiyatların sunduğu sosyal sermaye birikimi, yalnızca geçici bir “etkinlik etkisi” olarak değil, aynı zamanda uzun vadeli bir toplumsal yatırım olarak değerlendirilmelidir (Chalip, 2006).

Olimpiyatlar, bireylerin yalnızca sosyal ilişkilerini değil, aynı zamanda kamusal alandaki görünürlüklerini de artırır. Özellikle kadınlar, gençler, yaşlılar ve engelliler gibi toplumsal yaşamda daha az temsil edilen grupların gönüllü olarak ya da farklı projeler aracılığıyla sürece katılması, toplumsal kapsayıcılığı güçlendirir. Bu durum, sosyal sermayenin daha adil biçimde dağılmasını sağlar. Aynı zamanda, olimpiyatlar kapsamında yürütülen sosyal sorumluluk projeleri, toplumun dezavantajlı kesimlerine ulaşmakta ve bu bireylerin hem fiziksel hem de sosyal hareketliliklerine katkı sağlamaktadır (Misener ve ark., 2013).

Bazı durumlarda ise sosyal sermaye oluşturma süreci, çeşitli zorluklarla karşılaşabilir. Özellikle büyük organizasyonların yüksek maliyetleri nedeniyle toplumda oluşan “ekonomik adaletsizlik” algısı, halkın olimpiyatlara olan güvenini zedeleyebilir. Aynı şekilde, yerinden edilme, altyapı yatırımlarının sadece belirli bölgelerde yoğunlaşması veya gönüllü emeğin sömürülmesi gibi uygulamalar, sosyal sermayeyi güçlendirmek yerine zayıflatabilir. Bu nedenle sosyal sermayenin oluşumu, yalnızca katılımın niceliği

ile değil, bu katılımın nasıl organize edildiği, ne kadar kapsayıcı olduğu ve hangi değerlere dayandığı ile de doğrudan ilişkilidir (Giulianotti, 2015).

Sonuç olarak olimpiyat oyunları, toplumsal yapıyı güçlendiren bir sosyal sermaye üretim alanı olarak değerlendirilebilir. Gönüllülük, iş birliği, dayanışma, güven ve aidiyet gibi unsurlar, olimpiyatların yarattığı sosyal etkileşim ortamında yeniden üretilmekte ve bu süreç, toplumun daha bütünleşik bir yapıya kavuşmasına katkı sunmaktadır. Sosyal sermayenin bu denli yoğunlaştığı bir süreçte, bireyler sadece organizasyonun parçası olmakla kalmaz; aynı zamanda kendilerini daha aktif, değerli ve ilgili bir yurttaş olarak hissederler. Bu kazanımlar, olimpiyatlar sona erdiğinde bile toplumun hafızasında yer edinir ve uzun vadeli sosyal faydaya dönüşebilir. Bu nedenle olimpiyatlara yönelik sosyal politikaların, bu tür sermaye birikimlerinin kalıcılığını hedeflemesi ve eşitlikçi bir katılım vizyonu ile şekillendirilmesi büyük önem taşır (Nichols ve Ralston, 2012; Putnam, 2000).

4.2. Olimpiyatların Kültürel Miras Üzerindeki Etkisi

Olimpiyat Oyunları, uluslararası boyutta sporun ötesine geçen bir işlev üstlenerek ev sahibi ülkelerin ve şehirlerin kültürel mirasını görünür kılan, dönüştüren ve çoğu zaman bu mirası yeniden tanımlayan çok katmanlı bir sosyal olgudur. Kültürel miras, UNESCO'nun tanımına göre sadece somut tarihî yapıları değil; aynı zamanda gelenekler, yaşam tarzları, sanatlar, ritüeller ve toplumsal değerleri de kapsamaktadır. Bu bağlamda, olimpiyatlar yalnızca antik bir gelenekten doğan sportif etkinlikler olmakla kalmaz; aynı zamanda ev sahibi toplumların kültürel kimliğini hem ulusal hem de uluslararası düzeyde sergileyen büyük bir platformdur. Olimpiyatlar, bu yönüyle kültürel mirasın korunmasına, tanıtılmasına ve küresel dolaşıma girmesine olanak tanıyan dinamik bir araç haline gelmiştir (Roche, 2000).

Olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkeler, oyunların sunduğu küresel görünürlük sayesinde kendi kültürel birikimlerini uluslararası kamuoyuna sunma fırsatı bulurlar. Açılış ve kapanış törenleri bu sürecin en sembolik ve dikkat çekici araçlarıdır. Törenlerde kullanılan müzikler, kostümler, dans figürleri, sahneleme biçimleri ve anlatılar, ev sahibi ülkenin tarihini, mitolojisini, geleneksel sanatlarını ve çağdaş kültürel kimliğini iç içe geçirerek izleyicilere aktarır. Bu temsiller yalnızca estetik bir gösteri sunmaz; aynı zamanda ulusal belleğin inşasında, halkın kendi kültürüne

duyduğu saygının artmasında ve kolektif kimlik algısının güçlenmesinde de etkili olur. Bu anlamda olimpiyatlar, kültürel mirasın sahneye taşındığı ve semboller aracılığıyla yeniden üretildiği ritüeller olarak değerlendirilebilir (MacAloon, 1984).

Olimpiyatların kültürel miras üzerindeki etkisi yalnızca geçici bir tanıtım faaliyetiyle sınırlı değildir. Oyunlara hazırlık sürecinde gerçekleştirilen restorasyon çalışmaları, geleneksel mimarinin korunması, müzelerin yenilenmesi, kültür merkezlerinin kurulması ve kültürel festivallerin düzenlenmesi gibi faaliyetler, ev sahibi ülkenin somut ve somut olmayan kültürel varlıklarının daha sistematik şekilde ele alınmasına zemin hazırlar. Özellikle tarihi mekânların sporla entegre biçimde yeniden işlevlendirilmesi, hem kültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlar hem de kültür ile spor arasında simbiyotik bir ilişki kurulmasına katkıda bulunur. 2004 Atina Olimpiyatları'nda antik yapılarla modern spor tesislerinin yan yana planlanması, bu stratejinin önemli bir örneğini sunmaktadır (Gold ve Gold, 2013).

Olimpiyatlar aynı zamanda yerel halkın kültürel mirasına olan ilgisini artırma ve onu yeniden sahiplenme sürecini de tetikleyebilir. Oyunlar vesilesiyle halkın geleneksel değerleriyle yeniden temas kurması, unutulmaya yüz tutmuş ritüel, sanat veya üretim biçimlerinin yeniden canlandırılması mümkündür. Bu durum, kültürel süreklilik açısından olumlu sonuçlar doğurabilir. Özellikle genç kuşakların kendi kültürel kökleriyle bağ kurmalarına olanak tanıyan projeler, olimpiyatların sadece ekonomik ve sportif değil; aynı zamanda kültürel bir kalkınma aracı olarak da işlev görmesini sağlar. Bu bağlamda olimpiyatlar, kültürel mirasın pasif bir sergi nesnesi olmaktan çıkıp, aktif biçimde yaşayan bir toplumsal değer haline gelmesine zemin hazırlayabilir (Gaffney, 2010).

Ancak olimpiyatların kültürel miras üzerindeki etkisi her zaman olumlu ve yapıcı olmayabilir. Bazı örneklerde, ev sahibi şehirlerin küresel izleyiciye hitap etme kaygısı nedeniyle kendi kültürlerini yüzeyselleştirilmiş, ticarileştirilmiş ya da egzotikleştirilmiş biçimde sundukları görülmektedir. Bu tür sunumlar, kültürel özgünlüğün zarar görmesine ve geleneksel unsurların turistik bir meta haline dönüşmesine yol açabilir. Kültürün gösteri unsuru olarak kullanılması, derinlikli bir aktarım yerine, yüzeysel ve tek boyutlu bir temsil yaratabilir. Bu durum, kültürel mirasın içselleştirilmesinden çok, tüketim nesnesine dönüştürülmesi gibi olumsuz sonuçlar doğurabilir. Özellikle

gelişmekte olan ülkelerde, küresel beğenilere hitap etmek için yapılan bu tür kültürel “ambalajlamalar”, otantik değerlerin erozyona uğramasına neden olabilmektedir (Tomlinson, 2005).

Buna rağmen, kültürel mirasın olimpiyatlar aracılığıyla uluslararası gündeme taşınması ve koruma bilincinin artması yönündeki kazanımlar göz ardı edilemez. Özellikle UNESCO ile iş birliği içerisinde yürütülen projeler, olimpiyatlar süresince kültürel mirasın korunması ve belgelenmesi için önemli fırsatlar sunar. Olimpiyat sponsorluğu veya tanıtım faaliyetlerine dahil edilen geleneksel el sanatları, müzik türleri ya da mutfak kültürü gibi unsurlar, uluslararası pazarlara açılma fırsatı bulur. Bu durum, kültürel üretimin ekonomik değer kazanmasına ve kültür sektörünün kalkınmasına da katkıda bulunabilir (UNESCO, 2015).

Olimpiyatların kültürel miras üzerindeki etkisini anlamak için “kültürel miras mirasçısı” olan halkın bu süreçte nasıl konumlandığına da dikkat etmek gerekir. Eğer oyunlar yalnızca devlet kurumları ve üst düzey organizasyon komiteleri aracılığıyla yürütülürse, halkın katılımı ve kültürel sahiplenme düzeyi sınırlı kalabilir. Oysa kültürel mirasın gerçek taşıyıcıları olan yerel topluluklar bu sürece aktif biçimde dahil edildiğinde hem temsiliyet güçlenir hem de kültürel aktarım daha sağlıklı bir zemine oturur. Bu nedenle, olimpiyatlara ev sahipliği yapan ülkelerin kültürel planlamayı merkezîyetçi bir anlayıştan çıkararak daha katılımcı, kapsayıcı ve çok sesli bir perspektifle ele almaları önemlidir (Smith, 2006).

Sonuç olarak, olimpiyat oyunları kültürel mirasın hem korunmasına hem de yeniden üretimine katkı sağlayabilecek büyük bir potansiyele sahiptir. Açılış törenlerinden şehir planlamalarına, kültürel festivallerden medya sunumlarına kadar geniş bir yelpazede kültürel temsiller aracılığıyla ev sahibi ülkelerin tarihsel, sanatsal ve toplumsal değerleri dünya kamuoyuna tanıtılır. Bu süreç, kültürel mirasın görünürlüğünü artırırken aynı zamanda bu mirasın daha geniş kitlelerce sahiplenilmesini ve korunmasını teşvik eder. Ancak bu potansiyelin etkin biçimde değerlendirilebilmesi için, kültürel mirasın araçsallaştırılmadan, ticarileştirilmeden ve yerel toplulukların onayı alınarak temsil edilmesi gerekir. Olimpiyatlar, doğru kültürel politikalarla birleştirildiğinde, geçmiş ile gelecek arasında bir köprü işlevi görerek, kültürel sürekliliğe katkı sunan güçlü bir miras aktarım mekanizması olabilir (Roche, 2000; Gold ve Gold, 2013).

4.3. Ev Sahibi Halkın Algıları ve Toplumsal Kabul

Olimpiyat Oyunları gibi dev organizasyonlar, ev sahibi ülkeler açısından büyük bir prestij, uluslararası görünürlük ve ekonomik hareketlilik yaratma potansiyeli taşıırken, bu etkinliklerin gerçek başarısı büyük ölçüde yerel halkın tutumu ve kabul düzeyiyle doğrudan ilişkilidir. Olimpiyatlar, yalnızca yöneticiler, organizatörler ve medya aktörleri tarafından değil; organizasyonun doğrudan ya da dolaylı etkilerine maruz kalan halk tarafından da anlamlandırılır. Bu nedenle ev sahibi halkın oyunlara yönelik algıları, yalnızca duygusal bir tepki biçimi değil; aynı zamanda politik, kültürel, ekonomik ve sosyal bir pozisyon alışı göstergesidir. Toplumsal kabul, organizasyonun meşruiyeti ve başarısı açısından kritik bir rol oynamaktadır (Gursoy ve Kendall, 2006).

Ev sahibi halkın olimpiyatlara yönelik algısı, genellikle organizasyonun ilan edilmesiyle başlayan bir sürecin ürünü olarak şekillenir. Başlangıçta halkta gurur, heyecan ve ulusal aidiyet duygusu öne çıkabilir; zira olimpiyatlara ev sahipliği yapmak, ülkeler için uluslararası bir güç gösterisi ve ulusal başarı simgesidir. Ancak zamanla bu olumlu beklentiler, organizasyonun ekonomik ve sosyal maliyetleri, yerinden etmeler, trafik, güvenlik kaygıları vergi artışları ve kamusal alanların kısıtlanması gibi nedenlerle yer yer olumsuz tutumlara da dönüşebilir. Dolayısıyla halkın olimpiyatlara dair algısı, durağan değil; süreç içinde şekillenen dinamik bir yapıya sahiptir (Kim, Gursoy ve Lee, 2006).

Oyunların hazırlık sürecinde halkın ne ölçüde bilgilendirildiği, karar alma süreçlerine ne ölçüde katıldığı ve organizasyonun topluma ne tür faydalar sağlayacağı konusundaki şeffaflık düzeyi, toplumsal kabulü etkileyen önemli faktörlerdendir. Eğer olimpiyatlara dair planlama süreci kapalı kapılar ardında yürütülür, yerel halkın görüşleri dikkate alınmaz ve kamuoyuna yönelik etkili bir iletişim stratejisi oluşturulmazsa, halkta güvensizlik ve tepkisellik gelişebilir. Buna karşın, katılımcı yönetim anlayışının benimsendiği, halkın görüşlerinin dikkate alındığı ve organizasyonun sosyal faydalarının görünür kılındığı durumlarda toplumsal destek artabilir ve halk organizasyona sahip çıkar (Fredline, 2005).

Ev sahibi halkın algısı yalnızca genel memnuniyet düzeyiyle sınırlı değildir; aynı zamanda halkın farklı kesimleri arasında da değişkenlik gösterir. Örneğin, oyunların düzenleneceği bölgelerde yaşayan halk ile şehir merkezinden uzakta yaşayanların algısı

aynı olmayabilir. Oyunlar nedeniyle yerinden edilme riskiyle karşı karşıya kalan düşük gelirli gruplar ile organizasyondan ekonomik olarak kazanç sağlayan işletme sahiplerinin algısı arasında ciddi farklılıklar olabilir. Bu bağlamda toplumsal kabul, homojen bir yapı değil; sınıfsal, mekânsal ve kültürel farklılıkların etkilediği çok katmanlı bir süreçtir. Bu nedenle halkın algılarını değerlendirirken, farklı grupların seslerini duyurabildikleri, eşit temsil edildikleri ve haklarının gözetildiği bir sosyal çerçeve oluşturmak gerekmektedir (Waite, 2003).

Ayrıca medya, halkın olimpiyatlara dair algısını şekillendiren en güçlü araçlardan biridir. Yerel ve ulusal medya organlarının organizasyonu nasıl çerçevelediği, hangi konuları ön plana çıkardığı, hangi sorunları görmezden geldiği ya da abarttığı, halkın tutumlarında belirleyici olabilir. Olumlu medya temsilleri, halkın heyecan ve gurur duygusunu artırırken; eleştirel ve olumsuz habercilik, güven kaybı ve hoşnutsuzluğu besleyebilir. Sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla birlikte halkın olimpiyatlara dair algısı artık yalnızca geleneksel medyayla değil, aynı zamanda bireysel kullanıcıların paylaşımlarıyla da şekillenmektedir. Bu durum, algıların daha hızlı ve çoğulcu biçimde dönüşmesine yol açmaktadır (Malfas, Theodoraki ve Houlihan, 2004).

Olimpiyatlara yönelik toplumsal kabul, yalnızca oyunlar öncesinde değil; oyunlar sırasında ve sonrasında da değişim gösterebilir. Oyunlar başarıyla gerçekleştirilmişse, ekonomik ve sosyal kazanımlar görünür hâle gelmişse ve kent yaşamı uzun vadede olumlu etkilenmişse, halkın genel memnuniyet düzeyi artabilir. Ancak organizasyon sırasında yaşanan skandallar, bütçe aşımı, yolsuzluk iddiaları, güvenlik sorunları veya halkı rahatsız eden uygulamalar, olumlu algıları zedeleyebilir ve olimpiyat sonrası pişmanlık duygusuna yol açabilir. Bu nedenle organizasyonun planlanması kadar uygulanması ve sonuçlarının yönetilmesi de toplumsal kabul açısından belirleyici unsurlardır (Toohey ve Veal, 2007).

Toplumsal kabul aynı zamanda psikolojik bir boyuta da sahiptir. Oyunların ülkeye kazandırdığı uluslararası görünürlük, milli gurur, başarı duygusu ve kolektif aidiyet algısı, halkın kendilik algısını da etkileyebilir. Özellikle genç kuşaklarda, olimpiyatların izlenmesi, oyunlara katılım sağlanması veya organizasyonda görev alınması gibi deneyimler, toplumla kurulan bağın yeniden tanımlanmasına katkıda bulunabilir. Halk kendini “dünyanın merkezinde” hisseder, bu duygu hem bireysel hem toplumsal ölçekte

özgüven artışına neden olur. Bu tür psikolojik etkiler, ekonomik ve fiziksel faydaların ötesinde uzun vadeli sosyal fayda üretme kapasitesine sahiptir (Tomlinson ve Young, 2006).

Sonuç olarak, ev sahibi halkın olimpiyatlara yönelik algısı ve organizasyonun toplumsal düzeyde kabul edilme düzeyi, oyunların başarısını doğrudan etkileyen bir faktördür. Bu algı, sadece oyunların sportif başarısıyla değil; aynı zamanda halkın sürece ne ölçüde dahil edildiği, faydaların adil dağılıp dağılmadığı, iletişimin ne kadar şeffaf yürütüldüğü ve organizasyonun günlük yaşama nasıl yansıdığı ile şekillenir. Bu nedenle olimpiyat organizatörlerinin, yalnızca etkinliği düzenlemeye değil; aynı zamanda halkla güvene dayalı, açık, adil ve kapsayıcı bir ilişki kurmaya da öncelik vermeleri gerekir. Aksi takdirde organizasyon başarılı bile geçse, halkta kalıcı hoşnutsuzluk, kırgınlık ve uzaklaşma duygusu oluşabilir. Toplumsal kabul, olimpiyatların gerçek ve kalıcı başarısının temel taşıdır (Chalip, 2006).

4.4. Olimpiyatların Eğitim ve Gençlik Üzerindeki Etkisi

Olimpiyat Oyunları, sadece bir spor organizasyonu olmanın ötesine geçerek özellikle genç nesiller üzerinde dönüştürücü bir etkiye sahip olan küresel bir sosyal olay halini almıştır. Bu etkinlikler, genç bireylerin zihinsel, fiziksel ve toplumsal gelişiminde önemli bir motivasyon kaynağı olmakta, sporla tanışmaları ve olumlu kimlik geliştirmeleri için zemin hazırlamaktadır. Gençlik, toplumların geleceğini inşa edecek dinamik nüfus grubu olarak görülürken; olimpiyatların bu kesim üzerindeki etkisi, sadece sportif performansla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda eğitim, değer aktarımı, disiplin, hedef belirleme, özgüven ve toplumsal sorumluluk gibi alanlarda da derinleşmektedir.

Olimpiyatlar, sporun bir yaşam biçimi olarak genç kuşaklara sunulmasını teşvik eder. Bu süreçte gençler yalnızca sporcu olmakla ilgilenmez, aynı zamanda aktif izleyici, gönüllü, organizasyon üyesi ya da sosyal medya kullanıcısı olarak oyunlarla ilişki kurarlar. Bu çok katmanlı ilişki biçimi, genç bireyin dünyaya bakışını, kimlik algısını ve sosyal bağlılık düzeyini etkiler. Olimpiyatlarda izledikleri sporcular, gençler için rol modeller haline gelir; bu sporcuların azmi, disiplini, çalışkanlığı ve başarıya ulaşmak için gösterdikleri çaba, gençler arasında yaygın bir şekilde takdir görür. Böylece genç

bireylerin kendi yaşam hedeflerini oluştururken sporun sunduğu ilke ve değerlerden etkilennemeleri mşmkşn olur.

Eğitim alanında olimpiyatların yarattığı en şnemli etki, sporun pedagojik bir araç olarak kullanılmasıdır. Pek çok şlkede olimpiyatlar, eğitim politikalarının içeriğine entegre edilmekte; olimpik değerler okul mşfredatına dāhil edilmektedir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), bu kapsamda “Olimpik Eğitim” kavramını geliştirmiştir. Bu eğitim anlayışı, sporun barış, dostluk, dayanışma, saygı ve mşkemmeliyet gibi değerlerini řđrencilere aktarmayı hedeflemektedir. Bu değerler, yalnızca sporla ilgili değil; aynı zamanda toplumsal yaşamın her alanında ihtiyaç duyulan temel etik ilkeler olarak kabul edilir. Bu nedenle olimpiyatlar aracılığıyla genç kuşaklara kazandırılan değerler eğitimi, bireysel gelişimle birlikte toplumsal uyumu da artıran bir işlev gşrşr.

Olimpik Eğitim programları kapsamında birçok şlkede okul bazlı projeler geliştirilmektedir. řđrencilerin olimpiyat tarihini řđrenmeleri, farklı kşltşrlerden gelen sporcuları tanınmaları, takım çalışması yapmaları ve oyunlar aracılığıyla sporun tarihsel ve kşltşrel şnemini kavramaları sağlanmaktadır. Ayrıca bu projeler, kşltşrlerarası duyarlılığı teşvik ederek gençlerin farklılıklara saygılı bireyler olarak yetişmelerine katkı sunar. Bu yşnşyle olimpiyatlar, gençlerin yalnızca beden sağlığına değil; bilişsel ve duygusal gelişimlerine de olumlu katkılar sağlar. şzellikle okkşltşrlş toplumlarda olimpiyatlar, ayrımcılığı azaltıcı ve kapsayıcı bir sosyal ortam sunarak gençlik üzerindeki pedagojik etkisini pekiştirir.

Olimpiyatların genç kuşaklar üzerindeki bir diğer şnemli etkisi de toplumsal sorumluluk ve aktif yurttaşlık bilincinin gelişmesidir. Olimpiyatlara yşnelik gşnşllşlşk faaliyetleri, gençlerin kamusal alanda aktif roller şstlenmelerine ve topluma hizmet etme alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olur. Bu sşrete gençler hem sosyal becerilerini geliştirir hem de birlikte çalışma, kriz yşnetimi, liderlik ve iletişim gibi yaşam becerilerini edinirler. Bu deneyimler, onların iş hayatına hazırlanma sşrelerini de olumlu etkiler. Ayrıca gşnşllşlşk, bireysel olarak kazanılan sosyal sermayeyi artırırken, toplum genelinde gşven ve dayanışma duygularını gşlendirir. Dolayısıyla olimpiyatlar, gençler için hem bireysel gelişim hem de toplumsal bştşnleşme aracı olarak işlev gşrşr.

Olimpiyatların eğitim ve gençlik üzerindeki etkisi, aynı zamanda spor politikalarının yönünü de belirler. Oyunlara ev sahipliği yapan ülkelerde genç nüfusa yönelik spor alt yapısının iyileştirilmesi, okul sporlarının teşviki, ücretsiz spor alanlarının inşası gibi adımlar sıkça görülür. Bu tür yatırımlar, yalnızca olimpiyat dönemine özgü kalmamalı; gençlerin düzenli olarak spor yapabilecekleri, fiziksel olarak aktif kalabilecekleri ve yeteneklerini geliştirebilecekleri kalıcı sistemlere dönüştürülmelidir. Böylece olimpiyatların gençlik üzerindeki etkisi yalnızca sembolik düzeyde değil, aynı zamanda yapısal ve kalıcı biçimde sürdürülebilir hale gelir.

Ancak olimpiyatların gençlik üzerindeki etkileri yalnızca olumlu değildir. Bazı durumlarda, gençlerin karşılaştıkları rol modeller aşırı başarı odaklılık, beden imgesi baskısı ya da müsabaka hırsı gibi unsurları da taşıyabilir. Sporun yalnızca kazanma-kaybetme ikiliğine indirgenmesi, genç bireylerde baskı, stres ve motivasyon kaybı yaratabilir. Bu nedenle olimpik eğitim yaklaşımlarının, gençlerin sporla kurdukları ilişkiyi yalnızca performans değil; sağlıklı yaşam, dayanışma, değer üretme ve anlam arayışı eksenlerinde de inşa etmeleri yönünde desteklemesi gerekir. Olimpiyatların gençliğe etkisi ancak bu bütünsel yaklaşımla dengeli ve yapıcı bir yönde gelişebilir.

Ayrıca dijitalleşmenin hızlandığı günümüzde, olimpiyatların genç kuşak üzerindeki etkisi yalnızca fiziksel katılımı sınırlı değildir. Dijital medya, oyunların gençler tarafından daha aktif takip edilmesini, yorumlanmasını ve yeniden üretilmesini sağlar. Genç bireyler sosyal medya aracılığıyla hem sporcularla hem de diğer izleyicilerle etkileşim kurar, kendi içeriklerini oluşturur, duygularını paylaşır ve kolektif bir katılım deneyimi yaşar. Bu süreç, gençlerin medya okuryazarlığı, dijital iletişim ve yaratıcı üretim becerilerini geliştirir. Böylece olimpiyatlar, dijital çağın gençleri için hem kültürel bir içerik kaynağı hem de sosyal etkileşim alanı haline gelir.

Sonuç olarak olimpiyat oyunları, gençler üzerinde fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan çok boyutlu etkiler yaratan bir dönüşüm aracıdır. Sporla kurulan bağ, gençlerin kimlik inşasında, değer gelişiminde ve toplumsal rolleri benimsemelerinde temel bir referans noktası sunar. Eğitim sistemine entegre edildiğinde olimpiyatlar, yalnızca bir organizasyon değil; aynı zamanda bir yaşam okuluna dönüşebilir. Bu nedenle olimpiyatların gençlik üzerindeki etkisini en üst düzeye çıkarabilmek için, kapsamlı politikalar, nitelikli eğitim programları, kapsayıcı spor ortamları ve genç odaklı katılım

mekanizmaları oluşturulmalıdır. Gençliğe yapılan her yatırım, aslında olimpiyatların kalıcı mirasının en değerli boyutunu oluşturur.

BEŞİNCİ BÖLÜM: OLİMPİYATLARIN ÇEVRESEL ETKİLERİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK POLİTİKALARI

Olimpiyat Oyunları, küresel ölçekte en büyük ve en karmaşık spor organizasyonlarından biridir. Onlarca spor branşını, binlerce sporcuyu, milyonlarca izleyiciyi ve çok çeşitli endüstrileri aynı anda harekete geçiren bu etkinlikler, devasa ölçekte ekonomik, sosyal ve kültürel etkiler yarattığı gibi çevresel düzlemde de çok katmanlı sonuçlar doğurur. Son yıllarda iklim krizi, çevresel bozulma ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin uluslararası gündemde daha fazla yer bulmasıyla birlikte, olimpiyatların çevre üzerindeki etkileri daha görünür ve tartışmalı hale gelmiştir. Özellikle karbon emisyonları, kaynak kullanımı, altyapı projeleri ve atık üretimi gibi boyutlar, ev sahibi şehirlerin ekolojik dengesi üzerinde ciddi baskılar oluşturmaktadır. Bu nedenle olimpiyatların yalnızca sporla ilgili değil; aynı zamanda çevresel sorumluluklarla da doğrudan ilişkili bir organizasyon türü olarak değerlendirilmesi gerekir (Green, 2008).

Olimpiyatların çevresel etkileri, büyük ölçüde organizasyonun hazırlanma süreciyle başlar. Yeni spor tesislerinin, stadyumların, köylerin, yolların ve ulaşım hatlarının inşası sırasında büyük miktarda doğal kaynak kullanımı gerçekleşir. Bu süreçte çoğu zaman ormanlık alanlar tahrip edilmekte, tarım arazileri imara açılmakta ve ekosistem bütünlüğü bozulmaktadır. Ayrıca inşaat faaliyetleri sırasında çıkan atıklar, toprak ve su kaynaklarının kirlenmesine neden olabilir. Yoğun inşaat faaliyetlerine bağlı olarak hava kalitesinin düşmesi, şehir ısı adalarının oluşması ve bölgedeki canlı çeşitliliğinin zarar görmesi de söz konusu olabilmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, çevresel etki değerlendirme raporlarının eksikliği ya da uygulanmaması bu tahribatın daha da derinleşmesine neden olur (Lines, 2007).

Oyunların gerçekleştirilmesi süreci de çevre üzerinde önemli etkiler yaratır. Olimpiyatlar boyunca milyonlarca turist, medya mensubu, sporcu ve teknik ekip ev sahibi şehre akın eder. Bu kitlesel hareketlilik, ulaşım sistemlerinde yoğunluk yaratmakta ve karbon emisyonlarını artırmaktadır. Oteller, restoranlar, alışveriş alanları ve etkinlik merkezlerinin yüksek enerji ve su tüketimi, çevre üzerindeki yükü artıran başlıca unsurlardandır. Ayrıca oyunlar sırasında tüketilen tek kullanımlık plastik ürünler, ambalajlar, promosyon materyalleri ve yiyecek-içecek atıkları, çok büyük

miktarda çöp üretimine yol açmaktadır. Bu atıkların çoğu geri dönüştürülemediği için doğrudan çevreye ya da düzenli depolama alanlarına gitmekte, bu da çevre kirliliği sorununu beraberinde getirmektedir (Binder, 2012).

Olimpiyatların çevresel etkilerinin azaltılması ve sürdürülebilir hale getirilmesi amacıyla son yıllarda çeşitli stratejiler geliştirilmiştir. Bu bağlamda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), çevreyi sporun üçüncü ayağı olarak kabul etmiş ve organizasyonlarda çevresel sürdürülebilirliği bir zorunluluk haline getirmiştir. 1994 Lillehammer Kış Olimpiyatları bu bağlamda ilk “çevreci olimpiyat” olarak öne çıkmış ve çevresel hassasiyetin organizasyonun merkezine alınabileceğini göstermiştir. IOC tarafından 1999 yılında yayımlanan Olympic Movement’s Agenda 21 belgesi, olimpiyatların çevreye duyarlı biçimde organize edilmesini bir öncelik haline getirmiştir. Bu belgeyle birlikte çevresel etkilerin ölçülmesi, azaltılması ve oyunların uzun vadeli sürdürülebilirlik planlarına entegre edilmesi konusunda çerçeve ilkeler belirlenmiştir (Culpan ve Wigmore, 2010).

Bu ilkelerin ışığında, son yıllarda gerçekleştirilen bazı olimpiyat organizasyonları sürdürülebilirlik hedefleri açısından önemli adımlar atmıştır. Özellikle 2012 Londra Olimpiyatları, sürdürülebilirlik açısından modern olimpiyatlar arasında bir dönüm noktası olarak değerlendirilmiştir. Londra organizasyon komitesi, düşük karbon salımı hedefi, yeniden kullanılabilir altyapı, geri dönüştürülmüş malzeme kullanımı, yeşil alanların artırılması ve enerji verimliliği uygulamaları gibi birçok konuda çevre dostu politikalar geliştirmiştir. Olimpiyat Parkı’nın daha önce terk edilmiş endüstriyel bir alanda kurulması ve oyunlar sonrası bu alanın konut, okul ve rekreasyon alanına dönüştürülmesi, sürdürülebilir kentsel gelişimin bir örneği olarak sunulmuştur. Ayrıca toplu taşıma teşvik edilmiş, bisiklet yolları yaygınlaştırılmış ve bireysel araç kullanımı minimuma indirilmiştir (Nichols ve Ralston, 2012).

2020 Tokyo Olimpiyatları da çevre dostu uygulamalarıyla dikkat çekmiştir. Japonya, bu oyunları “yeniden kullanım” ve “geri dönüşüm” ilkeleri çerçevesinde planlamış ve madalyaları eski elektronik cihazlardan elde edilen metallerle üretmiştir. Ayrıca sporcu yatakları geri dönüştürülebilir kartondan yapılmış, ulaşımında elektrikli araçlar tercih edilmiş ve oyunlar sırasında kullanılan enerjinin büyük kısmı yenilenebilir kaynaklardan sağlanmıştır. Bu uygulamalar, olimpiyatların çevresel etkilerini

azaltılabileceğini ve organizasyonun sürdürülebilirlik ilkesine dayalı olarak yeniden tasarlanabileceğini göstermiştir. Yine de Tokyo organizasyonunun salgın koşullarında gerçekleşmiş olması, planlanan bazı sürdürülebilirlik projelerinin kısıtlı biçimde uygulanmasına neden olmuştur (Toohey ve Veal, 2007).

Yaklaşan Paris 2024 Olimpiyatları da çevresel sürdürülebilirlik açısından oldukça iddialı hedeflerle planlanmaktadır. Organizasyon komitesi, karbon emisyonlarını önceki oyunlara göre %50 oranında azaltmayı hedeflemekte ve oyunların neredeyse tamamını mevcut tesislerde gerçekleştirmeyi planlamaktadır. Yeni inşaatlardan kaçınma, geçici yapıların kullanılması, elektrikli toplu taşıma sistemlerinin yaygınlaştırılması, karbon dengeleme projeleriyle emisyonların telafi edilmesi gibi stratejiler, oyunların “iklim dostu” bir çerçevede yürütülmesini amaçlamaktadır. Ayrıca bu oyunlar, sporun ve çevrenin birlikte gelişebileceğini gösteren güçlü bir örnek sunmayı hedeflemektedir. Bu gibi projeler, sadece çevresel etkiyi azaltmakla kalmamakta; aynı zamanda toplumun çevresel farkındalık düzeyini yükseltmektedir (David, 2005).

Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen, olimpiyat organizasyonlarının çevresel etkileri konusundaki eleştiriler tamamen ortadan kalkmamıştır. Birçok çevre örgütü, olimpiyatların hâlâ büyük bir çevresel yük oluşturduğunu, sürdürülebilirlik söylemlerinin zaman zaman “greenwashing” (yeşil görünme) stratejisine dönüştüğünü, çevresel vaatlerin her zaman yerine getirilmediğini ifade etmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kamu kaynaklarının büyük bir bölümü çevresel etkileri hesaba katılmadan altyapı projelerine yönlendirilmekte, yerel ekosistemler zarar görmekte ve çevre halkı oyunlardan olumsuz etkilenmektedir. Bu eleştiriler, olimpiyatların yalnızca spor değil; aynı zamanda etik, çevresel ve toplumsal sorumluluk taşıyan bir yapı haline gelmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Hutchins ve Mikosza, 2010).

Olimpiyatların çevresel etkilerini azaltmak ve sürdürülebilirliğini sağlamak için önerilen bazı stratejiler arasında çevresel etki analizlerinin organizasyonun her aşamasında zorunlu hale getirilmesi, bağımsız çevre denetim mekanizmalarının oluşturulması, oyun sonrası sürdürülebilirlik raporlarının yayımlanması ve organizasyona dahil olan tüm kurumların çevresel standartlara uymalarının teşvik edilmesi yer alır. Ayrıca toplumsal farkındalık kampanyaları yoluyla halkın bilinçlendirilmesi, oyunlara katılımın sadece

seyirlik değil; çevresel sorumluluk içeren bir deneyim haline getirilmesi de önerilmektedir. Ev sahibi ülkelerin, olimpiyatları yalnızca kısa vadeli turizm ve tanıtım aracı olarak değil; uzun vadeli çevre politikalarının bir parçası olarak görmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak olimpiyatlar, büyük çevresel etkiler yaratma potansiyeline sahip olsa da doğru planlama, şeffaflık, çevresel hassasiyet ve toplumsal katılımı sürdürülebilir biçimde yönetilebilir. Sporun evrensel diliyle birleşen çevreci yaklaşımlar, olimpiyatları yalnızca sportif bir başarı değil; aynı zamanda gezegenin geleceği için bir umut alanı haline dönüştürebilir. Bu nedenle olimpiyatların planlama süreci, sadece inşa edilen yapılarla değil; aynı zamanda doğaya, çevreye ve gelecek kuşaklara bırakılan mirasla da değerlendirilmeli, olimpiyatlar çevresel sorumluluğun ve sürdürülebilirliğin küresel vitrini haline gelmelidir (Naul, 2008).

5.1. Olimpiyatların Çevresel Ayak İzi

Çevresel ayak izi, bir etkinliğin ya da yaşam biçiminin doğa üzerinde bıraktığı izlerin bütünüdür. Bu kavram, özellikle son yıllarda iklim değişikliği, çevresel bozulma ve ekolojik sürdürülebilirlik gibi konuların uluslararası gündemde ağırlık kazanmasıyla daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Olimpiyat Oyunları gibi dev ölçekli organizasyonlar, yüksek enerji tüketimi, yoğun ulaşım hareketliliği, devasa altyapı yatırımları ve kitlesel katılım gibi unsurlar nedeniyle oldukça geniş bir çevresel ayak izine sahiptir. Oyunlar süresince ve oyunlara hazırlık döneminde doğaya olan baskı yalnızca anlık değil; çoğu zaman uzun vadeli ve geri dönüşü güç olan etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle olimpiyatların çevresel ayak izi, sadece inşa edilen tesislerle sınırlı kalmayan, çok boyutlu bir etki alanına yayılmış bir meseledir (Gaffney, 2010).

Olimpiyatların çevresel ayak izini oluşturan temel bileşenler arasında enerji tüketimi, karbon salımı, atık üretimi, su kaynaklarının kullanımı, doğal alanların dönüştürülmesi ve biyolojik çeşitliliğe verilen zarar yer alır. Öncelikle, olimpiyatlara ev sahipliği yapacak şehirlerin neredeyse tamamında yeni stadyumlar, spor kompleksleri, olimpiyat köyleri, ulaşım hatları, oteller ve medya merkezleri inşa edilir. Bu inşaat süreci, yüksek miktarda çimento, çelik, asfalt ve diğer yapı malzemelerinin kullanılması anlamına gelir. Bu maddelerin üretimi ve kullanımı, küresel sera gazı emisyonlarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ayrıca bu yapılar için gerekli arazilerin temini sırasında

genellikle ormanlar kesilmekte, tarım arazileri yok edilmekte veya doğal yaşam alanları bozulmaktadır. Dolayısıyla oyunların düzenleneceği alanın seçimi bile başlı başına çevresel ayak izi açısından belirleyici bir faktördür (Collins ve ark., 2009).

Enerji tüketimi, olimpiyatların çevresel ayak izindeki en kritik unsurlardan biridir. Oyunlar boyunca kullanılan stadyumlar, konaklama alanları, ulaşım sistemleri, aydınlatma üniteleri ve dev medya ekipmanları yüksek miktarda elektrik tüketir. Eğer bu enerji fosil yakıtlardan sağlanıyorsa, ortaya çıkan karbon emisyonları organizasyonun çevresel yükünü daha da artırır. Tokyo 2020 ve Paris 2024 gibi son dönem organizasyonlarında yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına öncelik verilmiş olsa da geçmişte düzenlenen birçok olimpiyatta bu konuda ciddi eksiklikler yaşanmıştır. Örneğin, 2008 Pekin Olimpiyatları sırasında elektrik ihtiyacının büyük kısmı kömür santrallerinden karşılanmış ve bu durum şehirde hava kirliliğinin yoğunlaşmasına neden olmuştur (Jones, 2013).

Çevresel ayak izini artıran bir diğer önemli etken ise ulaşım faaliyetleridir. Olimpiyatlar sırasında yüz binlerce sporcu, gazeteci, turist ve görevli dünyanın dört bir yanından ev sahibi ülkeye gelir. Bu kitlesel ulaşım hareketliliği, yoğunlukla havayolu taşımacılığı ile sağlandığı için büyük miktarda karbon salımıyla sonuçlanır. Buna ek olarak, şehir içi ulaşım da bireysel araç kullanımı da trafik yoğunluğu ve hava kirliliği yaratır. Her ne kadar son yıllarda bazı ev sahibi şehirler toplu taşıma kullanımını teşvik etmeye çalışmış olsa da, altyapı eksiklikleri ve organizasyonel zorluklar nedeniyle bu uygulamaların etkinliği sınırlı kalabilmektedir. Dolayısıyla ulaşım politikaları, olimpiyatların çevresel ayak izi açısından merkezi bir rol oynamaktadır (Müller, 2015).

Oyunların düzenlenmesi sürecinde üretilen atık miktarı da çevresel ayak izinin önemli bir göstergesidir. Tek kullanımlık plastikler, ambalajlar, yemek atıkları, promosyon ürünleri ve inşaat atıkları gibi birçok kalem, hem oyunlar süresince hem de hazırlık aşamasında ciddi bir çevre kirliliği tehdidi oluşturur. Bu atıkların büyük kısmı düzenli depolama sahalarına gönderilirken, yalnızca sınırlı bir bölümü geri dönüşüm süreçlerine dahil edilmektedir. Geri dönüşüm sistemlerinin yeterince etkin olmaması ya da halkın bilinçsiz tüketim alışkanlıkları nedeniyle, olimpiyatlar sırasında oluşan atık hacmi ev sahibi şehirlerin atık yönetimi kapasitesini aşabilmektedir. Bu durum hem çevresel hem de ekonomik açıdan uzun vadeli olumsuz etkiler doğurabilir (Preuss, 2013).

Olimpiyatların çevresel ayak izi, yalnızca doğrudan etkilerle sınırlı kalmaz; aynı zamanda dolaylı etkilerle de büyür. Örneğin, oyunlara ev sahipliği yapacak şehirde hızla artan nüfus yoğunluğu, barınma ihtiyacı, gıda ve su talebi gibi unsurlar da çevresel baskıyı artıran faktörler arasında yer alır. Bununla birlikte, medya ve reklam faaliyetleri aracılığıyla tüketim kültürünün yaygınlaşması, organizasyonun sembolik anlamını yitirmesine ve olimpiyatların çevre dostu bir etkinlik olmaktan uzaklaşmasına neden olabilir. Özellikle sürdürülebilirlik söylemlerinin yalnızca tanıtım amacıyla kullanılması ve gerçekte çevreye zarar veren uygulamaların sürdürülmesi, bu organizasyonların samimiyetini sorgulatmaktadır (Boykoff, 2011).

Tüm bu unsurlar göz önünde bulundurulduğunda, olimpiyatların çevresel ayak izini azaltmak için yapılması gerekenlerin yalnızca oyunlar süresince değil; planlama, uygulama ve oyun sonrası aşamaları da kapsayacak şekilde bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekir. Tesislerin geçici ve yeniden kullanılabilir olarak tasarlanması, yeşil binaların inşası, yenilenebilir enerji kullanımı, karbon dengeleme projeleri, etkin atık yönetimi ve çevresel denetimlerin sıkılaştırılması bu çerçevede geliştirilebilecek başlıca önlemler arasında sayılabilir. Ayrıca halkın bilinçlendirilmesi, gönüllü çevre elçileri oluşturulması ve çevresel raporlamaların kamuoyuyla şeffaf bir şekilde paylaşılması da çevresel sorumluluğun yaygınlaşmasına katkı sağlar (IOC, 2020).

Sonuç olarak, olimpiyatların çevresel ayak izi, organizasyonun boyutu, süresi ve yönetim biçimi doğrultusunda değişkenlik göstermekle birlikte; ihmal edilemeyecek düzeyde ciddi etkiler barındırmaktadır. Bu etkilerin sürdürülebilirlik perspektifiyle azaltılması hem olimpiyatların uzun vadeli başarısı hem de ev sahibi şehirlerin ekolojik bütünlüğünün korunması açısından hayati öneme sahiptir. Olimpiyatlar, doğayla çatışan değil; doğayla uyumlu bir kalkınma ve barış vizyonunun temsilcisi olmalıdır. Bu doğrultuda atılacak her adım, yalnızca organizasyonun çevresel mirasını değil; küresel çevre bilincini de olumlu yönde şekillendirme potansiyeline sahiptir (Mangan ve Dyreson, 2010).

5.2. Sürdürülebilir Olimpiyat Stratejileri

Olimpiyat Oyunları gibi büyük ölçekli uluslararası organizasyonlar, yalnızca kısa vadeli ekonomik getiriler ya da spor başarısıyla değil; aynı zamanda çevresel, sosyal ve kültürel miraslarıyla da değerlendirilmektedir. Bu bağlamda son yıllarda giderek artan

iklim krizi, doğal kaynakların tükenmesi ve çevresel tahribat, olimpiyatların yalnızca gösterişli etkinlikler değil; aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma vizyonunu temsil eden platformlar olması gerektiğini ortaya koymuştur. “Sürdürülebilir olimpiyatlar” kavramı, bu ihtiyacın bir sonucu olarak gelişmiş ve çevresel etkiyi azaltma, kaynakları verimli kullanma, uzun vadeli toplumsal fayda üretme gibi ilkeler etrafında şekillenmiştir. Bu doğrultuda geliştirilen stratejiler hem organizasyon sürecinin planlanmasında hem de uygulanmasında belirleyici rol oynamaktadır (Mangan ve Dyreson, 2010).

Sürdürülebilir olimpiyat stratejilerinin temeli, 1990’ların ortalarına dayanmaktadır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), 1994 Lillehammer Kış Olimpiyatları ile birlikte çevreyi olimpiyat hareketinin temel bir ayağı olarak kabul etmiş ve çevresel sürdürülebilirliği kurumsal bir politika haline getirmiştir. 1999 yılında yayımlanan Olympic Movement’s Agenda 21 adlı belge, sürdürülebilirlik ilkelerinin olimpiyat sürecine entegrasyonu açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu belgede, olimpiyat organizasyonlarının çevreye duyarlı planlanması, doğal kaynakların korunması, karbon ayak izinin azaltılması, yerel toplulukların sürece dahil edilmesi ve oyun sonrası mirasın sürdürülebilir biçimde yönetilmesi gibi hedefler yer almıştır. Böylece IOC, ev sahibi şehirlerden yalnızca etkin bir organizasyon değil; aynı zamanda ekolojik ve sosyal açıdan sorumlu bir yaklaşım sergilemelerini beklemeye başlamıştır (IOC, 1999).

Sürdürülebilir olimpiyat stratejileri temel olarak üç boyutta ele alınmaktadır: çevresel sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik ve ekonomik sürdürülebilirlik. Çevresel sürdürülebilirlik kapsamında, karbon emisyonlarını azaltma, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, çevre dostu ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi, yeşil bina sertifikasyonları (LEED, BREEAM vb.), geri dönüşüm sistemlerinin kurulması ve atık yönetimi gibi uygulamalar ön plandadır. Sosyal sürdürülebilirlik ise halkın katılımı, gönüllülük faaliyetlerinin teşviki, toplumsal kapsayıcılık, dezavantajlı grupların sürece dahil edilmesi ve yerinden etmenin önlenmesi gibi konuları kapsar. Ekonomik sürdürülebilirlik ise oyunların uzun vadeli fayda üretmesi, tesislerin oyunlar sonrası da kullanılabilir olması ve kamu harcamalarının verimli yönetilmesini içermektedir (Preuss, 2013).

Bu stratejilerin uygulandığı en dikkat çekici örneklerden biri 2012 Londra Olimpiyatları'dır. Londra, "dünyanın en sürdürülebilir olimpiyatı" olma hedefiyle yola çıkmış ve bu amaç doğrultusunda geniş kapsamlı bir sürdürülebilirlik planı geliştirmiştir. Olimpiyat Parkı'nın daha önce endüstriyel atık alanı olan bir bölgede inşa edilmesi, geri dönüştürülmüş malzeme kullanımı, enerji verimliliği sağlayan binalar, toplu taşıma altyapısının güçlendirilmesi ve karbon dengeleme projeleri, bu stratejinin temel uygulama alanları olmuştur. Oyunlar sonrasında bu bölge, sosyal konutlar, parklar, okullar ve kültürel alanlarla zenginleştirilmiş; böylece sürdürülebilir miras anlayışı hayata geçirilmiştir. Bu uygulama, sürdürülebilirlik ilkelerinin yalnızca çevreyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda toplumsal kalkınma boyutunu da içerdiğini göstermektedir (London Organising Committee, 2013).

Sürdürülebilir olimpiyat stratejileri son yıllarda teknolojiyle daha da bütünleşmiş durumdadır. Yapay zekâ destekli enerji yönetimi sistemleri, akıllı ulaşım ağları, karbon ayak izi hesaplama yazılımları ve dijital geri bildirim mekanizmaları, oyunların daha çevreci, şeffaf ve verimli biçimde yürütülmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda sürdürülebilirlik raporları, artık yalnızca organizatörler tarafından değil; bağımsız kuruluşlar tarafından da hazırlanmakta ve kamuoyuyla paylaşılmaktadır. Bu şeffaflık, oyunlara yönelik toplumsal güveni artırmakta ve hesap verebilirlik kültürünün gelişmesini teşvik etmektedir (Girginov ve Parry, 2005).

Ancak sürdürülebilirlik stratejilerinin kağıt üzerinde kalmaması ve pratikte etkin biçimde uygulanabilmesi için bazı temel koşulların sağlanması gereklidir. Öncelikle organizasyonun erken aşamalarından itibaren sürdürülebilirlik ilkesinin merkeze alınması şarttır. Tesislerin inşasından taşımacılık planlamasına, malzeme seçiminden tedarik zincirine kadar tüm süreçlerin bu çerçevede yürütülmesi gerekir. Ayrıca halkın bilinçlendirilmesi ve katılımının teşvik edilmesi, stratejilerin yalnızca teknik değil; aynı zamanda toplumsal bir sahiplenme süreci içinde gelişmesini sağlar. Üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerle iş birliği içinde yürütülen çevre eğitimleri, bu konuda önemli rol oynar. Böylece sürdürülebilirlik yalnızca organizasyonun değil; toplumun da ortak değeri haline gelir (Gold ve Gold, 2013).

Sonuç olarak sürdürülebilir olimpiyat stratejileri, olimpiyat organizasyonlarının yalnızca bugünü değil; geleceği de şekillendiren bir anlayışla tasarlanmasını zorunlu

kılmaktadır. Bu stratejiler, çevreye verilen zararın azaltılması, sosyal adaletin sağlanması ve ekonomik kaynakların etkin kullanımı gibi çok boyutlu hedeflere hizmet etmektedir. Başarılı bir sürdürülebilirlik uygulaması, yalnızca olimpiyatlar süresince değil; uzun vadeli kentsel, çevresel ve toplumsal dönüşümlere öncülük edebilir. Dolayısıyla olimpiyatlara ev sahipliği yapan her ülke, bu sorumluluğun bilinciyle hareket etmeli ve oyunları yalnızca bir spor şöleni olarak değil; aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma fırsatı olarak değerlendirmelidir (UNEP, 2007).

5.3. Çevre Dostu Altyapı Yatırımları ve Geri Dönüşüm Uygulamaları

Günümüz dünyasında hızla artan iklim krizi, enerji verimsizliği ve doğal kaynakların tükenmesi gibi çevresel sorunlar, mega etkinliklerin planlanmasında çevre dostu uygulamaların bir tercih değil, zorunluluk haline gelmesini sağlamıştır. Olimpiyat Oyunları gibi büyük ölçekli organizasyonlar, geniş coğrafi alanlara yayılan altyapı yatırımları, devasa yapılar, milyonlarca kişinin mobilizasyonu ve artan tüketim hacmi nedeniyle çevreye büyük baskı oluşturmaktadır. Bu baskının azaltılması ve organizasyonların doğa ile uyumlu hale getirilmesi için çevre dostu altyapı yatırımları ve geri dönüşüm sistemleri kritik öneme sahiptir. Sürdürülebilir olimpiyat vizyonunun en somut ifadesi olan bu uygulamalar, yalnızca oyunlar süresince değil; sonrasında da kentsel yaşam üzerinde uzun vadeli etkiler yaratabilecek potansiyele sahiptir (Collins ve ark., 2009).

Çevre dostu altyapı yatırımları, olimpiyat organizasyonunun inşa aşamasında kullanılan malzemelerden, binaların tasarımına, ulaşım ağlarının yapılandırılmasından enerji sistemlerine kadar geniş bir alanı kapsar. Bu yatırımların temel amacı, doğaya verilen zararı minimuma indirerek hem organizasyonun karbon ayak izini azaltmak hem de sürdürülebilir bir kentsel gelişim modeli sunmaktır. Bu kapsamda, yeşil bina sertifikaları (LEED, BREEAM vb.), düşük enerji tüketimli yapılar, doğal havalandırma sistemleri, güneş panelleriyle desteklenen çatılar ve yağmur suyu toplama sistemleri gibi teknolojiler kullanılmaktadır. Ayrıca yeni tesis inşa etmek yerine mevcut yapıların modernize edilmesi, geçici modüler yapıların tercih edilmesi ve oyunlardan sonra kalıcı sosyal hizmet alanlarına dönüştürülebilecek tesislerin yapılması gibi stratejiler, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen önemli altyapı çözümleridir (Chappelet, 2008).

2020 Tokyo Olimpiyatları bu anlamda dikkate değer örnekler sunmaktadır. Tokyo'daki yeni spor salonlarının inşasında karbon salımı düşük yapı malzemeleri tercih edilmiş, stadyumların çatılarında yağmur suyunun toplanarak yeniden kullanılması sağlanmış ve soğutma sistemleri doğal hava akışı prensibine göre yapılandırılmıştır. Olimpiyat köyünde kullanılan yataklar geri dönüştürülebilir kartondan yapılmış, binalarda kullanılan enerji kaynaklarının büyük kısmı güneş panelleriyle desteklenmiştir. Aynı zamanda Tokyo 2020 organizasyonu, sporculara hizmet verecek ulaşım araçlarının neredeyse tamamını elektrikli otobüs ve hibrit araçlardan seçerek hava kirliliğini azaltma yoluna gitmiştir. Bu yatırımlar, hem oyunlar sırasında doğaya verilen zararın azaltılmasına katkı sağlamış hem de Japonya'nın yeşil teknoloji kapasitesini küresel ölçekte tanıtmaya imkân tanımıştır (Tokyo Organising Committee, 2021).

Benzer şekilde, Paris 2024 Olimpiyatları da çevre dostu altyapı yatırımları konusunda iddialı hedefler belirlemiştir. Organizasyonun %95'lik kısmı mevcut tesislerde gerçekleştirilecektir ve yalnızca birkaç yeni yapı inşa edilecektir. Bu yeni tesisler, sıfır karbon hedefiyle planlanmakta, enerji verimliliği yüksek sistemlerle donatılmakta ve oyunlardan sonra farklı amaçlarla kullanılmak üzere modüler olarak tasarlanmaktadır. Paris ayrıca "15 dakikalık şehir" konseptini benimseyerek, seyircilerin etkinlik alanlarına toplu taşıma ya da yaya olarak erişebileceği bir şehir altyapısı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, sadece karbon salımını azaltmakla kalmaz; aynı zamanda insan odaklı bir kentsel yaşam vizyonunun da yaygınlaşmasına katkı sunar (Paris 2024 Sustainability Report, 2024).

Çevre dostu altyapı yatırımları yalnızca yapısal değil; aynı zamanda doğrudan çevreyle ilişkili doğal düzenlemeleri de kapsamaktadır. Bu doğrultuda oyun alanlarının çevresine ağaçlandırma projeleri, biyolojik çeşitliliği koruma uygulamaları, doğal peyzajların restorasyonu ve su kaynaklarının korunması gibi projeler entegre edilmektedir. Bazı olimpiyatlarda, örneğin 2000 Sydney Olimpiyatları'nda, çevresel sürdürülebilirlik kapsamında oyunların gerçekleştirileceği alanlarda doğal yaşam koruma alanları oluşturulmuş, sulak alanlar yeniden canlandırılmış ve çevredeki ekolojik denge korunmaya çalışılmıştır. Bu tür uygulamalar, olimpiyatların yalnızca insan merkezli değil; aynı zamanda doğa merkezli bir anlayışla planlanabileceğini göstermektedir (Toohey ve Veal, 2007).

Geri dönüşüm uygulamaları ise çevre dostu olimpiyat stratejilerinin tamamlayıcı unsurudur. Olimpiyatlar sırasında üretilen atıkların büyük çoğunluğu ambalaj, yiyecek, içecek ve tekstil ürünlerinden oluşur. Bu atıkların düzenli depolama alanlarında çürümeye bırakılması yerine geri dönüşüm sistemleri aracılığıyla yeniden kullanıma kazandırılması, organizasyonun çevresel ayak izini ciddi ölçüde azaltır. Bu amaçla olimpiyat alanlarında atıkların ayrıştırılması için özel konteynerler yerleştirilmekte, organizasyon çalışanları ve gönüllüler atık yönetimi konusunda eğitilmekte ve halkın bilinçli tüketim yapması için farkındalık kampanyaları düzenlenmektedir. Ayrıca oyunlarda kullanılan bayraklar, tanıtım afişleri, gönüllü kıyafetleri ve promosyon ürünleri geri dönüştürülmüş malzemelerden üretilebilmekte, böylece kaynak kullanımı minimuma indirilmektedir (UNEP, 2007).

Tokyo 2020, bu alanda çığır açan bir uygulamaya imza atmış ve olimpiyat madalyalarını tamamen geri dönüştürülmüş elektronik atıklardan üretmiştir. Japon halkı, evlerinde kullanmadıkları cep telefonlarını, dizüstü bilgisayarları ve diğer elektronik cihazları kampanyalar aracılığıyla bağışlamış; bu cihazlardan elde edilen metaller geri dönüştürülerek madalya üretiminde kullanılmıştır. Bu uygulama, geri dönüşümün sembolik ve işlevsel bir biçimde olimpiyatlara entegre edilebileceğini göstermesi bakımından önemlidir. Paris 2024 de benzer şekilde geri dönüştürülmüş yapı malzemeleri kullanmayı, tek kullanımlık plastikleri yasaklamayı ve oyun sonrası oluşacak atıkların %90'ını geri dönüştürmeyi hedeflemektedir (Tokyo 2020 Medal Project, 2020).

Geri dönüşümün etkin biçimde uygulanabilmesi için öncelikle iyi tasarlanmış bir atık yönetim planı oluşturulmalı, bu planın uygulayıcıları eğitimlerle donatılmalı ve halk bu sürece aktif şekilde dâhil edilmelidir. Olimpiyatlar sırasında ortaya çıkan atıkların sadece fiziksel değil; dijital ve teknolojik atıklar da dâhil olmak üzere kapsamlı biçimde izlenmesi gerekir. Bu izleme sistemi, sadece organizasyonun şeffaflığını artırmakla kalmaz; aynı zamanda geri dönüşümün verimliliğini de artırır. Ayrıca sporculara, görevlilere ve izleyicilere dağıtılan ürünlerin tasarım aşamasında geri dönüşüme uygun şekilde üretilmiş olması, sistemin bütünselliğini koruması açısından önemlidir (Paris 2024 Sustainability Report, 2022).

Sonuç olarak, çevre dostu altyapı yatırımları ve geri dönüşüm uygulamaları olimpiyat organizasyonlarının sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasında temel bir role sahiptir. Bu uygulamalar sayesinde doğaya verilen zarar azaltılmakta, kaynaklar daha verimli kullanılmakta ve toplumda çevre bilinci geliştirilmektedir. Olimpiyatların başarısı yalnızca spor alanındaki performanslarla değil; çevreyle kurulan ilişki biçimiyle de ölçülmelidir. Bu nedenle olimpiyatları planlayan şehirler ve ülkeler, geleceği şekillendiren çevreci yaklaşımları benimsemeli; organizasyonu yalnızca bir etkinlik olarak değil, çevresel sorumluluğun somutlaştığı bir model olarak tasarlamalıdır (Mangan ve Dyreson, 2010).

ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ

Olimpiyat Oyunları, modern çağın en kapsamlı ve etkileyici uluslararası organizasyonlarından biri olarak, yalnızca spor alanında değil; ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel düzeylerde de geniş etkiler yaratmaktadır. Bu çalışmada, olimpiyatların ev sahibi ülke ekonomisi üzerindeki kısa ve uzun vadeli etkileri çok boyutlu biçimde ele alınmış; oyunların yaratabileceği potansiyel fırsatlar kadar risk ve tehditler de analiz edilmiştir. Tez boyunca elde edilen veriler ve literatür destekli analizler göstermiştir ki, olimpiyatlar iyi planlandığında ve sürdürülebilir bir çerçevede yönetildiğinde, ev sahibi ülkeye çok yönlü katkılar sunabilmektedir. Ancak plansızlık, kaynak israfı, halktan kopuk stratejiler ve “büyüklük” odaklı yaklaşım ise bu fırsatların ciddi tehditlere dönüşmesine yol açabilmektedir.

Olimpiyatların ekonomik etkileri genel olarak üç evrede ortaya çıkmaktadır: oyunlar öncesi hazırlık dönemi, oyunların gerçekleştiği dönem ve oyunlar sonrası “miras” dönemi. Hazırlık döneminde yapılan altyapı yatırımları, konaklama ve ulaşım projeleri, istihdam alanları oluşturarak ekonomik canlanma sağlar. Ancak bu yatırımların bütçesi çoğu zaman planlanan sınırları aşmakta ve kamusal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Oyunların gerçekleştirildiği süre zarfında turizm gelirlerinde artış, şehir markalaşması ve uluslararası medya ilgisi sayesinde kısa vadeli ekonomik hareketlilik yaşanır. Bununla birlikte bu dönemin yalnızca iki ila dört hafta sürmesi, yapılan dev yatırımların geri dönüşünü tartışmalı hale getirmektedir. Oyunlar sonrasındaki miras dönemi ise en kritik evredir; çünkü olimpiyatların uzun vadeli etkileri bu dönemde kendini göstermeye başlar. Bu süreçte spor tesislerinin yeniden değerlendirilmesi, topluma kazandırılması, turizmin kalıcılığının sağlanması ve oyunların yarattığı sosyal sermayenin korunması büyük önem taşır.

Olimpiyatların çevresel etkileri, bu çalışmanın temel odak alanlarından biri olarak detaylı biçimde değerlendirilmiştir. Oyunlara ev sahipliği yapan şehirlerde büyük miktarda karbon salımı, enerji tüketimi, arazi değişimi ve atık üretimi gerçekleşmektedir. Bu nedenle son yıllarda Uluslararası Olimpiyat Komitesi’nin sürdürülebilirlik ilkelerini merkezî hale getirdiği görülmektedir. Çevre dostu altyapı yatırımları, geçici ve geri dönüştürülebilir yapılar, yenilenebilir enerji kullanımı ve karbon dengeleme mekanizmaları, olimpiyatların çevresel ayak izini azaltmak için

başvurulan başlıca stratejiler arasında yer almaktadır. Özellikle Tokyo 2020 ve Paris 2024 gibi oyunlarda bu ilkelerin uygulanmaya çalışıldığı görülmüştür. Ancak sürdürülebilirlik söyleminin her zaman gerçek uygulamalarla örtüşmediği, bazı durumlarda yeşil görünme çabasının ön plana çıktığı da bir başka bulgu olarak değerlendirilmektedir.

Olimpiyatların sosyal ve kültürel etkileri ise genellikle göz ardı edilen ancak uzun vadeli sonuçları olan bir diğer önemli boyuttur. Yerel halkın organizasyona katılımı, gönüllülük faaliyetleri, sosyal aidiyetin artması, kültürel mirasın tanıtımı ve uluslararası kültürel etkileşim gibi konular, olimpiyatların toplumsal fayda üretme kapasitesini göstermektedir. Gençler üzerinde oluşturduğu rol model etkisi, spor kültürünün yaygınlaştırılması ve eğitimde değer aktarımı yoluyla olimpiyatlar, yalnızca bugünün değil; geleceğin kuşaklarını da şekillendiren bir araç haline gelebilmektedir. Ancak bu sosyal etkilerin kalıcı hale gelmesi, yalnızca organizasyonun başarısıyla değil; oyunlardan sonra uygulanan sosyal politikalar, yerel halkın dahil edilme düzeyi ve kamu bilinciyle doğrudan ilişkilidir.

Tezde ulaşılan genel sonuçlardan biri, olimpiyatlara dair etkilerin tek yönlü ya da tek boyutlu değerlendirilmesinin mümkün olmadığıdır. Olimpiyatların ev sahibi ülkeye getirdiği ekonomik kazanımlar kadar, bütçe açıkları, borç yükü, kentleşme baskısı, sosyal dışlanma gibi sorunları da beraberinde getirdiği görülmüştür. Dolayısıyla bu tür mega etkinliklerin yönetimi, yalnızca spor alanına bırakılmamalı; şehir planlamacıları, çevre bilimciler, sosyal bilimciler, ekonomistler ve halk temsilcilerinden oluşan çok disiplinli ekiplerce yürütülmelidir. Kamuoyunun görüşlerinin alınması, şeffaflık ilkesinin benimsenmesi ve hesap verebilirliğin sağlanması, olimpiyatların başarıya ulaşmasında temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Bu bağlamda önerilen stratejilerden biri, her olimpiyat organizasyonunun mutlaka detaylı bir çevresel ve sosyal etki değerlendirmesi yapmasıdır. Ayrıca oyunlara ev sahipliği yapacak şehirlerin kendi ekonomik büyüklüğü, altyapı kapasitesi ve yönetim becerisi göz önünde bulundurularak uygunluk analizi yapılmalı; salt prestij kaygısıyla başvuru yapılmasının önüne geçilmelidir. Yapılan yatırımların oyunlar sonrasında da kullanılabilirliğinin planlanması, “white elephant” olarak adlandırılan atıl yapıların

önlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda kamu-özel sektör iş birliklerinin sürdürülebilirlik ilkesi temelinde yapılandırılması da önerilmektedir.

Sonuç olarak, olimpiyat oyunları ev sahibi ülke için büyük riskler kadar büyük fırsatlar da barındıran çok boyutlu organizasyonlardır. Bu fırsatların değerlendirilmesi ve risklerin minimize edilmesi ise yalnızca planlama, uygulama ve denetim süreçlerinin etkinliği ile mümkün olabilir. Bu tez çalışması, olimpiyatların ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel etkilerini bütüncül bir bakış açısıyla ele alarak, söz konusu organizasyonların yalnızca bir spor etkinliği değil; aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmanın ve toplumsal dönüşümün aracı olabileceğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda çalışmanın, gelecekte olimpiyatlara ev sahipliği yapmayı planlayan ülkeler için yol gösterici nitelikte olması hedeflenmektedir.

KAYNAKLAR

- Anholt, S. (2007). *Competitive identity: The new brand management for nations, cities and regions*. Palgrave Macmillan.
- Baade, R. A. ve Matheson, V. A. (2016). Going for the gold: The economics of the Olympics. *Journal of Economic Perspectives*, 30(2), 201–218.
- Billings, A. C., Angelini, J. R. ve MacArthur, P. J. (2021). *Olympic television: Broadcasting the biggest show on Earth*. Routledge.
- Binder, D. (2012). Olympic values education: Evolution of a pedagogy. *Educational Review*, 64(3), 275–302.
- Boykoff, J. (2011). The anti-Olympics. *New Left Review*, 67, 41–59.
- Boykoff, J. (2020). *NOlympians: Inside the fight against capitalist mega-sports in Los Angeles, Tokyo and beyond*. Fernwood Publishing.
- Brunet, F. (2005). *The economic impact of the Barcelona Olympic Games 1986–2004*. Centre d'Estudis Olímpics UAB.
- Brunet, F. (2005). *The economic impact of the Barcelona Olympic Games 1986–2004: Barcelona: The legacy of the Games, 1992–2002*. Centre d'Estudis Olímpics UAB.
- Cashman, R. (2006). *The bitter-sweet awakening: The legacy of the Sydney 2000 Olympic Games*. Walla Walla Press.
- Chalip, L. (2006). Towards social leverage of sport events. *Journal of Sport ve Tourism*, 11(2), 109–127.
- Chalip, L. (2006). Toward a distinctive sport management discipline. *Journal of Sport Management*, 20(1), 1–21.
- Chalip, L. ve McGuirly, J. (2004). Bundling sport events with the host destination. *Journal of Sport ve Tourism*, 9(3), 267–282.
- Chappelet, J.-L. (2008). Olympic environmental concerns as a legacy of the Winter Games. *The International Journal of the History of Sport*, 25(14), 1884–1902.
- Chappelet, J.-L. (2012). Mega sporting event legacies: A multifaceted concept. *Papeles de Europa*, 25, 76–86.
- Chappelet, J.-L. ve Kübler-Mabbott, B. (2008). *The International Olympic Committee and the Olympic system: The governance of world sport*. Routledge.
- Collins, A., Flynn, A., Munday, M. ve Roberts, A. (2009). Assessing the environmental consequences of major sporting events: The 2003/04 FA Cup Final. *Urban Studies*, 44(3), 457–476.
- Culpan, I. ve Wigmore, S. (2010). The delivery of Olympism education within a physical education context. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 1(2), 5–18.
- David, P. (2005). *Human rights in youth sport: A critical review of children's rights in competitive sports*. Routledge.

- Davies, L. E. (2012). Beyond the Games: Regeneration legacies and London 2012. *Leisure Studies*, 31(3), 309–337.
- Dinnie, K. (2008). *Nation branding: Concepts, issues, practice*. Butterworth-Heinemann.
- Essex, S. ve Chalkley, B. (2003). Urban transformation from hosting the Olympic Games. *Geographical Journal*, 169(3), 281–290.
- Flyvbjerg, B., Stewart, A. ve Budzier, A. (2016). *The Oxford Olympics study 2016: Cost and cost overrun at the Games*. University of Oxford: Saïd Business School. Erişim adresi: https://www.sbs.ox.ac.uk/sites/default/files/2019-11/The_Oxford_Olympics_Study_2016.pdf, Erişim tarihi: 12.03.2025
- Flyvbjerg, B. ve Stewart, A. (2012). Olympic proportions: Cost and cost overrun at the Olympics 1960–2012. *Saïd Business School Working Papers*. University of Oxford.
- Fourie, J. ve Santana-Gallego, M. (2011). The impact of mega-sport events on tourist arrivals. *Tourism Management*, 32(6), 1364–1370.
- Fredline, L. (2005). Host and guest relations and sport tourism. *Sport in Society*, 8(2), 263–279.
- Gaffney, C. (2010). Mega-events and socio-spatial dynamics in Rio de Janeiro, 1919–2016. *Journal of Latin American Geography*, 9(1), 7–29.
- Girginov, V. ve Parry, J. (2005). *The Olympic Games explained: A student guide to the evolution of the modern Olympic Games*. Routledge.
- Giulianotti, R. (2015). The Olympic Games, sustainability, and social justice: Past lessons and future hopes. *Leisure Studies*, 34(4), 432–447.
- Gold, J. R. ve Gold, M. M. (2008). *Olympic cities: City agendas, planning, and the world's games, 1896–2012*. Routledge.
- Gold, J. R. ve Gold, M. M. (2011). *Olympic cities: City agendas, planning, and the world's games, 1896–2016* (2nd ed.). Routledge.
- Gold, J. R. ve Gold, M. M. (2013). *Olympic cities: City agendas, planning, and the world's games, 1896–2016* (2nd ed.). Routledge.
- Gold, J. R. ve Gold, M. M. (2013). *The making of Olympic cities*. Routledge.
- Gratton, C., Shibli, S. ve Coleman, R. (2005). Sport and economic regeneration in cities. *Urban Studies*, 42(5–6), 985–999.
- Gratton, C. ve Preuss, H. (2008). Maximizing Olympic impacts by building up legacies. *International Journal of the History of Sport*, 25(14), 1922–1938.
- Green, M. (2008). Olympic glory or grassroots development? Sport policy priorities in Australia, Canada and the United Kingdom. *International Journal of the History of Sport*, 25(7), 1000–1019.
- Grix, J. (2012). ‘Image’ leveraging and sports mega-events: Germany and the 2006 FIFA World Cup. *Journal of Sport and Tourism*, 17(4), 289–312.

- Grix, J. ve Brannagan, P. M. (2016). Of mechanisms and myths: Conceptualising states' "soft power" strategies through sports mega-events. *Diplomacy ve Statecraft*, 27(2), 251–272.
- Grix, J. ve Houlihan, B. (2014). Sports mega-events as part of a nation's soft power strategy: The cases of Germany (2006) and the UK (2012). *British Journal of Politics and International Relations*, 16(4), 572–596.
- Grix, J. ve Lee, D. (2013). Soft power, sports mega-events and emerging states: The lure of the politics of attraction. *Global Society*, 27(4), 521–536.
- Gursoy, D. ve Kendall, K. W. (2006). Hosting mega events: Modeling locals' support. *Annals of Tourism Research*, 33(3), 603–623.
- Guttman, A. (2002). *The Olympics: A history of the modern Games* (2nd ed.). University of Illinois Press.
- Hiller, H. H. (2006). Post-event outcomes and the post-modern turn: The Olympics and urban transformation. *European Sport Management Quarterly*, 6(4), 317–332.
- Hill, C. R. (1996). *Olympic politics: Athens to Atlanta 1896–1996*. Manchester University Press.
- Hutchins, B. ve Mikosza, J. (2010). The web 2.0 Olympics: Athlete blogging, social networking and policy implications for the IOC. *Sport in Society*, 13(10), 1333–1350.
- International Olympic Committee (IOC). (1999). *Olympic Movement's Agenda 21: Sport for sustainable development*. IOC.
- International Olympic Committee (IOC). (2016). *Rio 2016 Olympic Games: Facts and figures*. IOC.
- International Olympic Committee (IOC). (2020). *Sustainability report: Towards Tokyo 2020 and beyond*. IOC.
- International Olympic Committee (IOC). (2021). *Factsheet: Broadcasting*. IOC.
- International Olympic Committee (IOC). (2021). *Tokyo 2020 sustainability report*. Erişim adresi: <https://olympics.com/ioc/sustainability>, Erişim tarihi: 12.03.2025
- International Olympic Committee (IOC). (2021). *Innovation and technology at Tokyo 2020*. Erişim adresi: <https://olympics.com/ioc/news/innovation-and-technology-at-tokyo-2020>, Erişim tarihi: 12.03.2025
- Tokyo Organizing Committee. (2021). *IOC reports 2012–2021*. IOC.
- Jones, C. (2013). *Sustainable event management: A practical guide*. Earthscan.
- Kasimati, E. (2003). Economic aspects and the Summer Olympics: A review of related research. *International Journal of Tourism Research*, 5(6), 433–444.
- Keys, B. (2006). *Globalizing sport: National rivalry and international community in the 1930s*. Harvard University Press.
- Kim, H. J., Gursoy, D. ve Lee, S.-B. (2006). The impact of the 2002 World Cup on South Korea: Comparisons of pre- and post-games. *Tourism Management*, 27(1), 86–96.

- Lenskyj, H. J. (2002). *The best Olympics ever? Social impacts of Sydney 2000*. SUNY Press.
- Lines, G. (2007). The impact of media sport events on the active participation of young people and its implications for future policy development. *European Physical Education Review*, 13(3), 285–298.
- London Organising Committee of the Olympic Games and Paralympic Games (LOCOG). (2013). *Sustainability report*. Erişim adresi: https://stillmed.olympics.com/Documents/Reports/LOCOG_Sustainability_Report.pdf, Erişim tarihi: 12.03.2025
- MacAloon, J. J. (1984). *Rite, drama, festival, spectacle: Rehearsals toward a theory of cultural performance*. Institute for the Study of Human Issues.
- MacAloon, J. J. (1996). Olympic Games and the theory of spectacle in modern societies. In A. Tomlinson ve C. Young (Eds.), *Routledge handbook of sports and society* (pp. 15–38). Routledge.
- MacAloon, J. J. (2008). ‘Legacy’ as managerial/magical discourse in contemporary Olympic affairs. *The International Journal of the History of Sport*, 25(14), 2060–2071.
- Malfas, M., Theodoraki, E. ve Houlihan, B. (2004). Impacts of the Olympic Games as mega-events. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Municipal Engineer*, 157(3), 209–220.
- Mangan, J. A. ve Dyreson, M. (2010). *Olympic legacies: Intended and unintended – Political, cultural, economic and educational*. Routledge.
- Mangan, J. A. ve Ritchie, I. (2004). *Ethics and sport in Europe*. Routledge.
- Manzenreiter, W. (2010). The Beijing Games in the Western imagination of China: The weak power of soft power. *Journal of Sport and Social Issues*, 34(1), 29–48.
- McKinsey ve Company. (2022). *Olympics revenue outlook report*. Erişim adresi: <https://www.mckinsey.com/industries/sports/articles/olympics-revenue-outlook-report>, Erişim tarihi: 21.04.2025
- Misener, L., Taks, M., Chalip, L. ve Green, B. C. (2013). The elusive ‘trickle-down effect’ of sport events: A qualitative examination of local sport participation and community development. *European Sport Management Quarterly*, 13(5), 489–513.
- Misener, L. ve Mason, D. S. (2006). Creating community networks: Can sporting events offer meaningful sources of social capital? *Managing Leisure*, 11(1), 39–56.
- Müller, M. (2015). The mega-event syndrome: Why so much goes wrong in mega-event planning and what to do about it. *Journal of the American Planning Association*, 81(1), 6–17.
- Naul, R. (2008). *Olympic education*. Meyer ve Meyer Sport.
- Nichols, G. ve Ralston, R. (2012). The rewards of individual engagement in volunteering: A review of volunteerism literature. *Voluntary Sector Review*, 3(2), 157–176.

- Nichols, G. ve Ralston, R. (2012). The rewards of volunteering in sport. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 4(3), 369–383.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *Investment policy reviews: Enhancing investment frameworks*. OECD Publishing.
- Paris 2024. (2022). *Sustainability ve legacy report*. Paris Organising Committee for the Olympic and Paralympic Games. Erişim adresi: <https://www.paris2024.org/en/sustainability-and-legacy>, Erişim tarihi: 21.04.2025
- Preuss, H. (2004). *The economics of staging the Olympics: A comparison of the Games 1972–2008*. Edward Elgar Publishing.
- Preuss, H. (2007). The conceptualisation and measurement of mega sport event legacies. *Journal of Sport ve Tourism*, 12(3–4), 207–228.
- Preuss, H. (2013). The contribution of the FIFA World Cup and the Olympic Games to green economy. *Sustainability*, 5(8), 3581–3600.
- Preuss, H. (2013). *The economics of staging the Olympics: A comparison of the Games 1972–2008*. Edward Elgar Publishing.
- Preuss, H. (2019). Event legacy: Conceptual and measurement framework. In S. Frawley (Ed.), *Managing the Football World Cup* (15–32). Palgrave Macmillan.
- Purdue, D. E. J. (2012). The Paralympic Games and public awareness of disability. *Disability ve Society*, 27(7), 903–906.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon ve Schuster.
- Roche, M. (2000). *Mega-events and modernity: Olympics and expos in the growth of global culture*. Routledge.
- Rose, A. K. ve Spiegel, M. M. (2011). The Olympic effect. *The Economic Journal*, 121(553), 652–677.
- Smith, A. (2012). *Events and urban regeneration: The strategic use of events to revitalize cities*. Routledge.
- Smith, A. (2014). “De-risking” East London: Olympic regeneration planning 2000–2012. *European Planning Studies*, 22(9), 1919–1939.
- Smith, L. (2006). *Uses of heritage*. Routledge.
- The Rio Times. (2016, August 15). Amazonian culture and crafts promoted during Rio Olympics. *The Rio Times*. Erişim adresi: <https://www.riotimesonline.com/brazil-news/rio-politics/amazonian-culture-promoted-during-olympics/>, Erişim tarihi: 24.04.2025
- Tokyo Organising Committee. (2021). *Sustainability pre-Games report*. Tokyo 2020 Official Documents. Erişim adresi: https://stillmed.olympics.com/media/2021/06/Sustainability_Pre_Games_Report_Tokyo2020.pdf, Erişim tarihi: 24.04.2025
- Tokyo 2020 Medal Project. (2020). *Tokyo 2020 Medal Project: Toward an innovative future for all*. Erişim adresi: <https://tokyo2020.org/en/games/medals/medal-project>, Erişim tarihi: 24.04.2025

- Tomlinson, A. (2005). Olympic survivals: The Olympic Games as a global phenomenon. *Global Social Policy*, 5(2), 165–171.
- Tomlinson, A. ve Young, C. (2006). *National identity and global sports events: Culture, politics, and spectacle in the Olympics and the Football World Cup*. SUNY Press.
- Toohey, K. ve Veal, A. J. (2007). *The Olympic Games: A social science perspective* (2nd ed.). CABI Publishing.
- UK Department for Culture, Media and Sport. (2013). *Post-Games evaluation of the London 2012 Olympic and Paralympic Games: Summary report*. Erişim adresi: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/224148/2013-07-evaluation-report-5-summary.pdf, Erişim tarihi: 24.04.2025
- UK Trade ve Investment. (2013). *Delivering a lasting legacy: The role of UK businesses in the delivery of the London 2012 Olympic Games and Paralympic Games*. UKTI. Erişim adresi: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/224161/Legacy_Report.pdf, Erişim tarihi: 16.03.2025
- UNCTAD. (2009). *World investment report 2009: Transnational corporations, agricultural production and development*. United Nations Conference on Trade and Development. Erişim adresi: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2009_en.pdf, Erişim tarihi: 21.04.2025
- UNCTAD. (2018). *World investment report 2018: Investment and new industrial policies*. United Nations Conference on Trade and Development. Erişim adresi: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2018_en.pdf, Erişim tarihi: 24.04.2025
- UNESCO. (2015). *Policy document for the integration of a sustainable development perspective into the processes of the World Heritage Convention*. Erişim adresi: <https://whc.unesco.org/en/sustainabledevelopment/>, Erişim tarihi: 24.04.2025
- United Nations Environment Programme (UNEP). (2007). *Beijing 2008 Olympic Games: An environmental review*. Erişim adresi: <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/8130>, Erişim tarihi: 24.04.2025
- Young, D. C. (2004). *A brief history of the Olympic Games*. Wiley-Blackwell.
- Zhang, L. ve Zhao, S. X. (2009). City branding and the Olympic effect: A case study of Beijing. *Cities*, 26(5), 245–254.
- Zimbalist, A. (2015). *Circus maximus: The economic gamble behind hosting the Olympics and the World Cup*. Brookings Institution Press.
- Waite, G. (2003). Social impacts of the Sydney Olympics. *Annals of Tourism Research*, 30(1), 194–215.
- Xu, G. (2006). *Olympic dreams: China and sports, 1895–2008*. Harvard University Press.